

Ἐταιρεία Φυκικῶν Μελετῶν

ΣΛΙΔΕΣ
ΠΤΗ ΦΥΚΙΔΑ

Χαλκοῦν Φωκέων 357 - 346 π.Χ.

Αμφίσσα

2000

ΤΙΤΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ.....: ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ' ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ
 'Εκδίδεται κάθε τρίμηνο
 Τεύχος: 94 'Απρίλιος - 'Ιούνιος 2000

ΙΔΡΥΤΗΣ.....: Έταιρεία Φωκικῶν Μελετῶν
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ.....: Πανουργιά 1, Άμφισσα, Τ.Τ. 331 00
ΕΚΔΟΤΗΣ.....: Τηλέφωνο: (0265) 28102

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ.....: Νικόλαος Δ. Καστανᾶς
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΛΗΣ.....: Οδός 5/42 Σ.Ε., αρ. 1, Άμφισσα
 Τ.Τ. 331 00, Τηλ. (0265) 28139 - 28991

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Βαγγέλης Ν. Μυταρᾶς
 Καραϊσκάκη 6, Άμφισσα
 Τ.Τ. 331 00, Τηλ. (0265) 28006

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ..: { Γεώργιος Κουτσοκλένης, Πρόεδρος Ε.Φ.Μ.
 αιδ. Ταξ. Γκιούλος, 'Αντιπρόεδρος....."
 'Ηλίας Δημητρέλος, Γραμματέας....."
 Γεώργιος Καραϊνδρος, Ταμίας....."
 Φανή Φωσσέκη, Έφορος....."
 Μαρία Τριάντη, Μέλος Δ.Σ. "
 'Αθαν. Δημόπουλος " "

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ.....	1/3973
«Ω γλυκύ μου ἔφρ...».....	5/3977
Ξενομανία καὶ Ἀνθελληνισμός τοῦ Ζάκου Ξηροτύρου.....	9/3981
Μεγάλες μάνες τοῦ Δ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ.....	13/3985
ΦΘΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ 'Ο Ταβερνιάρης.....	17/3989
'Η περὶ ἑαυτόν αἰδώς τοῦ Ζάκου Ξηροτύρου.....	27/3999
Τ' "Αι-Λιός; Γυρίζ" σύ κιρός ἀλλιώδ!... τοῦ Γ. 'Ηλιόπουλου	31/4003
'Η δμοιοπαθητική τῆς Διαδέπταις τοῦ Γ. 'Ηλιόπουλου	37/4009
Τό πάθημα τοῦ πρωτάρου, τοῦ Εὐθ. Χ. Ταλάντη.....	45/4017
'Ο Βιλακᾶς τοῦ Π. Ε. Πουρνάρα	49/4021
ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ Παρναδώρι τοῦ ΓΕΝΙΚΟΣ.....	53/4025
'Επιστολές πού λάβαμε.....	56/4028
Νέα τῆς 'Εταιρείας.....	64/4036

ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΕΣ

1. ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΕΣ ΕΠΕΤΕΙΟΙ

α) 6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1941

Πέρασε χωρίς καμιά προσοχή ή ήμερομηνία 6 Απριλίου. Άλλα ποιός νά τήν προσέξει άφου στίς 9 είχαμε Βουλευτικές έκλογές;

Κι όμως αυτή τήν ήμέρα, πρίν άπό 59 χρόνια «Η Γερμανία ἐπιτίθεται κατά τῆς Ἑλλάδος. Η 12η Γερμανική Στρατιά, ὑποστηριζόμενη ἀπό ισχυρότατη ἀεροπορία προσβάλει τή Γραμμή Μεταξᾶ», λέει ή ίστορία μας.

‘Απ’ τή στιγμή πού ό Χίτλερ ἀποφάσισε νά ἐπιτεθεῖ κατά τῆς Ρωσίας, ό χῶρος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου προέβαλε ἰδιαίτερη στρατηγική σημασία γιά τούς Γερμανούς. Έπρεπε διποδήποτε νά είναι ἔξασφαλισμένα τά νῶτα, ἀπό τόν Νότο, τῶν Γερμανικῶν Στρατιῶν πού θά ἐνεργοῦσαν πρός Ἀνατολάς. Ακόρα ή παρουσία ισχυρῶν γερμανικῶν δυνάμεων στή Βαλκανική ἀν δέν ἔξανάγκαζαν τήν Τουρκία νά προσχωρήσει στόν Ἀξόνα, θά τήν ύποχρέωνε νά κρατήσει τήν οὐδετερότητά τῆς. Παράλληλα θά ἔξασφάλιζε τίς πετρελαιοπηγές τῆς Ρουμανίας, πολύ μεγάλης σημασίας γιά τήν ἐπέκταση τοῦ πολέμου, ἀπό τίς ἀεροπορικές ἐπιδρομές τῶν Ἀγγλών, οι όποιοι θά χρησιμοποιοῦσαν τά Ἑλληνικά ἀεροδρόμια κι ἀκόρα θά προλάθαινε τίς δυσάρεστες συνέπειες ἀπό τυχόν ἀποτυχία τῆς Ιταλικῆς ἐπιθέσεως στήν Ἐλλάδα, διπος ἔκτιμοῦσε τό Βρετανικό Ἐπιτελεῖο.

Ἐτοι ό Χίτλερ, ἔχοντας ἔξασφαλίσει ἀπό τίς ἀρχές Νοεμβρίου 1940 τή σιωπηρή συγκατάθεση τῆς Ρωσίας, καί τήν συμπαράσταση καί βοήθεια τῆς Βουλγαρίας, δέν συγκινήθηκε καθόλου ἀπ’ τήν ἀνοικτή ἐπιστολή τοῦ Γ.Α. Βλάχου στήν “ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ” καί παρά τίς διαθεβαώσεις γιά τίς εἰρηνικές καί φιλικές διαθέσεις τῶν Γερμανῶν πρός τήν Ἐλλάδα, στίς 12/11/1940 ἔξέδωσε τήν πρώτη ἐμπιστευτική διαταγή πρός τό Γεν. Ἐπιτελεῖο νά προετοιμάσει τήν ἐπίθεση. Ο μήνας

Μάρτιος καθωρίστηκε ως χρονική περίοδος μέσα στήν όποια θά ξπρεπε νά άρχισει και νά τελειώσει ή έπιχείρηση "MAPITA", δηλαδή ή έπιχείρηση κατά τῆς Ελλάδος, προκειμένου νά άπαγκιστρωθοῦν οι γερμανικές δυνάμεις και νά χρησιμοποιηθοῦν έναντίον τῆς Ρωσίας, γιατί στίς 18/12/1940 ο Χίτλερ έξέδωσε τήν έπομένη διαταγή μέ τίς γενικές κατευθύνσεις πρός τό Γεν. Έπιτελεῖον του, γιά τήν έπιχείρηση «ΒΑΡΒΑΡΟΣΣΑ», δηλαδή τήν έπιθεση κατά τῆς Ρωσίας, ή όποια, δημος θά άρχιζε άφοῦ τελείωνε μέ τήν Ελλάδα. Τόν πίεζε ο χειμῶνας, ο Ρωσικός, πού θά έρχόταν και γι' αύτό βιαζόταν. Καί δταν τελείωσαν δλες οι προπαρασκευές στίς 05.15 τῆς 6 Απριλίου 1941 άρχισε η γερμανική έπιθεση κατά τῆς τοποθεσίας τοῦ Μπέλες μέ τήν ύποστήριξη μεγάλου άριθμοῦ άεροπλάνων καθέτου έφορμίσεως και σφοδρών πυρών πυροβολικοῦ.

Ο άγωνας πού έπακολούθησε ήταν πολύ σκληρός, έπικός. Η γενναιότητα τῶν υπερασπιστῶν τῶν όχυρῶν υπῆρξε τέτοια πού άπεσπασε τόν θαυμασμό δλων και ίδιαίτερα αύτοῦ τοῦ Χίτλερ, ο οποῖος στό λόγο του, στίς 4/5/1941, ένώπιον τοῦ Ράϊχστραγ, κάνοντας άπολογισμό τῶν έκστρατειῶν εἶπε: "Η ιστορική δικαιοσύνη δημος μέ ύποχρεώνει νά διαπιστώσω δτι ἀπ' δλους τούς ἀντιπάλους τούς οποίους ἀντιμετωπίσαμεν, ο Έλλην στρατιώτης ίδιως έπολέμησεν μέ ύψιστον ήρωϊσμόν και αύτοθυσίαν. Εσυνθηκολόγησεν μόνον δταν ή έξακολούθησις τῆς ἀντιστάσεως δέν ήτο πλέον δυνατή και δέν είχε κανέναν λόγο".

Άλλα και οι Γερμανοί στρατηγοί έκαναν έπαινετικές κρίσεις γιά τήν ἀξία τῆς δύναμης τῆς Γραμμῆς Μεταξᾶ, τήν όποια χαρακτήρισαν ἀνώτερη αὐτῆς τῆς Μαζινώ και έφαμιλλη τῆς Ζίγκφριντ. Ιδιαίτερα έπεσήμαναν τήν θαυμάσια ἐπιλογή τῶν θέσεων τῶν ἔργων, τήν ἄριστη ἀκόρυφη τους και τήν τέλεια προσαρμογή τῶν πυρῶν πρός τό έδαφος.

Ακολούθησε μία ἄλλη ήμερομηνία πού και σ' αύτή δέ δόθηκε ή πρέπουσα προσοχή. Είναι ή 20η Μαΐου 1941, ήμέρα πού οι Γερμανοί άρχισαν τόν ἀγώνα γιά τήν κατάληψη τῆς Κρήτης. Αύτος ο ἀγώνας κράτησε 10 ήμέρες, μέσα στίς όποιες δόθηκε ή εύκαιρια νά καταφανεί ή γενναιότητα μέ τήν όποια

πολέμησαν οι ἘλληνοΒρετανικές δυνάμεις καί ἡ πείσμονα ἀντίσταση τού ἡρωϊκοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου τό θάρρος, ἡ τόλμη καί τό πνεῦμα αὐτοθυσίας ὑπῆρξαν ἀνυπέρβλητα καί προκάλεσαν τόν θαυμασμό ὅλων! Ἐχθρῶν καί φίλων.

Ἡ Κρήτη εἶχε γίνει “ὅ τάφος τῶν Γερμανῶν Ἀλεξιπτωτιστῶν”, κατά τόν Διοικητή τοῦ XI Γερμανικοῦ Σώματος Ἀεροπορίας, Ἀντιπτεράρχου Στοῦντεντ. Αὔτέος οἱ δύο ἡμερομηνίες ὑπῆρξαν ἀποφασιστικές γιά τό ἀποτέλεσμα τοῦ φρικτοῦ Β' Παγ. Πολέμου καί συνετέλεσαν στήν ἀδυναμία κατάληψης τῆς Μόσχας ἀπ' τούς Γερμανούς μέ ὅλα τά συνεπακόλουθα.

6) 29 ΜΑΪΟΥ 1453

Τήν ὥρα, πού “ξεσπερμεύονται οἱ λαοί καί ξεθεμελιώνονται οἱ πατρίδες”, λίγοι στέκονται στό ὕψος τῶν περιστάσεων, μᾶς λέει ὁ ἔθνικός μας ποιητής Παλαμᾶς.

Μεταξύ τῶν λίγων συγκαταλέγεται καί ὁ Κωνσταντίνος ΙΑ', ὁ Παλαιολόγος.

“Οταν τόν Ἰανουάριο τοῦ 1449, στή Μητρόπολη τοῦ Μυστρᾶ, ὁ Κωνσταντίνος στέφθηκε αὐτοκράτορας ἦξερε πολύ καλά ὅτι στό κεφάλι του δέν ἔμπαινε ἡ Κορῶνα, τό στέρμα, ἀλλά ἔνα ἀκάνθινο στεφάνι.

Ἡξερε ἀκόμα ὅτι ἡ Μεγάλη Αὐτοκρατορία τῶν 1000 καί πλέον ἐτῶν εἶχε κλείσει τόν κύκλο της. ተξερε ὅτι ἡ τύχη τῆς Πόλης ἦταν προδιαγραμμένη ἀπό τότε πού χάθηκε γιά τό Βυζάντιο ἡ ἐνδοχώρα. ተξερε ὅτι τό δράμα πλησίαζε πρός τό τέλος του. Κι ὅμως δέν ἄκουσε τίς δελεαστικές προτάσεις τοῦ Μωάμεθ Β' τοῦ Πορθητῆ πού ἔαν ἤθελε νά ἐγκαταλείψει τό μάταιο ἄγωνα θά εἶχε πολλά ὠφέλη καί αὐτός καί ἡ Πόλη. Ἀντί τῆς πλήρους καί βεβαίας καταστροφῆς, τῆς πανέμορφῆς Πόλης θά εἶχε τήν ἐλευθερία νά ἀποσυρθεῖ μέ τούς ἄρχοντές του καί τά ὑπάρχοντά τους καί νά πάει ὅπου ἤθελε. Ὁ Κωνσταντίνος ὅμως στάθηκε στό ὕψος τῶν περιστάσεων. Ἐδειξε ὅτι εἶναι ἀληθινός Ἐλληνας. Δέν λογάριασε τή ζωή του, τίς τιμές του, τίς δόξες του κι ὅλα τ' ἀλλά πού ἀκολουθοῦν ἔνα αὐτοκράτορα, ἀλλά σκέφτηκε ὅτι ἔπρεπε, ἀφοῦ δέν μποροῦσε νά κράτησει ὅρθια τήν Αὐτοκρατορία του καί τήν ὁρθοδοξία νά ρίξει τουλάχιστον τό σπόρο γιά τήν

ἀναγέννηση τῆς ἴδεας. Νά γίνει ὁ Μαρμαρωμένος Βασιλιάς, γιά νά ἔχουν σημεῖο ἀναφορᾶς οἱ Ἐλληνες στούς μαύρους χρόνους πού θά ἀκολουθοῦσαν καί ἔδωσε τήν ἀπάντηση, τή θρυλική, ἀλλά τήν γνωστή στούς Ἐλληνες ώς ἀπόηχος τοῦ "Μολών λαβέ".

"Τό δέ τήν Πόλην σοί δοῦναι οὔτ' ἐμόν ἐστίν οὔτ' ἄλλου τῶν κατοικοῦντων ἐν ταύτῃ. Κοινή γάρ γνώμη πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν καί οὐ φεισόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν".

.... Καί πέθαναν ὅλοι τους.

Γ.Ν.Κ.

«Ω γλυκύ μου ξαρ...»

τοῦ Γ. Ἡλιόπουλου

Τό λαδύχρωμο, τό μικρό, τό κουκλίστικο «Σιντρωενάκι», ἀθόρυβα σταμάτησε στήν ἄκρη τοῦ δρόμου, στήν είσοδο τῆς αὐλόπορτας τοῦ γειτονικοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ ὁδηγός, μ' ὄλοφάνερη τή χαρά ζωγραφισμένη στό πρόσωπο καὶ τό χαμόγελο τ' ἀνθρώπου, πού ζεῖ στιγμές εύτυχίας, στολισμένα νᾶχει τά χείλη τῆς, περιφέροντας, ἀγκάλιασε μέ τή γαλανόθωρη ματιά τῆς τό μικρό δρομάκι, τά περιθόλια, πίσ' ἀπ' τούς ἀνθισμένους φράχτες τῶν κήπων, τήν αὐλή τῆς,

πού στό διάβα τῆς αὐλόπορτας, τῆς φάνηκε, πώς τήν καλωσόριζε, γιορτινοντυμένη καὶ μέ κάθε ἐπισημότητα.

Μυριάδες ἀστερόσχημα ἀνθάκια, συντροφιές - συντροφιές καὶ συστάδες είλαν ἔγκατασταθεῖ στίς λυγιστές ἄκρες μικρῶν κλαδιῶν κι ἀνάμεσα σέ νιόθγαλτα, ζωηρά, καταπράσινα, γιαλιστερά, μακρόστενα, λογχοειδῆ φυλλαράκια μανταρινιᾶς, σκορπίζοντας σ' ὅλο τό γῦρο αἰθέρα, τό μεθυστικό, θεϊκό τους, διαπεραστικό ἄρωμα...

Κι ὑστερα ὅλο ἐκεῖνο τό πλῆθος τῶν ὥραιών λουλουδιῶν στίς φράχτες τῶν κήπων, στίς γλάστρες μέ τά λογῆς - λογῆς ἀνθάκια, τ' ἀξεπέραστα σέ σχήματα καὶ μορφές, χρωματισμούς κι ἀποχρώσεις χρωμάτων στό κυρτό κάτοπτρο τῆς δροσοσταλίδας καθρεφτισμένες, σέ μιά παραδεισένια ποικιλία, πού συνεπαίρνει τό νοῦ καὶ δημιουργεῖ εὐχάριστα συναισθήματα, γαληνεύει τό πνεῦμα καὶ προδιαθέτει εὐχάριστα τόν ἐπισκέπτη - παρατηρητῇ, πού ἄθελά του τά πλησιάζει, τά θωρεῖ, τά χαίρεται, τ' ἀνασαίνει, μιλάει μαζί τους, μέ παινέματα καὶ γλυκόλογα, βιώνει, λέει, τόν τρόπο ζωῆς κι ἔκφρασής τους, τά θωπεύει μέ τῆς ὑγρῆς ματιᾶς τό θεϊκό ἄγγιγμα, διαλέγει καὶ παίρνει στά χέρια του τά ὥραιότερα, μή μπορῶντας ὅλα νά τ' ἀγκαλιάσει, ὅταν μάλιστα κι ὁ ἴδιος εἶναι ἡ αἰσθάνεται, νά εἶναι μιά ἀνοιξη...

· Ή Χρυσαυγούλα, τῆς κυρά Κατίνας, τῆς γειτόνιοσας, ἔζησε ύπέροχες στιγμές χαρᾶς, ἀγαλλίασης κι εὐτυχίας στή θαλπερή ἀτμόσφαιρα τοῦ πατρικοῦ της σπιτιοῦ καὶ στά πηγαῖα ἐπιφωνήματα, σκιρτήματα κι ἀγκαλιάσματα τῶν ἀνθρώπων τοῦ σπιτιοῦ, τά ἐκφραζόμενα μέ κάθε τρόπο.

· Η Χρυσαυγούλα, ἡ μοναχοκόρη τῆς Κατίνας, τῆς γειτόνιοσας, ἥρθε κι ἐφέτος, στίς διακοπές τοῦ Πάσχα, γεμάτη νιότη, δύμορφιά καὶ λεβεντιά, ἀλλ' ἡ ἄνοιξη τῆς γῆς, εἶχε προλάβει, λέει, ἀνθοστόλιστη νά τῆς ἐτοιμάσει τήν ύποδοχή...

· Ο Παρασκευᾶς, ὁ συστηματικός ἀμπελουργός κι ὁ τακτικότατος, ἀμισθος ἱεροφάλτης τοῦ χωριοῦ, ἀργά - ἀργά, «πραεία τῇ φωνῇ», ἀπαλά, ρυθμικά, μελωδικά γλυκόφελνε τόν Κανόνα τῆς Μ. Παρασκευῆς, βοηθούμενος χορωδιακά καὶ ποικιλόφωνα ἀπό πλήθος εύκαιριακῶν, αὐτόκλητων ζηλωτῶν τῆς ἱεροφαλτικῆς, μέχρις ὅτου προσέλθει στό ιερό τ' "Αι-Νικόλα καὶ ὁ τελευταῖος καὶ ὁ πιό καθυστερημένος κι ὁ πιό ὀκνός πιστός, ὃστε, ὅταν ὁ παπ-Πιώρς θά ρωτούσε: - «Ἡρθαν ὅλοι; ባἩρθαν οἱ τσοπαναραίοι;...», νάταν ὅλοι τους παρόντες, νάπαιρναν μέ τά χέρια τους, ἀπ' τήν ἀσπρη λαμπάδα τοῦ παπᾶ τ' "Άγιο Φῶς καὶ νάκουγαν ἀπ' τόν ἴδιο τό «Χριστός Ἀνέστη»...

- Κύματι θαλάσσης τόν κρύψαντα πάλαι διώκτην τύραννον, ύπό γῆς ἔκρυψαν τῶν σεσωμένων οἱ πᾶδες·
ἀλλ' ἡμεῖς, ώς αἱ νεάνιδες τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν·
ἐνδόξως γάρ δεδόξασται...

· «Ω τῶν θαυμάτων τῶν καινῶν! ὡ ἀγαθότητος! ὡ ἀφράστου ἀνοχῆς...», ἔψελνε ὁ καημένος ὁ Παρασκευᾶς, ὅταν δίπλα στό ψαλτήρι του ἥρθε καὶ ἐγκάταστάθηκε ἡ παρέα τῆς Χρυσαυγούλας, τῆς γειτονοπούλας, γιορτινοντυμένη καὶ μέ τίς λευκές λαμπάδες στά χέρια...

Τό Καθολικό γέμισε σιγά-σιγά. Τά σιωπηλά πλήθη τῶν πιστῶν, ντόπιων καὶ φιλοξενούμενων, ἀργοσάλεψε, ὅταν ὁ ἱερουργός τοῦ 'Υψιστου πρόθαλλε στήν ώραία Πύλη τοῦ 'Ιεροῦ μέ τό δεξί του χέρι τό Εὐαγγέλιο καὶ μέ τ' ἄλλο τό ύπερυψωμένο, «Άγιο Φῶς», πού ἀκτινοβολοῦσαν τρεῖς λευκές, τῆς 'Ανάστασης λαμπάδες, ψάλλοντας μέ ἀργή, θροντερή φωνή: «Δεῦτε λάβετε Φῶς, ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου Φωτός καὶ Δοξάσατε Χριστόν, τόν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν!...

Φωτοπλημμύρα ζεχύθηκε στό προαύλιο τῆς ἐκκλησίας, ἀκολουθῶντας τὴν πορεία, πού ἀκολουθοῦσε τὸ Εὐαγγέλιο καὶ ἡ εἰκόνα τῆς Ἀνάστασης, συνοδευόμενη ἀπό τίς μελωδίες τοῦ ὥραιού ψαλμοῦ: «Τήν Ἀνάστασήν Σου, Χριστέ Σωτήρ, Ἀγγελοι ὑμνοῦσιν ἐν οὐρανοῖς· καὶ ἡμᾶς τούς ἐπί γῆς καταξίωσον, ἐν καθαρῷ καρδίᾳ, Σέ δοξάζειν» καὶ κατέκλυσε ὅλο τὸ χῶρο, τὸν μεταξύ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς ἔξερδας, τῆς εὔπρεπισμένης, κάτω ἀπ' τὸν ἀνανεωμένο, κεντρικό τῆς πλατείας πλάτανο, τὸν πανηγυρικά στολισμένο καὶ λαμπροφώτιστο...

Τό πλῆθος ἡρέμησε, ἡσύχασε, σώπασε, περιμένοντας μ' ἄγωνία καὶ λαχτάρα τῇ μεγάλῃ ὥρᾳ τῆς Ἀνάστασης, ἀλλά τ' ἀηδονάκι, μέσ' ἀπ' τὰ κλαδιά τῆς λυγαριᾶς, στό κοντινό χαντάκι, ξετρελαμμένο ἀπ' τή δροσερή γλύκα τοῦ μεσονυχτιοῦ, ἀκουγόταν δυνατά, καθαρά, μελωδικά, νά περνάει, ἀπ' τόντα ἀηδονοτράγουδο, στ' ἄλλο, ἀπαράμιλλα, ἀσύγκριτα, ἀνυπέρβλητα, χωρίς ψόγο, ἀνεθοκατεβαίνοντας τίς μουσικές κλίμακες, χρωματικές καὶ ἐναρμόνιες, μέ τὴν ἀνεση καὶ τῇ χάρῃ πούχουν τά ὀδικά πουλιά καὶ μάλιστα τ' ἀηδόνια.

Ἡ δωδέκατη ὥρα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ἐφέτος, ἦταν πράγματι ἡ ὥρα τῆς μαγείας, τῆς ἀπόλαυσης, τῆς γαλήνης, τῆς ψυχικῆς ἀνάτασης, ἡ ὥρα «Τῶν Θαυμάτων τῶν καινῶν»:

Τό Εὐαγγέλιο, μ' ἐκείνη τῇ μορφῇ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας, πού κατ' εὐθείαν μιλάει στίς ψυχές καὶ τῶν πιό ἀπλῶν ἀνθρώπων, διηγιέταν στά ἐκστατικά πλήθη τῶν πιστῶν τό μέγιστο θαῦμα τῆς Ἀνάστασης τοῦ Χριστοῦ, μέ τή μαγευτική μουσική ὑπόκρουση, τὴν ὀλοζώντανη, τοῦ γλυκοκέλαδου πουλιοῦ, πού λές καὶ γνώριζε τὴν ἰερότητα καὶ ἀγιότητα τῆς στιγμῆς κι ἀδιάκοπα ἔφελνε, ἔμελπε ὕμνους στόν ἀναστάντα Πλάστη καὶ δικό του Δημιουργό...

Στιγμή ἱερή. Σιγή ἀπόλυτη. Μόνο ἡ βροντερή φωνή τοῦ παπᾶ καὶ τό τραγούδι τ' ἀηδονιοῦ ἀκούγονταν στή νυχτερινή «ἵουσχία, τὴν κορεομένη ἀπ' τίς βαρειές μυρωδιές καὶ τά μεθυστικά ἀρώματα τῆς ἀσφάκας καὶ τοῦ σφαλαχτιοῦ, πού κατακάλυπταν τό γειτονικό λόφο κι ἀκόμα τῆς πορτοκαλιᾶς, τῆς μανταρινιᾶς καὶ τῆς λεμονιᾶς, πού τό νυχτερινό, βουνίσιο, ἀεράκι, μετέφερε καὶ σκόρπαγε, ὀλόκληρο τό χωριό, σέ συνεχῆ ρεύματα...

“Ολη ἡ πλάση, μέ τούς ἔγκυρότερους καί ἐκφραστικότερους ἐκπροσώπους τῆς πανίδας καί χλωρίδας της, τήν ὥρα τῆς Ἀνάστασης, ἣταν ἐκεῖ, παρούσα, ἐκστατική, ἐκθαμβη, προσκυνήτρα... Τό «Χριστός Ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...» τοῦ παπα-Γιώρ’, ἔφερε τούς πιστούς στήν πραγματικότητα τῆς στιγμῆς καί τούς ἔδωσε τήν εὐκαιρία, νά σαλέψουν, νά ψάλλουν, νά εύχηθοῦν τήν ψυχική τους εύφορία σέ συγγενεῖς καί φίλους, γνωστούς καί ἄγνωστους, κάτω ἀπ’ τούς γρήγορους ἥχους τῆς καμπάνας, τούς ἑορταστικούς καί ἄγνωστους, καί τούς ισχυρούς κρότους τῶν πυροτεχνημάτων, πού πετοῦσαν τά παιδιά ἔδω κι ἐκεῖ...

‘Ο Παρασκευάς, ὁ συστηματικός ἀμπελουργός κι ἄμισθος ψάλτης, ἣταν ἀπό ὥρα συνεπαρμένος, ἀπ’ ὅσα γύρω του διαδραματίζονταν, κι ὅταν ἡ ἄλλοτε ποτέ παιδική του ἀγάπη, ἡ γειτονοπούλα, ἡ Χρυσαυγή, τοῦδωσε τό φιλί τῆς ἀγάπης, ἔφαλλε μεγαλόφωνα: «Ω γλυκύ μου Ἐαρ!...»...

‘Ο παπα-Γιώρς θορυβήθηκε:

- Χριστός Ἀνέστη, Παρασκευᾶ, παιδί μου, προσπάθησε, μέ τρόπο, νά διορθώσει ὁ γέροντας.

‘Η χορωδία τῶν φάλτσων κάλυψε τό «ὅλισθημα» τοῦ Παρασκευᾶς καί ἡ μυσταγωγία τῆς νύχτας συνεχίστηκε ἀπρόσκοπτα, μέχρι τίς πρωινές ὥρες...

Τήν ἐπαύριο τῆς Λαμπρῆς, τήν Πρωτομαγιά, οἱ χωριανοί τηρῶντας τό πρωτομαγιάτικο ἔθιμο τοῦ τόπου τους, ἀνέβηκαν στό βουνό, στό «Χοροστάσ», καί ουνέχισαν τή χαρά τῆς Λαμπρῆς, γιορτάζοντας καί τό Μάη μέσα στ’ ἀνθοπερίβολο του. Ἐκεῖ καί γέλια καί χαρές καί χοροί καί ἀστεῖα καί παιγνίδια καί πειράγματα καί ἀνταλλαγές λουλουδιῶν καί φτεροκοπήματα τοῦ ἔρωτα...

- Αύτό μπουκέττο, οἱ κίτρινες Μαργαρίτες, είναι γιά σένα, Χρυσαυγή! Τό ξέρω, σ’ ἀρέσουν...

- Αύτό τό τριαντάφυλλο, τόχω γιά σένα, Παρασκευᾶ... Πάμε στό χορό!...

Κι ὁ συστηματικός ἀμπελουργός, ὁ ἄμισθος ψάλτης τ’ Ἀι Νικόλα, ὁ Παρασκευάς, ἀπό μέσα του, αὕτη τή φορά: «Ω γλυκειά μου Ἀνοιξη! Ω γλυκύ μου Ἐαρ!...».

Ξενομανία και Ἀνθελληνισμός

τοῦ Ζάχου Ξηροτύρη

Ἡ ξενομανία εἶναι ἀσθένεια ἑλληνική, ἔνα σύμπλεγμα κατωτερότητας και κοινωνικῆς και ἐθνικῆς ἀναξιοπρέπειας, ἔνα ἀνθελληνικό φαινόμενο πού κάθε μέρα παίρνει ἀνησυχητικές διαστάσεις.

Μπήκε τόσο στή νοοτροπία μας και τή ζωή πού ὅσοι κατέχονται ἀπό αὐτή τή νόσο τῆς ξενομανίας, πιστεύουν ὅτι ἀπέκτησαν τίτλους εὐγενείας και ναρκισσεύονται νά ἀποκαλοῦνται ἐξελιγμένοι και προοδευμένοι ἐναντί τῶν ἀλλών πού φέρονται ἑλληνοπρεπῶς και σέβονται τή γλώσσα τους και τήν καταγωγή τους.

Τήν ἐπίδραση τῆς ξενομανίας τή συναντᾶμε ἔντονη σέ πάρμπολλες ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μας και δυστυχῶς εἰσεχώρησε στή γλώσσα μας, στίς ὄνοματολογίες, στίς ἐπιγραφές καταστημάτων, στή διαφήμιση προϊόντων, στή μουσική και γενικά στή νοοτροπία μας.

Στά Σαλόνια πρωτοεμφανίστηκε ἡ ἐπιδημική αὐτή νόσος τῆς ξενομανίας και τώρα προσέβαλε ὅλα τά κοινωνικά στρώματα ἔτοι πού μιλοῦνται ὅλες οἱ γλώσσες τοῦ κόσμου και λιγότερο ἡ ἑλληνική. Ἡθη και ἔθιμα ξένα, ἀσχετα μέ τήν ἴδιοσυγκρασία και τίς παραδόσεις μας πού δέν τά σηκώνει τό κλίμα μας, τά μεταφυτεύουμε στό λαό μας μέ εύκολία σάν νά μεταφυτεύουμε κλήματα Ἀμερικάνικα.

Εἰσεχώρησε μέχρι τά μπακάλικα ἡ ἐπιδημία τῆς ξενομανίας και σήμερα ἀκοῦμε ἡ διαβάζουμε “Σοῦπερ μάρκετ, μπουτίκ, μπουάτ, Σέλφ Σέρβις” μόνο ἑλληνικά ὄνόματα δέν συναντᾶμε. Τά καταστήματα και ἀλλα ἐπιχειρησιακά γραφεῖα μόνο ἑλληνικές ὄνομασίες δέν ἔχουν και γράμματα ἑλληνικά.

Οι τίτλοι τους κατά κανόνα εἶναι ξενικοί και αὐτά τά ὄνοματεπώνυμα ξενόγλωσσα ἔτοι πού νά ἀμφιβάλῃς πολύ ὅτι βρίσκεσαι στήν Ἑλλάδα και ὁ δυστυχῆς Ἑλληνας

ἀντιμετωπίζει προβλήματα μέσα στήν ἴδια του τή χώρα ἀφοῦ δέν μπορεῖ νά γίνη μύστης αὐτῆς τῆς γλώσσας Βαθέλ καί τῆς ἄγνωστης γι' αὐτόν γραφῆς.

Καί αὐτά τά βαφτιστικά μας ὀνόματα τά μετατρέψαμε σέ ξενικά νά μοιάζουν μέ 'Αγγλικά, Γαλλικά, 'Αμερικάνικα, Ρώσικα καί ὅ,τι ἄλλο ἐκτός ἀπό ἑλληνικά.

Δείχνουμε δουλοπρέπεια καί σερνόμαστε σάν σαῦρες μπροστά στούς ξένους καί στα ξένα πράγματα καί προϊόντα ὑπερτιμῶντες κάθετι τό ξενικό καί ὑποτιμοῦντες κάθε τι ἑλληνικό.

Σέ ἔνα δεῖπνο σοῦ παρουσιάζεται σολωμός Σκωτίας, σαλάμι Οὐγγαρίας, τυρί 'Ελβετίας, βούτυρο Δανίας, σαρδέλες Πορτογαλίας, φιλέτο Σατωμπριάν, μακαρόνια Ναπολίταίν, μπανάνες Ισραήλ, Οὐσικί Σκωτίας, κρασί Γαλλίας, δέ θά συναντήσῃς ὅμως οὕτε θά γίνη λόγος γιά τά περιφρονημένα ἑλληνικά φαγητά, προϊόντα ἥ φροῦτα ἥ ποτά.

"Οσο γιά τή μουσική καί διασκέδαση; Χοροί καί τραγούδια εὐρωπαϊκά ἥ βαρβαρικά μέ δίσκους Μπήτλες, 'Ανταρό 'Αμερικάνικους καί 'Αφρικανικούς σκοπούς, μόνο τραγούδια καί χορούς ἑλληνικούς δέ θ' ἀκούσῃς, αὐτά τά θυμόμαστε σέ καμιά ἐπιστράτευση γιά νά ἀφυπνίσουμε τό φρόνημα τῆς λεθεντιᾶς καί τῆς ἑλληνοπρέπειας γιατί τό ἀπαιτεῖ ἥ ὕδρα ἥ ἄν πρόκειται νά ἐπικρατήσῃ ἥ Δικτατορία μᾶς ξυπνάει μέ τραγούδια Δημοτικά τό Ραδιόφωνο.

'Ακόμα καί οἱ ἐπιστήμονες δέν ἔχουν καμμιά πέραση καί ἀξία μπροστά στούς ξένους ἔστω καί ἄν πολλοί ἀπ' αὐτούς εἶναι κατώτεροι εἴμαστε ξενολάτρες καί ξενόπλικτοι καί τό ἀνθελληνικό αὐτό φαινόμενο μᾶς δημιούργησε μιά τάση δουλικότητας καί ἐπιδεικτικῆς μιμήσεως καί προτιμήσεως ξένων τρόπων ζωῆς, καί συμπεριφορᾶς καί ὅμιλιας ἀκόμη. Καί αὐτοί οἱ εὔσταλεῖς φρουροί τοῦ ἄγνωστου Στρατιώτη ἐπλήγησαν ἀπό τήν ξενοτροπία καί θαδίζουν ἀλλόκοτα μέ ξενικό παράξενο θήμα. Δέν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στόν ἴδιο τόν ἑαυτό μας καί ὅλοι μαζί εἰς πᾶν τό ἑλληνικόν. 'Αναζητᾶμε γιά τό κάθε τί κάποια ξένη προέλευση, ξένη πηγή, ξένους γιατρούς καί ἐπιστήμονες, ξένους ἐκπαιδευτές καί τεχνικούς, ξένα προϊόντα, ξένη γλώσσα καί ξένες ἐπιγραφές

καταστημάτων, πού δόλα αύτά δείχνουν ότι δέ ζοῦμε σέ ελληνικό κλίμα άλλα σέ κάποια Βαβυλώνα.

Αἰσθανόμαστε εὐχαρίστηση και ἀσφάλεια γιά κάθε ξένο, ὅση ἀνασφάλεια και περιφρόνηση, γιά κάθε ἑλληνικό και δημιουργοῦμε μέ τή στάση και συμπεριφορά μας ἔνα κλίμα φοβίας, ὑποψίας και περιφρόνησης, ἀθεβαιότητας και ἀνυποληψίας γιά κάθε τι τό ἑλληνικό.

Τό χειρότερο δόμως γιά μᾶς είναι ἡ ἐπίδραση και πολιτογράφηση ἀπείρων ξένων λέξεων στό ἑλληνικό λεξιλόγιο και ἡ ἐκτόπιση ἵσαριθμων λέξεων ἀπό τή γλώσσα μας και τό λεξιλόγιο μας.

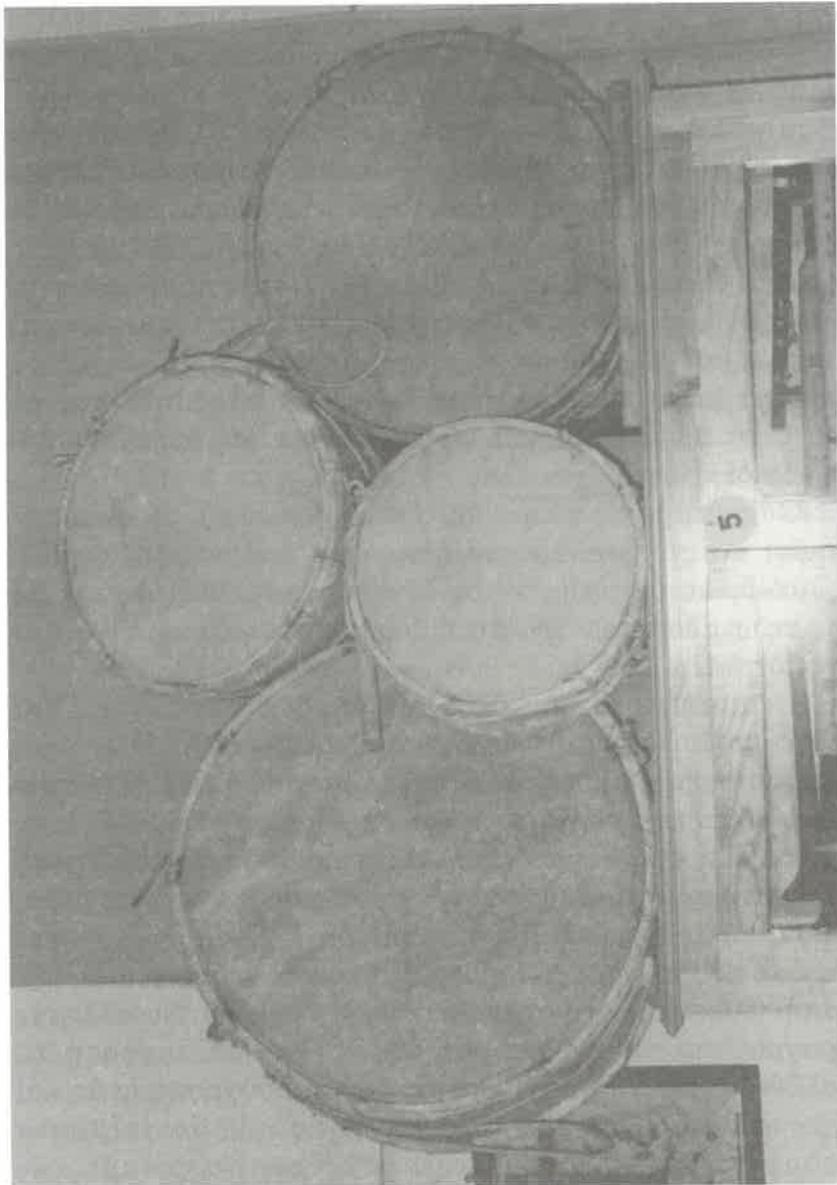
“Οσο και ἂν ὁ τουρισμός, ἡ τηλεόραση και ἡ εὐκολία ταξιδιῶν στό ἑξωτερικό συνέθαλαν στήν ξενομανία και ξενολατρεία μας, είναι ἀσυγχώρητο γιά μᾶς τούς Ἑλληνες νά ἐπενδύουμε κάθε τι τό ἑλληνικό σέ ξένα καλούπια και νά φορᾶμε ξένα προσωπεῖα γιά νά λεγόμαστε πολιτισμένοι και προοδευτικοί.

‘Αρεσκόμαστε πολύ νά φορᾶμε ξένο προσωπεῖο, νά φανοῦμε Εύρωπαιοι και νά μιμούμαστε ξένους κι ἀπόμακρους λαούς, ἀγνοοῦμε δόμως ότι φοροῦντες ξένο προσωπεῖο χάνουμε τό δικό μας πρόσωπο, τή δική μας προσωπικότητα και κοινωνικότητα.

‘Η ξενομανία είναι ἔνα εἶδος δουλικότητας και ἀνθελληνισμοῦ. Δέ νομίζω δέ ότι τό Κράτος και οι Δημοτικές ἀρχές είναι ἐκτός εὐθύνης όταν ἀνέχονται αύτή τή Βαβυλωνία γλωσσικῶν ἐπιγραφῶν, ἐπωνυμιῶν, διαφημίσεων, τίτλων, ὄνομάτων και ἐπωνύμων και θά ἡταν πολύ σκόπιμη και ἐπιβεβλημένη μιά αὐστηρή ἀπαγόρευση και μιά εἰδική θαριά φορολογία.

‘Όλος ὁ κόσμος δανείσθηκε λέξεις και φράσεις ἀπό τήν ἑλληνική γλώσσα, και ἐρχόμαστε τώρα ἐμεῖς οι Νεοέλληνες νά παραγράψωμε τή γλώσσα μας, τήν ἐθνική μας ἔκφραση, τά ἥθη και ἔθιμα, τίς ἑλληνικές ἀρετές πού γαλούχησαν ἡμᾶς και δίδαξαν ἄλλους λαούς, γιά νά φανοῦμε ότι εἴμαστε πολιτισμένοι και προοδευτικοί, ἐνώ ἔτσι δείχνουμε τόν ψευδοπολιτισμό μας και τήν ὑπανάπτυξή μας.

ΑΠΟ ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΑΣ

Αἴθουσα Ζ' · Αρθ. 5 Τύποι
· Απ' τό Λ.Μ. Φωκίδης · Οκτ. 1994

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΗΣ «ΕΟΡΤΗΣ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ»

Μεγάλες μάνες

τοῦ κ. ΔΗΜ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΥΛΕΛΟΥ
 Ἐπίτιμου Ἐπόπτη Δημοτικῆς Ἐκπ/σεως

*“Στοῦ τέκνου σύρριζα τό νοῦ, Θεοῦ τῆς μάνας μάτι”
 (Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ)*

Στή ζωή τῶν ὁμάδων καὶ τῶν ἐθνῶν, θασική καὶ πρωταρχική είναι ἡ δύναμη τῆς Μάνας. Φύλακας τῶν ἡθικῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ, δημιουργεῖ τίς Κοινωνίες καὶ τούς Λαούς, στή διαδρομή τῶν αἰώνων. Ὁ Δημιουργός τῆς χάρισε, μέ γενναιόφρονη ἀπλοχεριά, τό μεγάλο, θεῖο καὶ ἀσύλληπτο προνόμιο τῆς συνέχειας τῆς ζωῆς καὶ ἀπ' τό τρυφερό ἀγκάλιασμά της ἀνδρώθηκε ὁ ἄνθρωπος, πλάστηκαν οἱ γενιές κι ἔγιναν οἱ κόσμοι. Μέ τῇ στοργῇ καὶ τό θάλπος, τήν ἀφοσίωση καὶ τήν πίστη, τόν πόνο καὶ τή θυσία της πλημμυρίζει τό κέντρο τοῦ ψυχικοῦ παιδικοῦ κόσμου.

Πηγή τῆς σωματικῆς ζωῆς κι ἑστία τοῦ ἡθικοῦ βίου, χαρίζει στήν παιδική ψυχή τήν πνοή, τήν ὄρμή καὶ τήν ἀγάπη γιά τά μεγάλα, τά ὑψηλά, τά ὠραῖα καὶ τ' ἀληθινά. Μέσα στήν κούνια καὶ στό νανούρισμα τῆς Μάνας μαζεύονται οἱ πόνοι, οἱ καῦμοι καὶ οἱ λαχτάρες γιά τόν καρπό της: Τό παιδί της, τό μέλλον καὶ ἡ ἐλπίδα τῆς Φυλῆς. Καρδιά τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας, πηγή χαρᾶς, εὐτυχίας καὶ γαλήνης, δημιουργεῖ τό σπίτι, πού “είναι λίγο λιμάνι καὶ λίγο εὐτυχία”. Νόμος τῆς ζωῆς της ἡ θυσία. “Υμνος καὶ εἰκόνα ἡ μορφή της. Κι ἐπάνω ἀπ' ὅλα: ἀγάπη, μεγαλεῖο, ἔξαρση κι ὁμορφιά!...”

• • •

‘Η Μάνα είναι ἡ βακτηρία, πού στηρίζει τά πρῶτα παιδικά θήματα στό δρόμο τῆς ζωῆς, ἡ πρώτη προσευχή καὶ ἡ πρώτη εὔλογία, πού προσφέρει τ' ἄγιο κι ἄφθαρτο “μάννα”. “Είναι ἡ ποίηση τῆς ζωῆς καὶ ἡ φιλοσοφία της”, γράφει ὁ Π. Νιρβάνας. Τήν τραγουδοῦσαν οἱ μεγαλύτεροι ποιητές, τή ζωγράφισαν οἱ μεγαλύτεροι γλύπτες στά ἔργα τους. Σ' αὐτή στηρίζεται

όλόκληρο τό έθνικό οίκοδόμημα καί ἀπ' αὐτή ἔξαρτάται ἡ ύπόσταση τῆς Φυλῆς. Πολύ ὁρθά, ἀναφωνεῖ ἡ GERTRUD VON EDE FORT: "Ἄν πέφτει ὁ ἄντρας, τότε πέφτει μόνο ὁ ἄντρας. Ἄν, δημοσίευτα, πέφτει ἡ γυναίκα, τότε πέφτει ὁλόκληρος ὁ Λαός".

Μεγάλες, ύπέροχες καί ἀφοσιωμένες Μάνες ἔφεραν στόν κόσμο μεγάλους ἄνδρες, πού ἐλάμπρυναν τήν ιστορία τῆς ἀνθρωπότητας, στό πέρασμα τῶν αἰώνων. Μοιάζουν σάν τίς ἀθέατες κι ἕρημες πηγές, κρυμμένες βαθειά στά οπλάχνα τῆς γῆς, ἀπ' τίς ὅποιες πηγάζουν τά μεγάλα ποτάμια.

Ο Χριστιανισμός, πρῶτα, ἀκτινοβολεῖ μέ τήν Παναγία, Παρθένα Θεομάνα, τό Θεϊο κόσμημα τῆς Ὁρθοδοξίας, τό αἰώνιο σύμβολο τῆς ἀγιοσύνης καί τῆς ἀγνότητας, τῆς μητρικῆς ἀγάπης καί τοῦ συγκλονιστικοῦ πόνου. Ἀπ' τήν Αἴγυπτο, ὅπου κατέφυγε, γιά νά σώσει τόν Ἰησοῦ, νήπιο ἀκόμη, μέχρι τήν τραγική ὥρα τοῦ Γολγοθᾶ, εἶναι ἡ ύπέροχη καί ἀφοσιωμένη, ἡ ἀλύγιστη καί ἀποφασισμένη Μάνα, ὁλόρθη εἰκόνα τοῦ χρέους, τῆς τιμῆς καί τῆς ἀρετῆς, ὑπόδειγμα στοργῆς καί δοκιμασίας. Τή Μεγαλόχαρη, πλατύτερη νεφέλης, νιώθουν καί ἰκετεύουν, χιλιάδες χρόνια, μεσίτρια τῶν πονεμένων καί δοκιμασμένων, οἱ πάσχουσες Χριστιανές Μάνες. Η Ὑπερράχος Στρατηγός, ἡ Μάνα ἡ μεγαλόψυχη στόν πόνο καί στή δόξα, εἶναι ἡ εὐλογία καί ἡ σκέπη, ἡ ἔγκαρδίωση καί ὁ δραματισμός, ἡ πίστη καί ἡ ἐλπίδα γιά τήν ἀνάσταση καί τή νική τοῦ Χριστιανικοῦ Ἐλληνισμοῦ.

Μεγάλη ἦταν ἡ ἐπίδραση τῆς Ἀγίας Ἐλένης στό γιό της Αύτοκράτορα Μ. Κωνσταντίνο, πού τόσο τήν ἀγαποῦσε. Αὐτή τοῦ ἐνέπνευσε τά ἴδανικά τοῦ Χριστιανισμοῦ, πού ἔκαμε θρησκεία τοῦ ἀπέραντου Κράτους του. Ἡταν ἔνα ιστορικό δρόσημο καί μιά νέα ἀφετηρία γιά ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα.

Η Ἐμμέλεια, ἡ Νόννα καί ἡ Ἀνθοῦσα εἶναι οἱ τρεῖς ύπέροχες χριστιανές μάνες τῶν μεγάλων Μορφῶν τῶν Τριῶν Ιεραρχῶν: Μ. Βασιλείου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καί Ἰωάν. τοῦ Χρυσοστόμου, πού καταυγάζουν, μ' ἀνέσπερο ἐλληνοχριστιανικό φῶς, τήν ἀνθρώπινη πορεία.

Ο Ὄμηρος, με τρυφερότητα καί ἀνθρωπιά, ἀναφέρεται στήν Ἀνδρομάχη, τήν ύπερήφανη Τρωαδίτισσα, γυναίκα τοῦ Εκτορα, πού ἀνησυχεῖ καί ὑποφέρει γιά τό γιό της, τό μικρό

‘Αστυάνακτα. ‘Ο Μ. Ἀλέξανδρος, ὁ μεγάλος πολέμαρχος, ἀναμορφωτής καὶ στρατηλάτης τοῦ κόσμου, γαλουχήθηκε ἀπ’ τὴν Ὁλυμπιάδα, μιά ζωντανή καὶ δραστήρια γυναῖκα. Οἱ Γράκχοι, ὁ Γάιος καὶ ὁ Τιβέριος, ἀνατράφηκαν ἀπ’ τὴν Κορνηλία, μέ τὴν ἐπιθλητική μορφή καὶ τὴν προσφορά τῆς στὴν Ρωμαϊκή Ἰστορία.

‘Η Ἐμινέ, ἔξαιρετική γυναῖκα, ἀνάθρεψε, μέ στοργή καὶ ἀφοσίωση, τό γιό της Μωάμεθ, πού μ’ εὐγνωμοσύνη, τῆς ἔδωσε ἔξέχουσα θέση στὴ θρησκεία του καὶ τὴν μνημονεύει στὸ Κοράνιο. ‘Ο Ἐρρίκος Β’ μπόρεσε, παρά τὰ ἔμποδια καὶ τούς κινδύνους, ν’ ἀνεθεῖ στὸ Γαλλικό θρόνο καὶ νά μεγαλουργήσει, χάρη στὴν ὀρθή ἀγωγή τῆς μάνας του Ἰωάννας ντ’ Ἀλμπρέ τῆς Ναβάρρας. Καὶ ὁ Ναπολέοντας Γ’. στάθηκε ἰκανός νά παίξει ιστορικό ρόλο στὴ ζωὴ τῆς Γαλλίας, γιατί ἡ μάνα του Ὁρτανσία Μπεαρναί, ἦταν δυνατή καὶ πνευματική γυναῖκα, βασίλισσα τῆς Ὁλλανδίας.

Θά μπορούσαμε ν’ ἀναφερθοῦμε σέ πολλές γυναῖκες - μάνες, πού εἶναι γνωστές στὴν Ἰστορία γιά τούς μόχθους τους στὴ λαμπρή σταδιοδρομία τῶν παιδιῶν τους. Ἀληθινές ἐργάτριες προόδου καὶ δημιουργίας, προετοίμασαν ζωντανά καὶ ἄξια παιδιά, πού ἐθοήθησαν τὴν οἰκουμένη. Κάποτε πρέπει, σ’ ἐνδειξη εὐγνωμοσύνης καὶ θαυμασμοῦ ὁ πολιτισμένος κόσμος νά ὑψώσει τό μνημεῖο τῆς ΑΓΝΩΣΤΗΣ ΜΑΝΑΣ.

Στούς κύκλους, πού κάνουν τοῦ χρόνου τά γυρίσματα, αἰώνιο θ’. ἀκούγεται πάντα τό τραγούδι τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Τῆς Μάνας εἶναι δημιούργημα ἡ ζωὴ καὶ ἡ συνέχειά της. ‘Η ψυχή της ζεῖ πάντα στῶν παιδιῶν της τὴν ψυχή. ‘Η ἀνάμνηση καὶ ἡ στοργή, ἡ ἀφοσίωση καὶ ὁ σεθασμός, ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ τά δάκρυα, εἶναι ἡ ἐκφραστὴ τῶν παιδιῶν της. Εἶναι τό μικρό ἥθικό χρέος στίς ὑπέρτατες θυσίες της. Καί τῆς ἀξίζει. Δόξα καὶ τιμή στὴν ἄγια, ἀτίμητη καὶ γλυκύτατη Μορφή της!

“Μάνες τοῦ ἀνθρώπου, πῶς σᾶς νιώθω ἐντός μου!

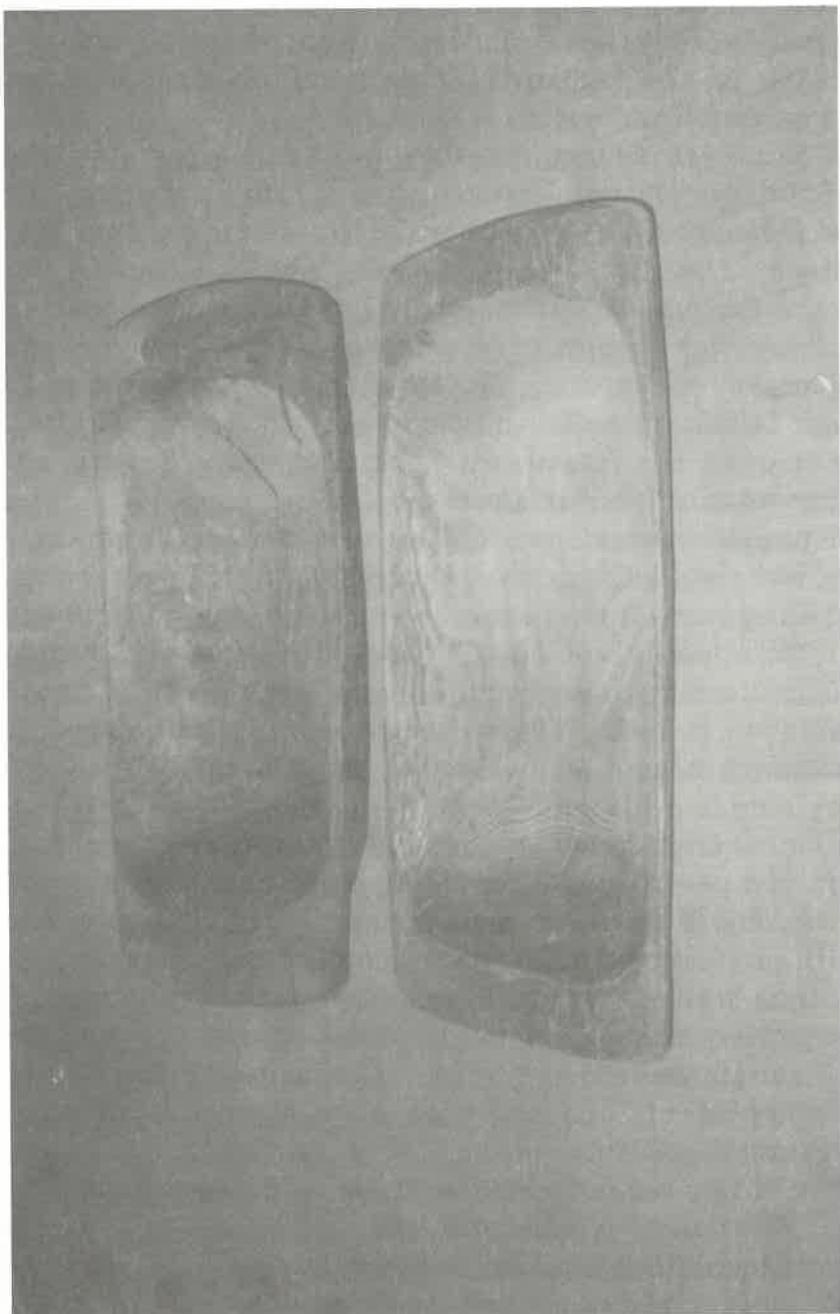
Μακαρισμένα, πλάσματα ἱερά,

ὅλη τῇ θλίψῃ κρύβετε τοῦ κόσμου

κι ὅλου τοῦ κόσμου είσαστε ἡ χαρά”.

(Ἄγγ. Σημηριώτης)

ΑΠΟ ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΑΣ

· Απ' τό Δ.Μ.Φ. · Μάιος 1998

ΦΩΙΝΟΝΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

‘Ο Ταθερνιάρης

τοῦ Γ. Ν. ΚΟΥΤΣΟΚΛΕΝΗ

Ταθέρνα. Λέξη πού προέρχεται ἀπ' τή Λατινική γλώσσα καί σημαίνει τό μέρος τοῦ καραβιοῦ στό όποιο φυλάγανε τά κρασιά πού προοριζόντουσαν γιά τά πληρώματα. Ἀργότερα σήμαινε ἡ λέξη τό μέρος ὅπου φυλαγόντουσαν τά κρασιά πού ἤτανε γιά πούλημα.

Παληά ἡ λέξη «Ταθέρνα» ἦταν περιφρονητική. Σήμαινε μαγαζί κατώτερης τάξης, μαγαζί γιά τόν ὑπόκοσμο. Σήμερα δύος ἔχουμε τίς «κοσμικές» ἢ τίς «ψαροταθέρνες» κ.ἄ., στίς ὁποῖες συχνάζουν οἱ λεφτάδες, πού τούς ἀρέσει νά τούς λένε καί ... ἀριστοκράτες.

‘Η ταθέρνα είχε καί ἄλλα ὀνόματα ὅπως «καπηλεῖον» (καπηλιό), οίνοπωλεῖον, ἢ καί «πανδοχεῖον».

Τό ἐπάγγελμα τοῦ ταθερνιάρη είναι πάρα πολύ παλιό. Στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἀναφέρεται: «... καί ἐθγῆκαν εἰς προ-ϋπάντησίν μας μέχρι τῆς ἐμπορικῆς ἀγορᾶς, πού ἐκαλεῖτο φόρος τοῦ Ἀππίου καί μέχρι τῶν τριῶν ταθερνῶν..» (ΚΗ' 15).

‘Αλλά καί πολύ πιό πρίν τοῦ Παύλου ἔχουμε ταθερνιάρη, κάπελλα ἡ οίνοπώλη. Πρόκειται δηλαδή γιά τόν ἀνθρωπο πού πουλοῦσε κρασί σέ κείνους πού θελαν νά στυλώσουν λίγο τήν καρδούλα τους, ἀφοῦ «τό κρασί τήν καρδούλα μ' σεῖ», νά κάνουν κέφι ἢ νά ξεχάσουν τά ντέρτια τους. «Πίνω γιά νά ξεχνῶ τόν πόνο...» τραγουδᾶ ὁ ἔνας, ἐνῶ «...καταραμένε κάπελλα καί κλέφτη ταθερνιάρη, λέει ὁ ἀπελπισμένος μπεκρῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ὑπομονή μαρμάρωσε στά στήθη του θαρειά, πού μ' ἔνα ποτήρι ἐμπρός του, ὀλημερίς μές τήν ταθέρνα, ζητᾶ τή λημονιά καί παραπονεῖται γιατί δέν μπορεῖ νά τήν θρεῖ. «Δέν ἥλθα ἐδῶ γιά γλέντια. Οὗτε καί γιά καμάρι! Ἡλθα στή ζάλη τοῦ κρασιοῦ νά παρηγορηθῶ».

Κι ἀργότερα ἡ ‘Ολγα Σολωμοῦ:

“Μές στό γλυκό μεθύσι ή ψυχή
τό πιό μεγάλο ντέρτι της ξεχνάει.
Οσα πικρά ποτήρια ή ζωή,
σάν μυρτιά, ἀδιάκοπα κερνάει”.

Έκει λοιπόν ἔτρεχαν σχεδόν ὅλοι καὶ ἴδιαίτερα οἱ φτωχοί καὶ οἱ κουρασμένοι ἀφοῦ δέν ὑπῆρχε κανένα ἄλλο μέσο ψυχαγώγησης.

Μιά μεγάλη αἴθουσα, πού στίς περισσότερες φορές ἦταν ὑπόγεια, ἡ ὁποία εἶχε ώς ντεκόρ μιά ἡ κάνα δυό σειρές βαρέλια, ὅλα ἀριθμημένα. Λίγα τραπέζια στρωμένα μέ κάποιο τραπεζομάντιλο, κατά κανόνα κόκκινο καρώ, μέ τίς ψάθινες καρέκλες καὶ παλιότερα σκαμνιά. Ἐνας πάγκος μέ τά ποτήρια κι ἀπ’ ὅλα τά μέτρα γιά τό κρασί, ὅπως “κατοσταράκια”⁽¹⁾, “μισές” καὶ “δέκες” καὶ ὅ,τι ἄλλο χρειαζόταν τοῦ κάπελλα.

Κάποια παλιά κιθάρα κρεμασμένη στόν τοῖχο συμπλήρωνε τό ντεκόρ τῆς ταβέρνας. Σέ ἀρκετές ἤταν γραμμένα στόν τοῖχο διάφορα γνωμικά ἡ τετράστιχα, ὅλα σχετικά μέ τόν ... οἶνον καὶ τό ... πνεῦμα!

Ἐθλεπε κανείς στήν ταβέρνα τοῦ Μπαλή στήν “Αμφισσα τά:

“Ἄν ζωή χρυσή ποθεῖς
ποτέ σου μήν ἐνθυμηθεῖς
συμβάντα προτεραία.
Στρέψε τό βλέμμα χαρωπό
πρός τῆς ἀμπέλου τόν καρπόν
κι ἀγάπα τά ὠραῖα”.

Πάρα πέρα:

“Νά μή φθάσω, νά μή ζήσω
ἄν μιά μέρα δέ μεθύσω.
Κι ἀν πεθάνω, νά πεθάνω
στό ποτήρι μου ἐπάνω”.

καὶ λίγο πιό κεῖ:

“τήν ἀμέθυστη ζωή μου
νά τήν ἔχουν οἱ ἔχθροί μου.
Μά ἐκεῖνοι δοο ζήσουν
νά μή φθάσουν νά μεθύσουν”.

· Άλλα κεῖνο τό τετράστιχο πού προσέχουν ὅλοι ὅσοι

ἔμπαιναν στήν ταβέρνα ἦταν ἡ συμβουλή:

“Οταν δέν ἔχεις ἔλα πίνε
ὅταν ἔχεις ἔλα δίνε
ὅταν ἔχεις καὶ δέν δίνεις
νά μήν ἔρχεσαι νά πίνεις”.

Ἐπειτα ἀπ' αὐτή τῇ δήλωση τοῦ κάπελλα πῶς νά μήν ξεχάσει ὁ μπεκρῆς τήν παροιμία πού τονίζει ὅτι: “ὅποιος πίνει βερεσιέ δυό φορές μεθάει” καί νά μή στρωθεῖ καί νά πιεῖ μέχρις ὅτου φθάσει στό “Ἐγώ τό πίνω καί τό λέω γίνομαι στουπί καί δέ μέ μέλει, σᾶς δρκίζομαι, ὁ κόσμος τί θά πεῖ”.

Καί μιά ὁ λόγος γιά τήν ταβέρνα τοῦ Μπαλῆ στήν Ἀμφισσα ἃς θυμηθοῦμε καί τίς ύπόλοιπες, αὐτές πού θά θυμηθοῦμε.

1. Κανέλλου Δημήτριου
2. Μαστρανδρέου Εύθυμιου
3. Ἐλεξανδρῆ Νικολάου καί Ἀνδρέα
4. Ἐλεξανδρῆ Γεωργίου
5. Ἐλεξανδρῆ Ἰωάννη
6. Ἀραπόπουλου Νικολάου
7. Καπράλου Ἀγγελάκη
8. Ἀναγνωστοπούλου Ἰωάννη
9. Πρασσᾶ Νικολάου Κ.
10. Τσάμη Εύθυμιου
11. Τσάμη Ἡλία
12. Φαρόπουλου Ἀνδρέα
13. Φαρόπουλου Ευάγγελου
14. Τσαγκρινοῦ Μητσοτάκη
15. Τσαγκρινοῦ Γεωργίου
16. Λατίφη Ἀθανασίου
17. Μπαλῆ Εύθυμιου
18. Λαμπροπούλου Εύθυμιου
19. Ταρναρᾶ Γεωργίου
20. Καραδήμα Εύθυμιου
21. Φαναρῆ Γεωργίου
22. Σιμιακοῦ Σωτηρίου
23. Σιμιακοῦ Νικήτα
24. Δελῆ Ἀναργύρου
25. Μαστρογιάννη

26. Ταλαμάγκα 'Ανάργυρου
27. Ταλαμάγκα Νικολάου
28. Ξεπλάτη Δημητρίου
29. Βακρατσᾶ Δημητρίου
30. Κιουσέκη 'Εμμανουήλ
31. Σπηλιώτη Στεφάνου
32. Παπούλια 'Ηλία
33. Παπούλια 'Αθανασίου
34. Λόη Δημητρίου
35. Κάζου Κων/vου

στήν Τοπόλια (Έλαιώνας) ἦταν ἐπίσης πάρα πολλές γιά τόν πληθυσμό της. Σημειώνουμε:

1. 'Ελευθερίου 'Ελευθερίου
2. Λαλαούνη 'Αλεξίου
3. Λάμπρου Χαραλάμπη (Πράντη)
4. Παπαθανασίου 'Αθανασίου
5. Οίκονόμου Περικλῆ
6. Οίκονόμου Σπύρου
7. 'Αδελφοί Μπρόφα
8. Ρίζου 'Αλκιβιάδου
9. Σκόντα Νικολάου
10. Ράθβα 'Αθανασίου
12. Καλπογιάννη Τριανταφύλλου
13. Μπελούμπαση Δημητρίου
14. Καφούση
15. 'Αφῶν Τεμπέλου

Στό Σερνικάκι ἐπίσης ἔχουμε μεγάλο ἀριθμό, πάντα σχετικά μέ τόν πληθυσμό, Ταβερνῶν. Μεγάλες ἦταν αύτές στήν πλατεία ὅπως:

1. Μπιλάλη 'Αθανάσιου καί
2. Κατσανάκη 'Αναστάσιο καί μερικές ἄλλες. 'Αλλά καί σέ όλα τά μεγάλα χωριά εἶχαμε σοβαρό ἀριθμό κρασοπωλείων.

Τά παραπάνω μαγαζιά δέν ἦτανε μόνο κρασοπουλειά, ἄλλα καί ἑστιατόρια ἥ καί χάνια, πανδοχεῖα.

'Η πελατεία τῶν κρασοπουλειῶν ἦταν πάντα μεγάλη. 'Από πολύ ἐνωρίς ἦταν ἔτοιμος ὁ πατσᾶς καί οι ταβέρνες ὅλες σχεδόν γεμάτες. Αύτό τό γεγονός δημιούργησε τόν ... θρύλο

ὅτι στά Σάλωνα μετά τίς 9 δέν ίσχύουν συμβόλαια.

‘Ο ταθερνιάρης ζωσμένος μέ ένα τραπεζομάνδηλο γιά ποδιά, μέ κρεμασμένη τήν πετσέτα ἀπ’ τή ζώνη, μέ τήν μύτη ... κόκκινη καί ἔχοντας ἀπό ένα ποτήρι σέ κάθε τραπέζι γιά τόν ἑαυτό του, πηγαινοέρχεται ἀπ’ τό βαρέλι σέ τραπέζι μέ τό κατοσταράκι, τή μισή ἡ τήν δκά ἡ ἀπ’ τό μαγειριό μέ τούς μεζέδες ἡ τό φαγητό.

Μόλις βρεῖ λίγη εὐκαιρία κάθεται σ’ ένα τραπέζι, φίλων - πελατῶν πού ἔχει καί τό ποτήρι του γιά νά πιεῖ κι αὐτός κανένα τερψιλαρύγγιον.

Κατά κανόνα ἔξερε τίς ίδιοτροπίες καί τά γοῦστα τοῦ κάθε πελάτη καί προσπαθοῦσε νά τοῦ τά ίκανοποιήσει πρίν αυτός τοῦ τά ζητήσει.

Αὐτός ό παλιός, ό κλασικός ταθερνιάρης.

‘Εκτός ἀπ’ τούς περαστικούς καί τούς μπεκιάρηδες πού σύχναζαν στά χάνια καί στίς Ταθέρνες πού ἔφτιαχναν καί φαγητά, οι ἄλλοι πελάτες, οι μόνιμοι, ἦταν οι μπεκρῆδες. Μπεκρῆς εἶναι τούρκικη λέξις (bekri) καί σημαίνει ό μεθύστακας ἡ ὁ κρασοπότης, αὐτός πού ἀγαπᾶ τό κρασί.

Πόσα οκίτσα καί γελοιογραφίες δέν ᔹχουν σχεδιασθεῖ μέ θέμα τόν μπεκρῆ. Δέν νομίζω ὅτι θά πρόσθετα κάτι περισσότερο ἀπ’ αὐτά πού σέ δλους εἶναι γνωστά. Μόνο θέλω νά τονίσω ὅτι ὁ σωστός μπεκρῆς δέν ἐνδιαφερόταν γιά τόν μεζέ πού θά συνόδευε τά κατοσταράκια του, ἄλλα μόνο γιά τό κρασί. Γ’ αυτό μόλις κάποιος κάπελλας ἄνοιγε κάποιο καλό γιορματάρι τρέχανε ὅλοι τους ὅπως οι μουσίτσες.

Λένε πώς στά Σάλωνα ὑπῆρχαν πολλές περιπτώσεις πού ό μπεκρῆς ἔβγαλε δλο τό βραδυνό του πίνοντας μέ μεζέ μόνο μιά παστή οαρδέλα. Εἴχαν βρεῖ τό μυστικό. Τήν ἔτριβαν στίς μουστάκες τους καί κατόπιν τήν τοίμπαγαν λίγο - λίγο μέχρι νά τελειώσει. Καί σάν τελείωνε αὐτός ό μεζές, συνέχιζαν γλύφοντας τό μουστάκι, παίρνοντας σιγά - σιγά τήν ἄρμύρα ἀπ’ αὐτό γιά νά κατεβάσουν μερικά κατοσταράκια ἀκόμα, μέχρι πού νά γίνουν ... “στουπί καί δέν τούς ἔμελλε ό κόομος τί θά πεῖ”.

Πολλοί ἀπ' αὐτούς προτιμοῦσαν τό "ξηροσφύρι" τους, τό σκέτο δηλαδή χωρίς μεζέ.

Οι συνηθισμένοι μεζέδες, μιᾶς ταβέρνας ἦταν ὁ πατοῖς γιά τά πρωϊνά και γιά τά βράδια ὁ τηγανητός μπακαλιάρος, τά κεφτεδάκια, οι τηγανιτές συκωταριές και ὅλα τά ἄλλα πού μποροῦσαν νά βοηθήσουν στό κατέβασμα τῆς μισῆς. Κάποτε ὑπῆρχε και ψιλό ψαράκι, ἐνῶ στά παραλιακά μέρη ἦταν ἀπαραίτητο μαζί μέ τό χταπόδι.

"Ἄς ποῦμε λίγα λόγια γιά τό κρασί μέ τήν εύκαιρια αὐτή.

'Ο οἶνος εἶναι γνωστός ἀπ' τά πανάρχαια χρόνια. Στήν Παλαιά Διαθήκη βλέπουμε ὅτι ὁ Νῶε, μετά τόν κατακλυσμό, ἔσπευσε νά φυτέψει ἀμπέλι και νά πάρει ἀπ' τά σταφύλια του κρασί.

Στήν 'Ελληνική Μυθολογία ἐπίσης βλέπουμε ὅτι ὁ Θεός Διόνυσος ἔφερε τό κλῆμα ἀπ' τά ὑπερβόρεια στόν γυιό του Οἰνέα ἥ ὅτι οι Πελασγοί δίδαξαν στούς "Ελληνες τήν παρασκευή οἶνου. 'Ο "Ομῆρος και στά δύο του ἔπη, ἔξυμνει τόν οἶνον και τίς ἀρετές του, αὐτοῦ τοῦ εὐλογημένου προϊόντος και ἀπ' τόν Θεό τῆς Ἀγάπης τόν Χριστό.

Καί θά ἦταν πραγματικά εὐλογημένο ἄν ὁ Διόνυσος δέν ἔκανε τό λάθος νά χρησιμοποιήσει και κόκκαλα λιονταριοῦ⁽²⁾ και γουρουνιοῦ γιά νά μεταφέρει τό κλῆμα στόν γυιό του Οἰνέα. 'Αν σταματοῦσε στά δύο πρώτα κόκκαλα, αὐτά τοῦ Παγωνιοῦ και τοῦ Ἀηδονιοῦ, ἔ! τότε τί ζωή Χρυσή ... Κι ὅλα αὐτά γιατί ἀπό κάθε κόκκαλο πῆρε τό κρασί τίς ἰδιότητές του. Καί ἐνῶ στό πρώτο στάδιο ὁ γλεντζές παίρνει τίς ἰδιότητές τοῦ παγωνιοῦ και στολίζεται και καλλωπίζεται, στό δεύτερο τοῦ ἀηδονιοῦ, τραγουδᾶ μόνο. 'Εάν φτάσει ὅμως στό τρίτο, τοῦ λιονταριοῦ, ἀγριεύει, γίνεται κι αὐτός θηρίο και ψάχνει γιά καυγάδες. "Όταν προχωρήσει στό τέταρτο, αὐτό τοῦ γουρουνιοῦ, τοῦ μοιάζει χάνει κάθε ἔλεγχο και κυλιέται ὅπου βρεθεῖ.

Σέ μικρές ποσότητες, και ἀνάλογα μέ τό ἄτομο, φέρνει εὐφορία, εὐεξία και εὐχάριστο συναίσθημα. Στίς μεγαλύτερες γίνεται στήν ἀρχή ἔξω φρενῶν, καυγαντζῆς και στή συνέχεια γίνεται ... γουρούνι, χωρίς νά ἔχει καμία σχέση μέ τόν ἄνθρωπο.

τό 1ον φέρνει ὄρεξη
 τό 2ο ὑγεία
 τό 3ο φέρνει τή χαρά
 τό 4ο εύτυχία
 τό 5ο τή συζήτηση
 τό 6ο φασαρία
 τό 7ο τή συμπλοκή
 τό 8ο Ἀστυνομία
 τό 9ο τή φυλακή
 τό 10ο Ζημία

Ἐδῶ ἔγινε τό κακό καὶ δέν πρόλαβαν νά πᾶνε στό τέταρτο στάδιο ...

Θυμίζουμε ἀκόμα ὅτι ὅλες οἱ μεγάλες συμφωνίες κρατῶν καὶ ἐταιριῶν ἐπισφραγίστηκαν μέ κρασί!

Ἡ λέξις κρασί προέρχεται ἀπ' τό ἀρχαῖο κράσις (οἶνου). Πρόκειται δηλαδή γιά οὐσιαστικοποιημένο ἐπίθετο. Στήν ἀρχαίότητα οἱ Ἑλληνες ἔπιναν τόν “θείον χυμόν τοῦ Διονύσου” κεκραμένον, δηλαδή νερώμενον καὶ ὅχι ἄκρατον, κάτι μάλιστα πού ἀπαγορευόταν.

Σήμερα ἐμεῖς κρατήσαμε τή λέξη, ἀλλά ξεχάσαμε τή συνήθεια τῆς κράσης τοῦ νερώματος καὶ νά:

«Μοῦ εἴπε ἄκουσε παιδί μου
 πού νά ἔχεις τήν εὐχή μου:
 “Οοοι μῆνες ἔχουν PO
 τό κρασί χωρίς νερό
 κι’ ὅσοι μῆνες δέν ἔχουν PO
 τό κρασί μέ τό νερό!»

Αὐτή ἦταν ἡ συμβουλή τοῦ πατέρα πρός τόν γυιό του καὶ κείνος:

“Μοῦ ἄρεσε ἡ συμβουλή
 καὶ τήν πρόσεχα πολύ.
 κι ἔργο μου είχα κάθε μέρα
 νά ρωτίσω τόν πατέρα
 ἂν ὁ μήνας ἔχει PO
 ἢ θά ρίξω καὶ νερό”.

Καὶ τελικά:

“Καί ἐπειδὴ τῇ ἀληθείᾳ
κάθε λάθος ἀμαρτία
ἔχει ΡΟ, δέν ᔁχει ΡΟ
τό κρασί χωρίς νερό”.

·Επειτα ἀπό τόσα προσόντα πού ᔁχει τό θεῖο καὶ
εὐλογημένο αὐτό προϊόν πῶς νά μή γραφοῦν καὶ
τραγουδηθοῦν τραγούδια ὅμορφα καὶ πάρα πολλά;

“Ἐλα θρέ χάρε νά τά πιεῖς
νά δεῖς τί κέφια κάνεις
νά δεῖς καὶ τό χαντζάρι σου
κορμάτια θά τό κάνεις”.

ἢ

“Η ψυχή σου ἀξέγνοιαστη, τόσο πολύ ἄς γίνει
πού ἀν ἔλθει ἡ μοῖρα σου ἡ κακιά νά τῆς χαρογελάσης
καημοί καινούργιοι ἄς ἔλθουμε, μαζί σου ἄς πιοῦν καὶ κεῖνοι.
Κι ἀν ἔλθη ὁ χάρος ἥσυχα κι αὐτόν νά τόν κεράσης”.

ἢ

“Κοπάνα το - κοπάνα το
καὶ μή φοβᾶσαι θάνατο
εἰν' ὅλα μάταια τ' ἀνθρώπινα
τί θά γινόμουν ἀν δέν τό 'πινα”.

ἢ “Οσο γυρίζει ἡ σφαῖρα καὶ στίς ταβέρνες θρίκεται κρασί¹
θά πίνω ἐγώ γιά σένα, ἀγάπη μου χρυσή.
Τό θέλω νάναι σῶσμα. Μά καὶ τό γιοματάρι τ' ἀγαπῶ!
Τόνα μέ κάνει πτῶμα καὶ τ' ἄλλο παλαθό”.

Καί ἄλλα ὥπως:

“Στή γειτονιά σου πέρασα, θρῆκα παρέες κέρασα ...”.
“Φέρε μας κάπελλα κρασί δυό κατοστάρια καὶ μισή ...”.
“Ο Μενούσης κι ὁ Μπιρμπίλης κι ὁ Μεχμέτ Ἀγᾶς
οτό κρασοπουλείο πηγαῖναν γιά νά πιοῦν ...”.

Καί ἔνα γερμανικό:

“Κινᾶνε τρεῖς φίλοι καὶ πέρα τραβοῦν
στόν Ρῆνο νά πάνε κρασάκι νά πιοῦν ...”.

·Έγραψα μερικά σάν δεῖγμα τῶν πάρα πολλῶν πού δέν
μποροῦν νά καταγραφοῦν ἐδῶ. ·Εξ' ἄλλου δέν εἶναι αὐτό τό
κυρίως θέμα μας.

Πόσα ἀστεῖα μαζί μέ τά τραγούδια δέν ᔁχουν γραφεῖ,

σχετικά μέ τό θέμα αύτό. Τί νά πρωτοθυμηθεῖ κανείς; Νά ἔνα:

Ρωτᾶ ὁ ἔνας μπεκρῆς τόν ἄλλον:

- ‘Υπάρχει στόν κόσμο καλύτερο πρᾶγμα ἀπό ἔνα ποτήρι καλό κρασί;

- Καί θέβαια! ‘Υπάρχει μιά ὄκα κρασί!..

‘Αλλά καί παροιμίες ἀρκετές ὑπάρχουν γύρω ἀπ’ τό κρασί.

- Κουβαλάει κρασί καί πίνει νερό!

- ‘Οποιος πίνει βερεσέ, δυό φορές μεθάει.

- ‘Άλλα σκέπτεται ὁ ταβερνιάρης κι ἄλλα ὁ μεθύστακας.

- ‘Άλλος πίνει κι ἄλλος μεθάει.

- ‘Άλλοι οκάφτουν καί κλαδεύουν κι ἄλλοι πίνουν καί μεθοῦν.

Σήμερα ἔφυγε αύτός ὁ τύπος τῆς ταβέρνας καί τοῦ ταβερνιάρη καί ἀντικατεστάθηκε ἡ μέ τά “νάϊτ κλάμπ” γιά τούς νέους ἡ τά διάφορα σουφλαντζίδικα ἡ ἀκόμα τίς κοσμικές καί οἰκογενειακές ταβέρνες. Καί κάτι ἄλλο. Τό ἀρχαῖο “νέκταρ” ἡ τό “νάρα” ἀντικαταστάθηκε μέ τό ξενόφερτο ούΐσκι καί σιγά - σιγά μπαίνει στό χορό καί ἡ βότκα.

Ἐμεῖς εἶναι ὥρα νά ποῦμε:

“Εἰς ὑγείαν τῆς παρέας κι ὅξω βάσανα
κόκκινα μαντορινάκια, φύλλα πράσινα”.

Καί ἄς τραγουδήσουμε:

- “Κέρνα παπαδιά, γεμάτα τά γυαλιά”.

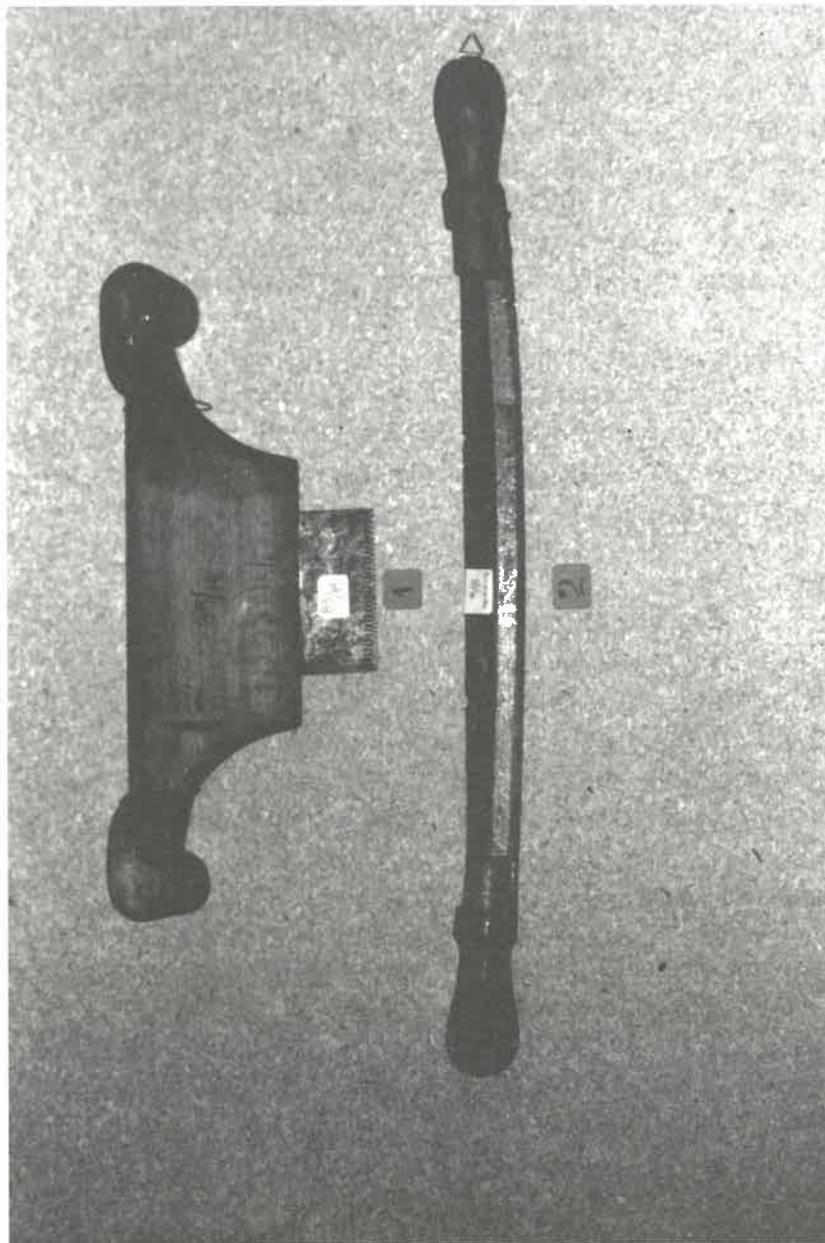
- “Τά ποτήρια σας γεμάτα, κι ἄλλο μέσα στίν κανάτα”.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

(1). Στή Στερεά Έλλάδα τό κρασί τό πωλοῦσαν μέ τήν ὄκα καί ὄχι μέ τό λίτρο. Μιά ὄκα είχε 400 δράμια. ‘Υπῆρχαν λοιπόν μέτρα: ἡ ὄκα, ἡ μισή (1/2) καί τό κατοστάρι (1/4).

(2). Βλέπε Γ. Ν. ΚΟΥΤΣΟΥΚΛΕΝΗ: ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ στό περιοδικό “ΣΕΛΙΔΕΣ ΑΠ’ ΤΗ ΦΩΚΙΔΑ” τεύχος 30-33, σελ. 28/940.

ΑΠΟ ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΑΣ

•Εργαλεῖα Τοπικῆς (κεντητήρι - ξύστρα)
Αἴθουσα Α', Αριθ. 6

Ἡ περὶ ἑαυτόν αἰδώς

τοῦ Ζάχου Ξηροτύρη

Ἡ αἰδώς, ἡ ντροπή, εἶναι ἔνα αἰσθῆμα ἐνοχῆς καί κατωτερότητας, πού αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος γιά κάποια κακή ἡ ἀνήθικη πράξη καί νιώθει τόν ἑαυτό του μειωμένον. Ἡ αἰδώς εἶναι ὁ ἐσωτερικός διχασμός, πού μᾶς ἐμποδίζει νά υπερβοῦμε τά δρια τοῦ ἡθικοῦ καί τοῦ πρός ἀλλήλους σεβασμοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι τίν εἶχαν κάνει ἀρετή καί μάλιστα τήν θεοποίησαν, τήν ἔκαμαν θεά τῆς Σωφροσύνης. «Πότνια σωφροσύνη θύγατερ μεγαλόφρονας αἰδοῦς», λέει ὁ Ἀριστοτέλης στά «Ἡθικά του».

Ἡ ντροπή, ἡ συστολή, ἡ ἔλλειψη τοῦ αἰσθήματος τῆς αἰδοῦς, ὑποβιθάζει τά μέγιστα τόν ἄνθρωπο. Σήμερα χάθηκε ἡ αἰδώς καί οἱ ἡθικοί περιορισμοί, ἐπεκράτησε ἡ ἀναίδεια πού προσβάλλει τό κοινόν συναίσθημα. Οἱ ἄνθρωποι σήμερα, οὔτε τόν Θεόν φοβοῦνται, οὔτε τόν ἄνθρωπο σέβονται. Τήν ἀρετή αὐτή, τήν Αἰδώ οἱ ἀρχαῖοι τήν ἀνύψωσαν σέ θεϊκό σύμβολο, σάν μάνα τῆς Σωφροσύνης καί θυγατέρα τῆς Αἰδοῦς ἡ Σωφροσύνη. Σήμερα στήν κοινωνία μας, δέ συναντᾶμε ἡ σπάνια συναντᾶμε τήν Αἰδώ, πολυσύχναστη εἶναι ἡ ἀναίδεια πού μαστίζει τήν κοινωνία μας.

Γιά τήν Αἰδώ ὁ μῆθος λέει ὅτι ὁ Ζεύς, σάν εἶδε ὅτι χάνεται τό ἄνθρωπινο γένος ἀπό ἀνομίες καί ἀκολασίες, σκέφθηκε σοφά σάν Θεός πού ἤταν, νά στείλει στόν κόσμο τήν αἰδώ καί τό Νόμο (αἰδώς καί δίκη). «Ζεύς οὖν δείσας περί τῶν γένε: ἥμων, μή ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἄνθρωπον αἰδῶτε καί δίκην ἵνα οἴεν πόλεων κόσμοι τε καί δεομοί φιλίας συναγωγοί». Ἔστειλε δηλαδή τόν Ἐρμῆ νά φέρει στόν κόσμο τήν Αἰδώ τήν ντροπή καί τή δίκη - τό Νόμο, τό φόβο τοῦ Νόμου.

Ο Δημόκριτος τήν αἰδώ τήν θεωρεῖ ἔνα ἀπό τά καλύτερα μέσα ἀγωγῆς. Ο Πλάτων θεωροῦσε σάν ἐσωτερικό, ψυχικό συνδετικό κρίκο κάθε κοινωνικῆς δομῆς (Νόμοι 698 Κ.Ε.), σάν

βάση τουτέστιν Δημοκρατικῆς συμβιώσεως. Ἡ Αἰδώς εἶχε θεοποιηθεῖ στήν Ἀθήνα καὶ ὁ θωμός της διασώθηκε μέ τό ἐπίγραμμα «ὦ μεγαλόφρων Αἰδώς μήτηρ τῆς Σωφροσύνης». Τό ίδιο καὶ στή Σπάρτη, διασώθηκε θωμός πού τὸν εἶχε ἀνεγείρει ὁ Τικαρπος ὁ πατέρας τῆς Πηνελόπης.

Ἡ Αἰδώς, κόρη τοῦ Διός, ἀδελφές εἶχε τὴν Εὔνομία, τὴν Εἱρήνη καὶ τή Νέμεση. Ἐμφανίζεται μέ διάφορες ὄψεις, ντροπή, φόβος, αἰσχύνη, φιλοτιμία, σεμνότητα, σεβασμός, ἀξιοπρέπεια ἡ ὑπό μορφήν δέους, τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου φόβου, ὅπως λέει ὁ Σωκράτης στό διάλογο «εὐθύφρων» ἡ ὁ Εύριπίδης «ἀνήρ χρηστός αἰδεῖσθαι φιλεῖ».

Ιδιαίτερα γιά τούς νέους ὁ Πλάτωνας πίστευε, ὅτι ἡ Αἰδώς εἶναι τό ιδιαίτερο κόσμημα τῆς νεότητας καὶ ὅταν ὁ νέος χάσει αὐτό τό κόσμημα «εἰς τὴν ψυχήν του εἰσέρχεται λαμπρῶς χορεύουσα ἡ ἀλαζονία καὶ ἀναρχία, ἡ δέ ἀσωτεία καὶ ἀναίδεια λαμπρῶς ἐστολισμένη καὶ τότε ἡ ἀναίδεια ἐπαινεῖται καὶ ἀνδρεία ἀποκαλεῖται».

Παραστατικά ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης μᾶς λέει, «ὦ μή ἔξεδρεύει αἰδώς ἀχαλίνωτον εἶναι τό στόμα καὶ ἀνεμώνη ἡ γλῶσσα». Κατά δέ τὸν Θεόφραστο, ἀναιδής ἀποκαλεῖτο ὁ «τῷ ἥθει ἀγοραῖος». Ὁ δέ Σωκράτης στό διάλογο «εὐθύφρων» ὑποστηρίζει ὅτι ἡ Αἰδώς γεννᾶται ἀπό τό Δέος. Ὁ Πλάτων στό διάλογο «Πρωταγόρας» προφητικά μέ ὅτι συμβαίνει σήμερα, ἔδογμάτιζε, ὅτι ὁ Θεός ἔχάρισε σέ δῆλους τούς ἀνθρώπους τὴν Αἰδώ καὶ τή δικαιοσύνη, ἀνευ τῶν δοπίων οἱ ἀνθρωποι ἀποκτηνοῦνται. Καί πρίν ἀπό τὸν Πλάτωνα ἀκόμη, ἀπό τὴν ἐποχή τῶν Πρωτόπλαστων θρίσκομε σύμφυτη τὴν Αἰδώ μέ τὸν ἀνθρωπο. Καί κεῖνοι μετά τό προπατορικό ἀμάρτημα «ἔγνωσαν ὅτι γυμνοί ἡσαν καὶ ἔραψαν φύλλα συκῆς», ἀκούοντες δέ τήν ἐπιτιμητική φωνή τοῦ Κυρίου, ἐκρύθησαν ἀπό φόβο, ἐντροπή καὶ αἰσχύνη γιά τήν παρακοή τους.

Τήν Αἰδώ ἐτίμησαν δῆλες οἱ θρησκεῖες καὶ δῆλα τά φιλοσοφικά, κοινωνικά καὶ πολιτικά συστήματα, τήν ποίηση δέ καὶ φιλοσοφία ὁ Ὄμηρος, ὁ Εύριπίδης, ὁ Θεόφραστος, τήν ὕμνησαν πολύ. Ἀντίθετα ἡ ἀναιδεία ἐθεωρεῖτο ὡς «ψυχική λέπρα» καὶ ὁ Πλάτων τήν ἀποκαλεῖ «Νόσον τῆς ψυχῆς θρωμεράν». Σέ πολλές μάλιστα Νομοθεσίες, θρίσκομε ὅτι ἐτιμωρεῖτο μέ

έμπτυσμό ή δημόσιο μαστίγωμα.

Σήμερα λείπει άπο τή σύγχρονη κοινωνία ή αἰδώς, ό ἀμοιβαῖος σεβασμός καί κατανόηση, λείπει καί ή Δίκη ὅπως ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι, ή συναίσθηση τουτέστιν εὐθύνης καί Δικαιοσύνης.

Χωρίς τά δύο αὗτά στοιχεῖα, δέ μπορεῖ νά ἐπιβιώσει κοινωνία, κοινωνία τέτοια πού «οἰκίαν καί πόλιν ποιεῖ», ὅπως ἔλεγε ὁ Ἀριστοτέλης. Μεταπολεμικά κυριως παρατηρεῖται μιά κάμψη, μιά καθίζηση ποιότητας τῆς κοινωνικῆς καί δημόσιας ζωῆς. Σέ τοῦτο συνέτεινε καί ή ἀιμορραγία τοῦ πολέμου, ή ἐσωτερική κατοχή, οι ἐσωτερικές περιπέτειες καί ή κοινωνική νοοτροπία, πού ἐπακολούθησε μέ τήν ἀλρατώδη οἰκονομική ἄνοδο, ώστε μᾶς ἔγινε θεότητα καί λατρεία ή ὑλη καί ή εὔμάρεια, χωρίς δῆμος νά συμβαδίζει καί ή ποιοτική ἄνοδος τῆς κοινωνίας.

Ο ἐκφυλισμός τῶν ἀξιῶν, ή ἔλλειψη ἰδανικῶν, ή ἀτροφία ἡθικῶν ἀρχῶν, ή μαζοποίηση καί ἐκμηδένιση τῆς προσωπικότητας τοῦ ἀτόμου καί τόσα ἄλλα «ἄνθη κακοῦ» μᾶς ὀδήγησαν σέ μιά ὑποτονική κοινωνικότητα, σέ μιά πτώση καί ἀλλοίωση τοῦ ἥθους καί ὕφους τῆς κοινωνίας, σ' ἓνα μηδενισμό τῆς συνειδήσεως.

Δημιουργήθηκε μιά κοινωνία ἀδιάφορη ή ἀνεκτική καί συμβιθαστική πρός τίς ἡθικές καί πνευματικές ἀξίες, μέ ἔκδηλη τήν ποιοτική πτώση τῆς κοινωνίας μας, φαινόμενα πού ἄλλοτε ἦταν ἀπαράδεκτα καί ἀδιανόητα.

Ἐξ αἰτίας αὗτῆς τῆς ποιοτικῆς κατάπτωσης ζοῦμε ἀντικοινωνικά, ζοῦμε σέ μιά κοινωνία χωρίς ἡθικά ἐφόδια καί ἰδανικά, χωρίς σταθερά θεμέλια καί οι τριγμοί καί οι δονήσεις τῆς οἰκογενειακῆς καί κοινωνικῆς δύναμης, ἀκούονται εὐκρινῶς.

Ζοῦμε σέ μιά κοινωνική σήψη. Καί μιά κοινωνική σήψη τί θά ἐκθρέψει; Τί μπορεῖ νά προσφέρει ἄλλο ἀπό οκουλήκια, ὅπως συμβαίνει σέ κάθε σήψη;

Λείπει άπο τή σύγχρονη κοινωνία ή ἐκτίμηση, ό σεβασμός, ή ἀναγγώριση τῶν ἀξιῶν, τά διδάγματα τῶν ἡθικῶν ἀρχῶν, λείπει ή ἀνθρώπινη καί κοινωνική Αἰδώς καί μᾶς διακρίνει μιά ἀτομική ἀναίδεια, μιά κοινωνική κυνικότητα.

Νέες ἀρχές ἀποσυνθετικές καί ἀντικοινωνικές, θεωροῦνται

ώς πρόοδος καὶ ἔξελιξη, οἱ ἡθικά καὶ κοινωνικά διεστραμμένοι, οἱ ἀνατρεπτικοί καὶ ἀναιδεῖς αὐξάνουν καθημερινά καὶ ἀπειλοῦν τὸ κοινωνικό μας σύστημα καὶ τίνι κοινωνίᾳ μας. ‘Η Αἰδώς ὥλωλεν, ἡ Δίκη τῶν ἀρχαίων (τό αἰσθημα δικαιοσύνης) μᾶς ἀπέλειπε,» ἔξομειώθη μὲν τοῖς κτήνεσι καὶ κοινωνίᾳ, ἄτομα καὶ πολιτείᾳ, «ζοῦμε ἐν ἀναιδείᾳ».

‘Αλλοτε ὅπως βλέπομε στήν ‘Ιλιάδα (B. 657) «ἴσχε γαίρ Αἰδώς καὶ Δέος», δηλ. τούς συγκρατοῦσε ἡ ντροπή καὶ ὁ φόβος. ‘Ημᾶς τώρα πού ρέπομε στήν ἀναιδεία ποιός θά μᾶς συγκρατήσει;

Γιά δλα αὐτά ὁ ‘Ησίοδος θά ἔλεγε καὶ πάλιν «ἡ θεία Νέμεσις ἐκδικεῖται σκληρά τήν προσθολή τῆς ἀδελφῆς της, θείας Αἰδοῦς». Καί ὅπως ξέρομε ἡ Νέμεση μπορεῖ νά ἀργεῖ, ὅμως δέ λησμονεῖ νά τιμωρεῖ τούς ἀναιδεῖς. Και σήμερα δέν είναι μόνο οι ‘Αργεῖοι πού στεροῦνται αἰδοῦς σήμερα γινήκαμε δλοι ἀδιάντροποι καὶ παράνομοι.

‘Εάν καὶ ὅταν, ἡ μεγάλη ἐκείνη ἀρετή τῶν προγόνων μας, νά ἔχουμε σεβασμό πρός τόν ἴδιον τόν ἑαυτόν μας καὶ ἀξιοπρέπεια, πού τό ἔλεγαν μέ δύο λέξεις «ἡ περί ἑαυτόν αἰδώς» ἐκλείψει δηλαδή τό «γνῶθι σ’ αὐτόν». ‘Εάν ἐκλείψει ἡ αἰδώς ἡ μητέρα τῆς σωφροσύνης καὶ ἡ Δίκη «ὁ Νόμος δέν θά λειτουργεῖ τότε καὶ οἱ πολίτες θά είναι «ἀγροίκοι τάς φρένας καὶ ἀπηγριωμένοι τόν νοῦν καὶ θά ζοῦν κτηνοπρεπῶς καὶ ἐν ἀλογίᾳ πολλῆ», ὅπως ἔλεγε ὁ Κύριλλος Ἀλεξανδρείας.

Καί πράγματι κακοί οίωνοί προοιωνίζονται. Τίποτε δέν μᾶς συγκρατεῖ, οὔτε ντροπή, οὔτε φόβος, οὔτε σεβασμός. ‘Ο σύγχρονος ἀνθρωπος, γίνεται πιό ἀδιάντροπος καὶ πιό παράνομος καὶ βίαιος, ἡ αἰδώς ἀπέπτη καὶ ἡ ἀναιδεία πλεονάζει στήν ἀλόγιστη κοινωνίᾳ μας σήμερα.

Τ' "Αι-Λιός; Γυρίζ' ού κιρός ἀλλιῶς!..."

τοῦ Γ. Ηλιόπουλου

Ψηλά, στόν ύπερκείμενο τοῦ μικροῦ χωριοῦ μας, κωνικό, βραχώδη λόφο, ύψωνόταν τόν παλαιό καιρό, δημοσίευτη οι παλαιότεροι, μικρό ἐκκλησάκι, στ' ὄνομα τοῦ Προφήτη Ἡλία,

ἀλλά, οὕτε πότε χτίστηκε καί ἀπό ποιούς, οὕτε πότε καταστράφηκε, ἀπό ποιούς καί γιά ποιά αἰτία, μποροῦσε καί ἤταν σέ θέση, νά μᾶς ἔξηγήσει κάποιος, ἀπ' τούς γεροντότερους κατοίκους καί τούς τωρινούς ἀρχοντες τοῦ τόπου.

Μόνο τό τοπωνύμιο - στόν «ἄι - Λιά» - μαρτυροῦσε, πώς ὁ ἀρρακάς ἀνάμεσα στά πουρνάρια, ἐκεῖ, στ' ἀγνάντιο τοῦ κάμπου καί τῶν γύρω χωριῶν, ἀνῆκε στούς τοίχους κάποιας ἐκκλησίας, πού ύψωνόταν ἐκεῖ, ἀγνωστο ἀπό πόσα χρόνια πρίν. Κι' ὅμως. Μερικοί ἀπ' τούς ντόπιους ἐρευνητές, οι αὐθεντίες τοῦ χωριοῦ στά ιστορικά θέματα τῆς περιοχῆς, παίρνοντας ἀφορμή, ἀπ' ἄλλο τοπωνύμιο, παρακείμενο, στά βορειο-ἀνατολικά τ' "ἄι - Λιά", ἐκεῖνο τοῦ "Καρά - Μπάση", μέ τά πολλά χαλάσματα, τά διασκορπισμένα ἐδῶ κι ἐκεῖ, μιάμιση σχεδόν δεκάδα καί τό κεραμιδαριό,

διατείνονταν καί δισχυρίζονταν, βεβαίωναν, ἔλεγαν κι ἀπέδιδαν, σ' δοους ἀγαποῦσαν, ν' ἀκοῦνε παλιές ιστορίες, δτι τόν παλιό καιρό, κατά τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, ἡ γυναικα τοῦ Καρά - Μπάση, τοῦ Μπέη τῆς περιοχῆς, ἡ Μπέαινα, κρυφή χριστιανή, εἶχε ἐνεργήσει κοντά στόν Καράμπαση, τόν ἄντρα τῆς καί δόθηκε ἀδεια στούς ραγιάδες χριστιανούς τῆς περιοχῆς, ἵσως γιά νά τοῦ χρωστᾶνε ὑποχρέωση, νά χτίσουν ἔνα μικρό ἐκκλησάκι, μέ τίς πέτρες προϋπάρχοντος στό χώρο αὐτό χριστανικοῦ ναοῦ, στ' ὄνομα

τοῦ Προφήτη Ἡλία.

‘Από κεī, ἔλεγαν θγῆκε καί ἡ παροιμιακή φράση: “Στόν “Αī - Λιά τ’ ες Μπέανας”. Ἀληθινή ἡ πλασματική καί φανταστική ιστορία, ἀγνωστο. Γνωστότατα δύως τά τοπωνύμια τῆς περιοχῆς σ’ ὅλους μας ...

Κι δύως, πρίν ἀπό μερικά χρόνια, παραμονή τ’ “Αī - Λιός, ἡ θειά Φρόσω, ἡ συλλέκτρια καί ἀναμεταδότρια τῶν εἰδήσεων τῆς γειτονιᾶς, ἔφερε τό νέο στήν παρέα, πού κάθισμένη στήν ἀγναντερή αὐλή τοῦ Ξερό - Κώστα, ουζητοῦσε τά τρέχοντα, ξαπόσταινε καί δροσιζόταν μέ τό δροσερό μαϊστρο, τή μακρινή θαλασσινή αὔρα, τήν περπατημένη στήν ποταμιά καί φτασμένη, ὃς μέσα, στήν κατάφυτη καί καταπράσινη κοιλάδα, στίς γειτονιές καί τίς αὐλές τοῦ μικροῦ χωριοῦ.

- Τ’ ἀηκοῦσταν, τά τί ἄηξα;

- Σάν τί νάηξεις, Φρόσου μ’ κι ἡμεῖς οἱ γιάλλ’ δέν τ’ ἀηκούσαμι; ρώτησε ἀνταγωνίστρια στή συλλογή τῶν εἰδήσεων, ἡ Βασίλω, ἡ Πέτραινα ...

- Θά φκιάσνει, λέει, πίσου τούν “Αī - Λιά κι ἀπάν” στά Καραμπάσια!...

- ‘Αμ’ ποιοί, κυρά μ’; Πετάχτηκε κι ὁ Σπανογέροντας, περίεργος ὅπως πάντα.

- Ού Λιάς, λέει, τς Λένς κι ού Βασίλς τς Γιουργίτσας. Τάχκαν, εἶδαν ὅνειρου, δέν ξέρου...

- Κι ποῦ τ’ ἄηξις ίσύ; ρώτησε κι ἡ Θανάσου, ἡ κλησσάρισα τῆς ἐνορίας κάνοντας τό σταυρό τῆς.

- Στού μύλου τ’ Καραβάνα! Τού κβέντιαζαν ...

‘Ηταν γεγονός. Κάποια μέρα, θυμᾶμαι, ἀκούστηκαν μηχανήματα, πού ἐργάζονταν στήν περιοχή τ’ αī - Λιά, ἐργάτες, πού δούλευαν, αὐτοκίνητα, πού κουβαλοῦσαν ύλικά οἰκοδομῶν; ‘Επάνω, ψηλά, πρός τή ράχη μέ τόν μεγάλο “Κουκούρα”, τίς χοντρές καί πλακερές πέτρες, τίς τοποθετημένες τή μιά πάνω στήν ἄλλη, σ’ ἔνδειξη σημείου κυριότητας τῆς περιοχῆς ἡ δρόσημο κτήματος ἀκόμα καί ἀπαγορευτικό σημάδι τῆς ἐλεύθερης βόσκησης τῶν ζώων

καί πού στήν πραγματικότητα πρόκειται γιά τόν “Αρμακά”, τ’ ἀπομεινάρι τοῦ ἄλλοτε ὀχυροῦ πύργου, τοῦ Σαραγιοῦ τῆς περιοχῆς τοῦ τσιφλικιοῦ “Καραμπάση”.

- Σάν τι ὄνειρου εἶδις, Βασίλη μ', κι φκιάνς ἐκκλησιά; ρώτησε καὶ τὸ Παλλαβό, ὁ νεωκόρος τοῦ χωριοῦ, τὸν ἔνα ἀπ' τούς δυού κτήτορες, ἀπό περιέργια καὶ διάθεση γιά χωρατά.

- Χμ! Δέν ἔταν ὄνειρο. Ἀποφασίστηκε σέ μιά κουβέντα, πούχαμε μέ τούς γείτονες: - Ξαναχτίζουμε τὸν "Αἱ - Λιά; τούς πρότεινα. - Τόν ξαναχτίζουμε. Τ' ἀποφασίσαμε καὶ μέ τῇ θοήθεια τ' ἀγίου προχωράμε καλά ...

Πέρασαν χρόνια. Τό ἐκκλησάκι, στ' ὄνομα τοῦ Προφήτη Ἡλία, χτίστηκε στέρεα, μέ τὸν τροῦλο καὶ κόγχες, ὅρματώθηκε μέ εἰκόνες καὶ Ἱερά σκεύη, βάφτηκε καὶ φαντάζει ώραιότατο στά ὑψη τοῦ πετρόλοφου, στὸ ξάγναντο, στ' ἀνοιγμα τοῦ πουρναρόλογγου, ἐκεῖ, στὸ Κεφαλάρι τοῦ χωριοῦ.

Λειτουργεῖται ἀπό καιρό, μά φέτος ἀξιωθήκαμε, νά τό ἐποκεφτοῦμε στή μνήμη του.

· Η ἀνάθαση ἔγινε στό "ἔτι καὶ ἔτι". Στό ξεχώριομα τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας. Τότε, πού τά σκοτάδια ὑποχωρῶντας, πρός τά βάθη τῆς ρεματιᾶς, χάνονταν σιγά - σιγά στίς ἀπόκρυφες σπηλιές τῆς καὶ τό φῶς τῆς μέρας, ἀπαλό, ὀλόγυλυκο, ροδαλό, εὐχάριστο, στή ματιά, μαγευτικό, τερπνό κι εὐφραντικό τῆς ψυχῆς, ὅλο καὶ δυνάμωνε κι ἔδινε σχήματα καὶ χρώματα στ' ἄγρια τοῦ ρουμανιοῦ παιδιά, τά φουντωτά κοντοπούρνια, τούς ἀπλωτούς σχίνους, τίς πολύκλαδες κοκκορέτσες, τά σφαλάχτια, τίς ἀγριαπιδιές,

μά καὶ στά ἡμερωμένα δέντρα, τούς ἀμπελῶνες, τά χέρσα χωράφια, τά ἐπιστρωμένα μέ παχύτατο στρῶμα σανοῦ ἀγριοθρόμης, πού ἀσήμιζε ὅλο καὶ πό πολύ.

Οι θόρυβοι τῆς νύχτας εἶχαν ἀπό ὥρα ἡσυχάσει, φωνή πουλιοῦ καμμιά καὶ μόνο τό δροσερό ἀεράκι ἀλαφροκυλῶντας, ἀπ' τήν κορυφή, ἀπαλό, ὀλόδροσο, περιέλουζε τήν δμάδα τῶν πρωϊνῶν προσκυνητῶν, τονωτικό καὶ εὔεργετικό στήν ἀνοδική πορεία, μεθυσομένο ἀπ' τό ἀρωματικό νέκταρ τῆς ἀγράμπελης, τό ἔξατμισμένο καὶ περιϊπτάμενο, πού σέ τεράστια μπουκέτα καὶ μεγάλες ἀνθοδέσμες ἔταν ξαπλωμένη, σάν δλόασπρα, ἐμπλουτισμένα στ' ἄρωμα φακιόλια ἀπλωτά, λυτά κι ἀλλοῦ ἀπαλοδεμένα μέ πολύ γοῦστο στίς πυκνόφυλλες ἀγκαθερές κορυφές τῶν πουρναριῶν, καὶ ξύπναγε τούς ὁργανοπαῖχτες, τούς ἐποχιακούς κλαριντζῆδες,

πού δοκίμαζαν ἀπαλόηχα τά πνευστά καί τά κρουστά τους, σέ μιά σειρά ἀπό μελωδικά προανακρούσματα καί ἀπεικόρματα μελωδιῶν, σέ ἀνιοῦσες καί κατιοῦσες μουσικές κλίμακες, πολύωρες καί δλοήμερες συναυλίες, μέ διακοπή καί ἀνασύνταξη δυνάμεων ἀπό τήν ἐνδεκάτην νυχτερινήν κι ὡς τήν πέμπτην πρωϊνήν τῆς ἐπόμενης ἡμέρας ...

Αὐτοκινητόδρομος ἔφτανε, ὡς τήν ἀμπουριά τοῦ ξέφωτου κι ἔμπαινε στό ἑσωτερικό τοῦ περίβολου, τοῦ ιεροῦ χώρου, τοῦ εὐπρεπισμένου καί καθαρισμένου, ἀπ' τ' ἀγριόχορτα, μέ περισσή φροντίδα κι ἐπιμέλεια.

Παπᾶς, ἐπίτροπος καί νεωκόρος εἶχαν ἐτοιμάσει τά τῆς λειτουργίας καί τῆς ὑποδοχῆς τῶν πιστῶν, ἀνεβαομένοι, λέει, στόν "Αἴ - Λιά, μέ τ' ἀστέρια.

Οἱ φάλτες ἔψελναν ἀκόμα τόν "Ορθρο.

· Ακόμα καί οἱ πέντε "Αρτοι, μεγάλα ταψόψωμα ἀφρατοζυμωμένα καί πασπαλιομένα μέ ἀπαλή ἄχνη ζάχαρη, περίμεναν, μέσα σέ χερουλάτο, πλεχτό, καί μεγάλο κάνιστρο, στό πλάτωμα τῆς εἰσόδου τοῦ ναοῦ, πάνω "σέ εὐπρεπισμένο τετραπόδιο"...

Οἱ φάλτες ἔψελναν ἀκόμα τόν "Ορθρο καί οἱ πιστοί, κατά ὅράδες, καλοκαιρινά γιορτινοντυμένοι, ίλαροί, ίδρωμένοι καί ἐλαφρά ἀγκομαχώντας καί ἀσθμαίνοντας οἱ κάποιας ἡλικίας καί κάποιων κλιδῶν πέραν τοῦ κανονικοῦ,

ὅλο καί πλήθαιναν, συνοδευόμενοι ἀπό τούς ἥχους τῶν κρυμμένων στά γύρω δενδροκλώναρα τζιτζικιῶν, πού ἀπό ὅρες εἶχαν ἀρχίσει τίς δικές τους Καταβασίες, τούς Αἶνους, τά Δοξαστικά καί τίς παρακλήσεις πρός τόν "Υψιστο καί Δημιουργό καί τόν ἐνσαρκό ἄγγελο, τόν μεγάλο προφήτη, τόν Ἡλία τόν ἐνδοξό.

ἡ λειτουργία στήν κορυφή τοῦ λόφου, λές πιό κοντά στό Θεό, προχωροῦσε καί ἡ θεία χάρη ξεχείλιζε περίσσια καί ξεχυνόταν ἀπό πόρτα καί παράθυρα, μαζί μέ τίς θαλασσιές τουλίπες τοῦ λιθανιοῦ, σ' ὅλο τόν περίγυρο τῆς μικρῆς ἐκκλησίας, γλυκαίνοντας τίς ψυχές καί τά πρόσωπα ὅλου τοῦ ἐκκλησιάσματος, μέσα κι ἔξω ἀπ' τό μικρό ναό, πού εὐλαβικά συνέψαλλε μέ τούς φάλτες καί τόν παπα - Γιώργη, τόν ταπεινό κι ἀγαθό ιερέα μας:

“Πλούσιοι, ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν,
οἱ δέ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον,
οὐκ ἐλαττωθήσονται παντός ἀγαθοῦ”.

Καί τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης λειτουργίας, τὸ βαθύτατο σέ νοήματα καὶ ώραιότατο στό ἄκουσμα Ἀπολυτίκιο τοῦ Προφήτη Ἡλία:

“Ο ἔνσαρκος ἄγγελος, τῶν Προφητῶν ἡ κρηπίς,
ὁ δεύτερος Πρόδρομος τῆς παρουσίας Χριστοῦ,
Ἡλίας ὁ ἔνδοξος, ἀνωθεν καταπέμψας Ἐλισσαίω τὴν χάριν,
νόσους ἀποδιώκει, καὶ λεπρούς καθαρίζει
διό καὶ τοῖς τιμῶσιν αὐτὸν βρύει ιάματα” ...

Κι ἡ Βούλα τοῦ παπᾶ, τοῦ λειτουργοῦ, πρός ὅλους μας:

- Χρόνια πολλά, χωριανοί! Νά είμαστε ὅλοι καλά. Βοήθειά μας ὁ Προφήτης Ἡλίας. Καὶ τοῦ χρόνου” ...

Κι ἡταν οἱ εὔχές αὐτές, οἱ αὐθόρμητες, τό ἔναυσμα, τό σύνθημα, τό αἴτημα τῆς ψυχῆς καὶ ἡ ἀφορμή ν' ἀνθίσει τό χαμόγελο καὶ νά φωτιστεῖ καὶ τό πιό θλιμμένο πρόσωπο καὶ ν' ἀκουστοῦν μύριες δοξολογίες, εὔχές, εὔχαριστίες,.. νά ψελλιστοῦν μυστικές προσευχές καὶ ν' ἀκουστοῦν λόγια ἐλπίδας, νά δοθοῦν χειραψίες, ν' ἀνοιχτοῦν ἀγκαλιές εἰρηνοφόρες, δπως τραγουδοῦσε κι ὁ ποιητής, ν' ἀντηχήσουν θερμοφιλήματα, γιατ' είχαν, λέει, οἱ ψυχές Λαμπρή! ...

Καί γιατί στήν κορυφή τοῦ θουνοῦ πάντα βρίσκεται τό ἐκκλησάκι τ' αἵ - Λιά; ρώτησε κάποιος, μᾶλλον γιά νά κάνει “πνεῦμα” καὶ νά πειράξει τούς Λιάδες, πού στό μεταξύ δέχονταν καὶ ἀνταπέδιδαν χαμογελαστοί, τούς πολυχρονισμούς ὅλου τοῦ ἐκκλησιάρατος, σάν ἀπόκοσμους.

- Νά σᾶς πῶ ἐγώ! Αὐθόρμητα πετάχτηκε ὁ Τάκης, τό ἐγγόνι τοῦ γέρο - Θρασύβουλου:

“Διάβασα στό βιβλίο, ὅτι ὁ “Αϊ - Λιάς ἥθελε, νά γίνει ναυτικός, σάν τόν “Αϊ - Νικόλα, τόν προστάτη τῶν θαλασσινῶν, ἀλλ’ ὅμως δέν τόν σήκωνε ἡ θάλασσα. Ἔτοι ἀποφάσισε, νά φύγει μακριά ἀπ’ τό νερό καὶ νά ζήσει ἐκεῖ, πού οἱ ἀνθρωποι δέν ἤξεραν ἀπό θάλασσα.

“Παίρνει, τό λοιπόν, ἔνα κουπί τῆς βάρκας, γιά νά διώχνει τά σκυλιά καὶ νά δοκιμάζει τούς ἀνθρώπους, μήπως ἡταν θαλασσινοί καὶ τραβάει στό ἐσωτερικό τοῦ τόπου. Σάν ἔφτασε

σ' ἔνα χωριό, τοῦ λένε οἱ ἄνθρωποι:

- Ποῦ τὸ πᾶς τὸ κουπί, μπάρμπα;

- "Α! Ἐδῶ οἱ ἄνθρωποι ξέρουν ἀπό θάλασσα, σκέφτηκε ὁ Ἀγιος. Μακριά ἀπό θάλασσα πρέπει, νά προχωρήσω ἀκόμα ...

Μετά ἀπό πολλές ὡρες πορείας, ἔφτασε ὁ Ἀγιος στό διάσελο ἐνός βουνοῦ, ὃπου βόσκαγε τά πρόβατά του ἔνας τσοπάνης. Ἐκεῖνος, σάν τὸν εἶδε, νά κουβαλάει στόν ὕμενο του ἔνα μεγάλο, μακρύ καὶ θαρύξυλο, τὸν ρώτηρος παραξενεμένα:

- Τόσο θαρειά ἀγκλίτσα, τί τὴν κουβαλᾶς, ἄνθρωπέ μου;

- "Α! Ἐδῶ δέν ξέρουν ἀπό θάλασσα, σκέφτηκε ὁ Ἀγιος. Ἐδῶ θά χτίσω τὴν κατοικία μου. Κι ἀπό τότε, τά ἐκκλησάκια στὴ μνήμη τοῦ "Αἱ - Λιᾶ, χτίζονται στίς κορυφές τῶν λόφων καὶ τῶν βουνῶν. Στά κορφοθούνια ...

- Τί λέσ καὶ σύ, θειά Μαριώ, ρώτησα τῇ γριούλα, πού μαζί της κατεβαίναμε τὴν πλαγιά, τελευταῖοι τῆς παρέας, πού ἀκούγε τὴν ἱστορία.

- Ποιός; Ἰγώ; παραξενεύτηκε ἡ γριά, πού τῆς ἀπηγύθυνα τό λόγο. Ἰγώ δέν τὰ ξέρου αὐτεῖνα. Δέν τ' ἄηξα, δέν πῆγα κι σχουλείου ...

- Καί τί ἀκουσες γιά τ' "Αἱ - Λιός; ἐπέμεινα.

- "Ιψές, τοῦ θράδ', μπονώρα, λάλσει οὐ κόκκουτους, στού κουτέτσ' νά εἰποῦμι. "Α! εἰπα μέσα μ'. Τ' "Αἱ - Λιός, ταχιά, κι γυρίζ" οὐ κιρός ἀλλιῶς! Γιά κείνου τούειπι τοῦ πλί, ἀπ' τ' ἀπουθραδίς...

«Αὐτείνου ξέηρα, αὐτείνου κι σ' λέου» ...

‘Η όμοιοπαθητική τῆς Διαλέττας Κουβέντες τοῦ παραγωνιοῦ’

τοῦ Γ. Ἡλιόπουλου

Τά σπίτια, συστάδες, ἄσπροι, λευκοί περιοτερῶνες περιτύλιγμένοι μέ κληματαριές, γιασεμιά κι ἀγιοκλήματα, στολισμένοι μέ όμορφοκουβέντες μανταρινιές, καλοχετενιομένα φούλια καί τριανταφυλλιές, σκιασμένα μέ όμπρελλόσχημες κουργιές,

εἶναι, στό χωρίο μας, τόσο κοντά τό ἔνα μέ τό ἄλλο, πού ὁ καθένας μας ξέρει, τί γίνεται στοῦ γείτονα, διαισθάνεται τά συμβαίνοντα ἐκεῖ κι ἄθελά του παίρνει μέρος σ' αὐτά καί νομίζει κανένας, ὅτι ἡ ζωή τῆς γειτονιᾶς εἶναι ἐκείνη, ἐνός πολύχωρου σπιτιοῦ μέ πολλούς συνενοίκους...

Τ' ἀνοιχτά παραθυρόφυλλα, ὡσπου νά γείρει ὁ ἥλιος, ἀφηναν, χθές τό δειλινό, νάρχονται καί νά μπαίνουν στό ἐσωτερικό τοῦ σπιτιοῦ μας μακροταξιδεμένες χρυσαφιές ἀχτίνες, γλυκειές τρίλιες πουλιών, ἀνθρώπινες κουβέντες κι οι εὔχαριστα ἐρεθιστικές μυρωδιές, πού ὁ ἐξαεριστήρας τοῦ γειτονικοῦ σπιτιοῦ, τῆς θειά Δέσποινας, τῆς Κώσταινας, ἔστελνε ὄλογυρα, σ' ὅλους τῆς γειτονιᾶς καί προανήγγειλε τίς γλυκόγευστες λιχουδιές, πού ἐτοιμάζονταν στό μαγειρείο τοῦ διπλανοῦ σπιτιοῦ...

-Χριμ.μ. Μᾶς πρόλαθαν, φέτους, οἱ Κωσταῖοι! Τόθγαλαν τού λάδ'.

-'Αμ' πώς τού κατάλαβις; Ξπιανέ μ'

-'Η Δέσποιν, ἀνακατών' κι ὅλας τού χαλβᾶ. "Ετσ' πούχς ίσύ τ' μύτες λιουτρίθ', δέκα μέρις τώρα, πού νά καταλάθς...

'Η κουβέντα γινόταν στή διπλανή γειτονική αὐλή, καθώς ὁ Παγουράκης καί ἡ γυναίκα του, ἡ Νένω, ξεφόρτωναν τά σακκιά μέ τό λιόκαρπο.

-Μᾶς πρόλαθαν φέτους, σ' λέου...

-Χαμούχαν λιγότιρις. Θά φκιάσουμι κι μεῖς χαλβά τ' κταλιοῦ, ταχιά μιθαύριγιου. Ταγιαντίσ' λιγάκ'...

Μέχρι νά δέσ' τ' ἄλογο στό σταῦλο, ὁ Παγουράκης, νά πλυθεῖ καὶ νά φορέσ' ἄλλα ροῦχα ἢ Παγράκαινα, ἢ Νένω, ἢ Πάναινα, ἢ γειτόνισσα.

ῆρθε καὶ στή δική τους αὐλή ἡ Ἀρχοντούλα, ἡ μικροθυγατέρα της κυρά Δέοποινας, ἡ χαριτωμένη γειτονοπούλα τῆς Δεύτερης τοῦ Δημοτικοῦ, συχαρικιάρισσα τῆς γειτονιᾶς μέ το χαρούμενο, μυρωδάτο καὶ γλυκόγευστο κάλεσμα:

-Εἶπ' ἡ μάννα μ', θειά, νά 'ρθεῖτι ἀπού κεῖθι, τώρα γιά! Σᾶς καρτερᾶμι.

Ἡ Ἀρχοντούλα ὑπενθύμιζε στούς γείτονες τίς παραγγελίές, πού τό νιόβγαλτο λάδι είχε στείλει κι ὅλας σ' ὅλα τά γειτονικά σπίτια μέ τ' ἄρωμα τοῦ χαλβᾶ, πού καθούρδιζε στό μεγάλο βαθύ τηγάνι της ἢ κυρά Δέοποινα...

Στό μεγάλο χειμωνιάτικο δωμάτιο τοῦ Κώστα τοῦ Ψαρῆ εἶχαν ἀνάψει στό τζάκι δυό-τρία ἀργίσια, ξερά κούτσουρα. Εἶχαν χτυπήσει τ' ἀναμμένα ξύλα, μέ τό μακρόχειρο πέταλλο, οἱ φλόγες ξανθοκόκκινες ἔφεγγαν καὶ φώτιζαν καὶ ζέσταιναν ὅλο τό δωμάτιο καὶ ἡ μπόλικη ἀνθρακιά λαμπύριζε καὶ σπίθιζε, σέ μιά ψηλή λοφοσειρά πυρακτωμένη, τραβηγμένη μέ τή μασιά τῆς γωνιᾶς σέ σχῆμα ἡμιπεριφέρειας μέ τό τόξο της πρός τό ἐσωτερικό τοῦ δωματίου.

Μιά δεκαριά φέτες σταρίσιου ταψόψωμου στηριγμένες κοντά στά κάρβουνα τῆς ἀνθρακιᾶς, πούθγαζαν μικρές γλῶσσες γαλάζιας φλόγας, καθώς τάσπαγε καὶ τά θρυμμάτιζε ἡ τσιμπίδα τοῦ Κώστα, τοῦ νοικοκύρη,

ἀργοψήνονταν, καψαλίζονταν καὶ γίνονταν ροδοκόκκινες πυρωμάδες, κάτω ἀπ' τήν ἐπίβλεψη τοῦ ψήστη, γιά νά μήν ἀρπάξουν ἀπότομα καὶ γίνουν μαῦρες, σάν κάρβουνο, ἀκατάλληλες νά προσφερθοῦν στούς καλεσμένους.

‘Ο μεγάλος, τετράγωνος σοφράς, κατεβασμένος ἀπ' τό καρφί, πού τον κρατοῦσε ψηλά στόν τοῖχο τῆς ἀποθήκης, στρωμένος μέ καθαρό τραπεζομάντηλο, στίς ἄκρες κεντημένο,

ἥταν τοποθετημένος κοντά στή γωνιά τοῦ τζακιοῦ, ἔτοιμος νά προσφέρει στούς γείτονες, στούς σπιτικούς, στούς ἐπισκέπτες, καλεσμένους ἢ ἀπρόσκλητους κι αὐτόκλητους, πήλινα βαθιά πιάτα μέ κιτρινοπράσινο, πηχτό, μυρωδάτο, φρέσκο, ζεστό ἀκόμα λάδι, πρωτομάζερα, πρωτόλαδο, πρίν ἀκόμα πάει

στήν κολύμπα τοῦ λιοτριθιοῦ, πρίν ζερατιστεῖ, λάδι μ' ἄρωμα καὶ γεύση λαδοελιᾶς, ἔτοιμο νά θρέξει καὶ νά μαλακώσει καὶ νά ποτίσει τήν καυτή πυρωμάδα καὶ νά γίνει μαζί της ἡ λαχταριστή «μπούκα», ἡ ἵκανή, νά διώξει τούς καλλιεργητικούς κόπους τῆς χρονιᾶς, νά ζωγραφίσει τά πρόσωπα μέ πλατύ, εύτυχισμένο χαμόγελο, νά φέρει τή χαρά καὶ τό κέφι στήν παρέα, ν' ἀνεβάσει τό τραγούδι στά χείλη, μέ τή βοήθεια καὶ τοῦ «άπό διετίας γεννήματος τῆς ἀμπέλου»...

Φλέγγες τυριοῦ τουλουμίσιου, κρεμμύδια καὶ τσακιοτές ἐλιές βουτηγμένες στό φρέσκο λάδι, συμπλήρωναν καὶ πλούτιζαν τό δεῖπνο τῆς γιορτῆς τοῦ πρώτου λαδιοῦ στό σπίτι τοῦ Ψαρῆ, πού ὅλος γέλια καὶ φανερή ἵκανοποίηση ὑποδεχόταν τούς γείτονες καὶ τούς τοποθετοῦσε στά χαμηλά καθίσματα, στά σκαρνιά στά διπλωμένα μαξιλάρια, δλόγυρα στή γωνιά καὶ στό σοφρᾶ.

Κι ἡ κυρά Δέσπω, ἡ Ψαρίνα; Περιτριγυρισμένη ἀπ' τίς γυναικες, ἐπλαθε σέ βαθύ κουτάλι τῆς σούπας τούς σιμιγδαλένιους χαλβάδες, τούς τοποθετοῦσε μέσα σ' ἀνοιχτόστομες πιατέλλες, δίπλα δίπλα τά κορμάτια, σέ σχῆμα ἀνθισμένης μαργαρίτας κι ἡ Βούλα, κορίτοι τῆς παντρειᾶς, ἀράδιαζε τίς πιατέλλες στό τραπέζι, στή μέση τοῦ δωματίου, τούς πασπάλιζε προσεκτικά μέ ψηλή, λευκή ζάχαρη κι ἔθαζε ἐνδιάμεσα πιατέλλακια καὶ χαρτοπετσέτες καὶ ποτήρια καὶ γιάλινες κανάτες γεμάτες νερό...

Κι οἱ γείτονες ἔμπαιναν ἀδιάκοπα, μέ καλοσυνάτο χαμόγελο κι ἀνυπόκριτες εὔχές:

-Γειά σας! Καλοφάουτο. Μέ ύγειά. 'Ο ἔνας.

-Χρόνια πουλλά! Καλουφάουτου κι νά μή λείπ' ἀπ' τού σπίτ' σας! 'Ο ἄλλος.

-Καλουφάουτου κι τ' χρόν' προσσότιρου ἡ ἄλλη.

Τό χειμωνιάτικο δωμάτιο τῆς κυρά-Δέσπως γέμισε ἀσφυκτικά καὶ πολύ γρήγορα. Ἐκατοσαν ὅλοι τῆς γειτονιᾶς καὶ στίς καρέκλες καὶ στό κρεββάτι καὶ στά μπαοῦλα κι δλόγυρα στό σοφρᾶ καὶ στή γωνιά κι ἀκόμα τρεῖς-τέσσερες γυναικες, δρθιες, γυρόφερναν.

“Ολοι ἔπαιρναν φιλέρατα, χωρίς παρακάλια καὶ φιλοφρονήσεις, ἀπ' ὅ,τι συνέχεια ἔθγαζε ἡ πυρή γωνιά, κρατοῦσε ὁ

σοφράς, πρόσφερε ἡ Βούλα καί ἡ κυρά Κώσταινα μπαινόθγανε στήν ἀποθήκη μέ τό τσουκάλι στά χέρια, τό ξέχειλο ἀπό μοσχούδι.

Οἱ ἡλικιωμένοι, οἱ γεροντότεροι, νά καταλάθες, κάθονταν κι οἱ νιές φίλευαν καί τά παιδιά ὅλο νερό γύρευαν...

Οἱ κουβέντες γιά τά λιοστάσια, τόν καρπό, τό λάδι, τά λιοτροβιά, τή γευστικότητα καί τό καλό ψήσιμο τοῦ χαλθᾶ κι οἱ εὐχές γιά εύτυχισμένη χρονιά, γεράτη ύγεια καί γεροσύνη, δέ θά σταμάταγαν, ἀν ὁ μικρός Νίκος δέν πάταγε τό κουρμί τῆς τηλεόρασης, πού ἐκείνη τή στγμή διαφήμιζε μεγαλόφωνα τά σπουδαῖα, λέει, ἀποτελέσματα τῆς ὁμοιοπαθητικῆς ιατρικῆς.

“Ομως δέν ἔταν ἡ ὥρα τῆς τηλεόρασης. Εἶχαμε πιό σπουδαία δουλειά ἀπόψε.

Ἐτοι ὁ Κώστας, ὁ γείτονας, ἔκλεισε τή συσκευή κι ἀκούστηκε ἀνάμεσα στίς ἄλλες κουβέντες, τά κουτσομπολιά καί τά χωρατά, νά λέει, νά ἔξηγάει στόν Παγράκια, τό γείτονά του, τί είναι, μαθές, ἡ ὁμοιοπαθητική.

-“Οπως γιατρεύτηκε ὁ δείνα ἄνθρουπους, ἀπό μιά ἀρρώστια, παίρνοντας τό ἄλφα γιατρουσόφ”, θά γιατρευτεῖ κι οὐ βήτα ἄνθρουπους, ὅμοια ἄρρουστους, παίρνοντας κι αὔτείνους τού ἄλφα πρακτικό φάρμακου...

-“Ἄμ’ αὔτείνουν, είνι παλιά δλειά, νά εἰποῦμι, Κώστα, πετάχτηκε ἡ Θανάσαινα, ἡ παλιά μαρή τοῦ χωριοῦ, πούχε πολλές γνώσεις πρακτικῆς ιατρικῆς καί μάλιστα ὁμοιοπαθητικῆς καί καθόταν στήν ἀγκωνή τοῦ τζακιοῦ, δίπλα στόν Κώστα τόν Ψαρῆ, τόν οπιτονοικοκύρη.

-Πῶς είπες Θανάσαινα; Γιάτρεψες ἐσύ κανέναν; Τή ρώτησε μεγαλόφωνα ὁ Ψωμοτύρας, μέ φωνή γεράτη πρόκληση εἰρωνική. Τί ξέρ’ς, ἀπ’ αὔτείνα;

·Η ἐρώτηση ἀπευθυνόταν σέ σεβαστό πρόσωπο τῆς γειτονιᾶς καί τοῦ χωριοῦ, ὅχι μόνο γιατί εἶχε ἡλικία, περπάταγε ἀπό καιρό τά χρόνια τῆς ἔνατης δεκαετίας του, ἀλλ’ εἶχε ξεγεννήσει τίς περισσότερες γυναικες τοῦ χωριοῦ καί ήξερε πολλά γιατροσόφια.

·Η γριά Θανάσαινα ἔδειχνε, νά μήν ἐπηρεάζεται ἀπ’ τίς εἰρωνείες.

-Σά ρωτᾶτε, ἀφουγκραστεῖτε, εἶπε.

‘Εκείνο τόν καιρό, πολύ μπροστά ἀπ’ τ’ Ἀλβανικό, νά είποῦμι, ἤμασταν κι ἀπάν’ στού παλιό χουριό κι ἤταν ζουντανή ἡ Διαλέττα...

‘Έγινε ἡσυχία. Γνωστό τ’ ὄνομα καί οἱ ιστορίες του. Εὔκαιρια ν’ ἀκούσουν καί κάτι ἀκόμα...

-‘Ήταν ξαηκουστό, συνέχισε ἡ γιαγιά Θανάσαινα, σ’ οὖλα τά χουριά, ὅτ’ ἡ Διαλέττα ἤξερι, νά γιατρεύ πουλλές ἀρρώστιες, πολέμαι τ’ βασκανιά, ἔδιωχνι τ’ ἀερκά καί τά σαϊτανκά, ἔφκιανι φάρμακα, γιάτρευε πουλλά πράματα καί παρά δέ τες κασιδιαρέους, ἔλνε μάϊα κι ἔκανι τες ἄκληρ’ς, νά γεννάνι πιδιά... Έκανε πάντα καλό καὶ δέν πείραζε πουτέ κανέναν. Τήν παραδέχουνταν κι οἱ γιατροί, στού Εὔπαλιου, νά είποῦμι κι κανιά θουλά ἔλεγαν τες ἀστενῆδες: «Τραβᾶτι στ’ Διαλέττα, στά Κούκουρα, νά σᾶς κάμ’ καλά. Ἐμεῖς δέν ἔχουμι τά μέσα!»

-Καὶ τί πλερωμή ἥθιλι; διέκοψε καὶ πάλι ὁ Ψωμοτύρας.

-Τες πάαιμαν δῶρα, πεσκέσια, φλέρατα: Μιά χλιάρα λάδ’, μιά τοίτσα κρασί κι ἔνα ταφί ψουμί καθάριου, γιά νά φᾶνι κι αύτείν’, νά είποῦμι, δσου θά κάθουνταν κι νά καλοπιάσ’ κι κειές, τά πνέματα...

-Κι ἄμα δέν τες πάαιμαν δῶρα;

-Δέ γένεταν τίπουτας! Πῶς νά καλουπιάσ’ ἡ Διαλέττα ἐκειές ἀπ’ κβέντιαζι κι νά γιατρέψνι τούν ἄρρουστου κι νά τες κάν’νι τού χατήρ’;

«Νά! Θρᾶμι νιά θουλά, ἥρθι ἔνας ἀπ’ τ’ Μάκρισ’, νά τ’ ξεματιάσ’ τά πράματα κι ἔφερε ψουμί κι κρασί μαναχά.

-Δέ γένεται τίπουτας! Τούειπι ἡ Διαλέττα. Οἱ κυράδες είνι πεισμουμένις. Νά φέρ’ς κι νιά χλιάρα λάδ’.

-Δέν ἔχουμι λάδ’ στ’ Μάκρισ’, τες λέει ού τσοπάν’ς.

-‘Αρ, τί νά σκάμου...

-Είδι κι ἀπούειδι ού ἀνθρουπους, κνάει, πάει σ’ ἔναν κρηπάρουτ’ στ’ Σεργούλα, παίρν’ του λάδ’, τού φέρν’ κι ἀπάν’, τού δίν’ στ’ Διαλέττα.

«Τότι ἐκείν’ πάει κουντά στού τζάκ’, ὅπ’ ἤταν οἱ παραθύρες, παραμεράει τό πανί, πούκρυψι τ’ παραθύρα, σκύθ’ κι φουνάζ’ μέσα, χουντρά-χουντρά:

«Μυγδάλου κι Κρουστάλου! Ἡρθαν τά ποκέοια!». Τάχα, πώς ἔκρενε στά ξωτκά καὶ τά καλόπιανε...

-Καί τί ἀπόγινε ὁ ἄνθρωπος; Κάποια ρώτησε μ' ἀγωνία.

-Μιά δυό μέρις, πόκατοι ού ἄνθρουπους στού χουριό, τούν ξουμουλόησι. ‘Ηξιρι κι ἀπ' ἄλλοῦ, τί γένεταν στ' Μάκρισ', ξεμάτιασι τά πράματα, τούδωσε νιρό, νά τά ραντίσ', τά πότοι κι ἔνα χουρτάρ' κι γέρεψαν...

«Μιά ἄλλ' φουρά, ἀπ' λέτι, συνέχισε ἡ γιαγιά, καθώς ὅλοι τρωγόπιναν καί παρακολουθοῦσαν τά λεγόμενά της μέ φανερό ἐνδιαφέρον, ἥρθε ὁ Γραψο-Βασίλης, ἀπ' τού Βλαχουκάτνου, καβάλα σ' ἔνα Ψαρί ἄλουγου. Τού θμᾶμι, σάν νάταν τωραιάς.

-Δηλαδή; Τί ἔγινε;

-Νά! ‘Ο Γραψο-Βασίλης, π' φόραϊ κι φοτανέλλις, εἶχι ἔνα πιδί νιοπαντριμένο κάνα ξάμηνο καί μπόραγε, νά κάμ' πιδιά. ‘Έτσι ού γέροντας πῆρε τά πεσκέσια κι ἥρθι στ' Διαλέττα.

«‘Ημασταν ούλ' κ' κάτ' στα παλιάμπελα, τό Μάρτ' μήνα καί σκαλίζαμε τ' ἀμπέλια.

-‘Ηρθα, Διαλέττα, τε εἴπι ού τσέλιγκας, ὁ Γραψο-Βασίλης, ἀπ' τού Βλαχουκάτνου κι σφέρνου πεσκέσια, νά γιατρέψ' τού πιδί μ'.

-Κί τί ἔχ;

-Νά! ‘Εχ' παντριμένους ἔνα ξάμηνου κι δέν μπουρεῖ, νά κάμ' πιδί. Πάει τού βράδ' νά πλαγιάσ' μί τή γναίκα τ', νά εἰποῦμι, κι κρόντι ού ἔνας στ' νιά ἄκρ' κι ού ἄλλους στν ἄλλ'. Τί νά κάμιου;

-Θά τού εἰπεῖς, νά τν πάει μί τού μαλακό. Νά μήν οκιάζιτι. Νά τν πιάσ' ἀπού δῶ, νά τ' μαλάξ' ἀπού κεῖ, νά τ' χαιδέψ' σιαδῶ, μέσα στά στήθια, νά εἰποῦμι κι νά μή τή σκιάξ'...

-Αύτούνου, μαναχά;

-Καρτέρ! ‘Έλα δῶ μουρή! Μόκρινι ἥμένανι: Νά πᾶς κι ἀπάν' στού χουριό, στού δρόμου, τε πλακουλθιές, κατάρριζα στού σκίνο τ' Παναϊτούλα, ἀπ' κάτ' ἀπού νιά πλάκα ἔχου κρυμμέν' νιά Μαρμάγκα. Νά τν πάρ'ς κι πλαλώντας νά τ' φέρ'ς ίδῶ...

«Πάου, ψάχνου, τ' βριοκου, βάνου σ' ἔνα μαντήλ' νιά θερία Μαρμάγκα κι τ' φέρνου κ' κάτ'.

«Τότι ἡ Διαλέττα ξεσκέπασ' τού ζούμπερου, ἄρχισε τά ξόρκια, ἔκανι τού σταυρό τ'ς, φύσξι γυρθουλιά κι μί τού δάχτλου τ'ς ἔκανι γυρθόλια στού χούμα, γύρους ἀπ' τ' Μαρμάγκα κι

έλεϊ: «„Οπως ή Μαρμάγκα τρυπάει τ' γῆς κί μπαίν' μέσα, εἴτε
κί ού Μήτρους τ' Βασίλ', νά τρυπήσ' τ' Γαρέφου κί νά φκιάσ-
νει πιδιά».»

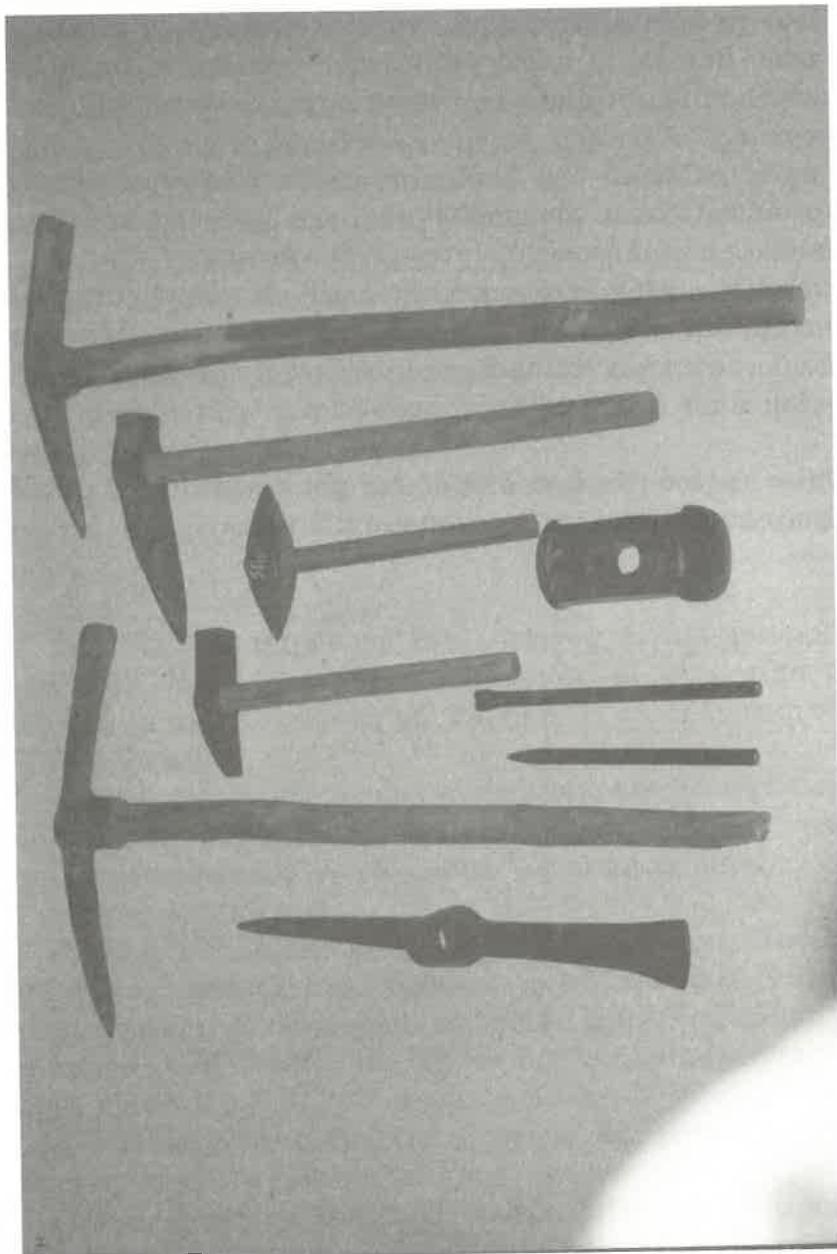
«Τάειπι τά λόια τρεῖς φουρές, νά τά κρατήσ' στού μυαλό τ'
ού Γραψου-Βασίλ'ς κί παράγγειλι στού Μήτσου, νά μαλάξ' τ'
Γαρέφου άπού δῶ κι άπού κεῖ, νά είποῦμι, κί νά μή σκιαχτεῖ,
νά τν τρυπήσ'...»

‘Η όμοιοπαθητική τῆς Διαλέττας ἔκανε τό θαῦμα της: Τό
ζευγάρι ἔκανε, κατά τήν παραγγελιά καί γρήγορα ἀπόχτησε
παιδιά, δύος συμπλήρωσε ἀργότερα ἡ Θανάσαινα.

Γιατί τότε, μέ τήν ἐκφώνηση τῆς ἐπωδοῦ, τρανταχτά γέλια
δόνησαν τό σπιτικό τοῦ Κώστα τοῦ Ψαρῆ, οἱ ἄντρες ἄδειασαν
ἔνα ἀκόμα τσουκάλι «σῶσμα», οἱ γυναῖκες χαχάνιζαν πονηρά
κι ὕστερα δλοι ἀφήσαμε τούς καλούς μας γείτονες, μέ τήν
εὔχη:

-“Οπως ἐφέτος μᾶς ἔχει ὁ Θεός καί μᾶς ἔδωσε ἀπ' τ' ἀγαθά
του, ἔτοι νά κάνει καί τοῦ χρόνου καί πάντα...

ΑΠΟ ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΑΣ

Ἐργαλεῖα Αυτόρου
Αἴθουσα Α' , Αρθ. 8

Τό πάθημα τοῦ πρωτάρη

τοῦ Εὐθ. Χ. Ταλάντη

Στά 1928 ὁ Μῆτρος ἦταν ἔνα παλικαρόπουλο 19 ἑτῶν, πού δῆρωνε δλημερίς μέ τά μανάρια του, τίς πλαγιές τῆς καταπράσινης Γκιώνας, φορτωμένος πάντα ἔνα δεκαεξάρι δίκανο fragot μέ κοκόρια, ἐνθύμιο τοῦ παπποῦ του, πού τοῦ τό χε φέρει ἀπ' τήν Ἀμερική μιᾶς καί τό κυνήγι ἦταν τό πᾶθος του ἀπό μικρό παιδί πού κυνηγοῦσε μέ τό «Λάστιχο» τά κοτούφια καί τίς μπεκάτοες στά ρέματα κοντά στό χωριό.

Τό βράδυ πήγαινε καί ἔκανε θελήματα στό μαγαζί τοῦ Νονοῦ του. Τά μαγαζιά στά χωριά, ἐκεῖνα τά χρόνια, ἦταν κάτι ἀπ' ὅλα, οἰνοπωλεῖο, ταβέρνα, παντοπωλεῖο κ.λ.π. γεμάτα ἐξωτικές μυρωδιές μέ ὅλα τά ἐτερόκλητα πράγματα πού ἦταν ἀπαραίτητα γιά τούς χωριάτες. Ἀνοιχτά τουσθάλια μέ ρύζι, ζάχαρη, ἀλάτι, ἄκοπο καφέ πού τό ἄρωμά του γέμιζε τό χῶρο, καπνιστές ρέγγες καί φύλλα παστοῦ μπακαλιάρου, πλάκες σαπούνι, τσιγάρα καί ὅ,τι ἄλλο τραβοῦσε ἡ ψυχή σου. Ἐκεῖ τά βράδια μαζεύονταν οἱ ἀργόσχολοι τοῦ χωριοῦ γιά κανένα «κατοστάρι», λίγη «κολ'τσίνα» καί τό ἀπαραίτητο «κουτσομπολιό».

Οἱ ἄντρες ὅταν βρεθοῦν μόνοι τους κι ἔχουν πεῖ καί κανένα «κατοστάρι» περιφέρουν τή συζήτηση εἴτε γύρω ἀπό διάφορα ἀνδραγαθήματα εἴτε γύρω ἀπ' τίς γυναίκες.

Τά αὐτιά τοῦ Μήτρου ἦταν πάντα τεντωμένα μήν τοῦ ξεφύγει καμιά συζήτηση τῶν μεγάλων, πού γινόταν μέσα στό μικρό μαγαζάκι τοῦ χωριοῦ. Ἰδιαίτερα τώρα στά μέσα τοῦ Ὁκτώβρη πού νύχτωνε νωρίς καί τό βράδυ «σφίγγει» κάπως τό κρύο, τό μικρό μαγαζάκι τοῦ νονοῦ του εἶναι κάθε βράδυ γεράτο καί οἱ συζητήσεις πᾶνε κι ἔρχονται ἐπί παντός θέματος. Είναι οἱ αἰώνιες συζητήσεις τῶν Ἑλλήνων τῆς ὑπαίθρου, πού ἀπ' τό να θέμα, μεμιᾶς ἔχουν μεταφερθεῖ στό ἐπόμενο,

χωρίς σειρά, χωρίς λογική, ἔτοι στήν τύχη.

Ἐκεῖνο τὸ θράδυ ἡ συζήτηση πού εἶχε ἡ παρέα πού ἐπαιζε «κολιτίνα» γρήγορα μεταφέρθηκε στίς γυναικες. Ὁ Μῆτρος ὅπως πάντα τέντωνε τ' αὐτιά του, μήν τοῦ ξεφύγει τίποτα. Τό μόνο πού ἥξερε ἀπ' αὐτές τίς «δουλειές» εἶναι νά βλέπει τά γίδια στό μαρκάλο, ἔτοι ἐπρεπε νά ἀφουγκραστεῖ γιά νά μαθαίνει.

Ἡ συζήτηση ἦταν γιά τό ποιό εἶναι τό σπουδαιότερο προσόν σ' ἐναν ἄντρα ὁστε νά 'χει ἐπιτυχία στίς γυναικες. «Ομορφιά» εἶπε ἐνας. «Λεφτά» ἔλεγε ὁ ἄλλος. «Νά 'χεις τόν τρόπο νά μιλᾶς» ὑποστήριζε ἐνας τρίτος. Ὁπότε κάποιος γύρισε πρός τό μέρος τοῦ γέρο-Κωνσταντῆ καί τοῦ λέει:

-«Ἐσύ τί λέες γέροντα;»

Ὁ γερο-Κωνσταντῆς εἶχε τήν φήμη τοῦ γυναικᾶ στά νιάτα του. Ὁγδοντάρης γέρος τώρα ἀπολάμβανε τό ρακί του στρίθοντας πότε - πότε τό παχύ ἀσπρο μουστάκι του, πού στό κέντρο εἶχε κιτρινίσει κάπως ἀπ' τό τσιγάρο, ὅπως καί τά δύο δάχτυλα τοῦ δεξιοῦ του χεριοῦ. Καθόταν κι αὐτός στό μαγαζί φορώντας τήν γκρί πουκαμίσα του, πού ἀντικατέστησε τήν φουστανέλα, τήν μαύρη σκούφια στό κεφάλι καί στά ποδάρια τά τσαρούχια.

Ὁ γέρος σήκωσε τό ποτήρι, τράβηξε μιά γουλιά ρακί γιά νά δώσει ἵσως τήν εὔκαιρία σ' δλους νά σωπάσουν καί νά τόν ἀκούσουν. Ὅταν εἶδε δτι ἡ προσοχή δλων ἦταν πάνω του, εἶπε μέ τό ὑφος τῆς πείρας πού διέθετε:

-«Τό μοναδικό προσόν γιά νά ἔχεις ἐπιτυχία στίς γυναικες, εἶναι νά ἔχεις τήν ἱκανότητα νά ξεχωρίζεις ἐκεῖνες πού τό θέλουν!»

Ἡταν ὄλοφάνερο, ἡ γνώμη τοῦ γέροντα κέρδισε τίς ἐντυπώσεις δλων. Στόν Μῆτρο ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση κι ὅλο ἔφερνε στό νοῦ του, αὐτό πού εἶπε ὁ γέροντας.

Μερικές μέρες ἀργότερα, ὁ Μῆτρος κίνησε γιά κυνήγι. Τό fragot στόν ὕδωρ καί ἡ κανέλα ἀπό κοντά τράβηξαν γιά τόν «Πέρα Λάκκο». Ἀφοῦ πέρασε τό πρωϊνό καί ὁ Μῆτρος ἔχασε τόν πρώτο λαγό πού τοῦ ἔθγαλε ἡ κανέλα κι ἄς τοῦ εἶχε ρίξει καί τίς δύο τουφεκιές ἀπ' τή «διμούτσουνη», ἔτοι ἀποκαλούσε με καμάρι τό fragot, συνέχισε τήν πορεία του, πέρασε τόν

«Πέρα Λάκκο» και ἔφτασε στίς «οκοῦλες» τῆς Βασίλενας, πού τήν θρήκε νά ἔχει πάει ἐκεῖ γιά νά σπείρει βίκο γιά τά μανάρια.

Σάν τήν εἶδε ἀπό μακριά νά σκάθει μέ τό ξινάρι, στό μυαλό του ἥρθαν τά λόγια τοῦ γερο-Κωνοταντῆ. Ὡς Βασίλενα ἥταν κατά τήν γνώμη του μιά ἀπ' αὐτές πού τά θέλουνε. Χήρα ἀπ' τό 1919 ὅταν σκοτώθηκε ὁ ἄντρας της στό Καλέ Γκρότο. Οι κακές γλώσσες στό χωριό λένε ὅτι τραβιέται μέ τόν πρόεδρο, ἔναν πενηνταπεντάρη κοντόχοντρο μέ λίγη καράφλα, ἀλλά ἀπ' τίς φάρες μέ μεγάη οἰκονομική δυνατότητα. Είναι ὁ μοναδικός ἄντρας πού ἀφαδίζει στό σπίτι τῆς Βασίλενας. Αὐτός τῆς ἔκανε τά χαρτιά γιά νά βγάλει σύνταξη ἀπ' τόν ἄντρα της και τά κουτσομπολιά τοῦ χωριοῦ πᾶνε κι ἔρχονται.

Τώρα στά σαρανταδυό της χρόνια ἡ Παναγιοῦ, πού ὅλοι στό χωριό τήν φωνάζουν Βασίλενα, ὅπως ὅλες τίς γυναῖκες πού παντρεύονται τίς φωνάζουν μέ τό θηλυκό ὄνομα τοῦ ἄντρός τους: «Νικόλενα», «Κώστενα», «Βασίλενα», ἔτοι πού ὅλοι σχεδόν ξεχνοῦν τό πραγματικό τους ὄνομα, γιά νά θυμίζουν στίς γυναῖκες ὅτι είναι ἴδιοκτησία τοῦ ἄντρός τους, είναι μιά γυναίκα ψηλή, γεροδεμένη, μέ μάγουλα ροδοκόκκινα, φαρδύ μέτωπο και σκούρα χαρακτηριστικά. Κάτω ἀπ' τό μαντήλι πού ἀπ' τά ἔντεκά της χρόνια φόρεσε ύποχρεωτικά, ξεπροβάλλουν μερικές μαῦρες μπούκλες ἀπ' τά ύπεροχα μαλλιά της. «Οταν ζώνεται τό «λυτάρι» πού τό περνᾶ χιαστί ἀπ' τό πλούσιο στήθος της γιά νά τό σφίξει στή συνέχεια στή μέση της, κάνει αὐτό τό ύπεροχο στήθος νά προβάλει ἀκόρα πιό προκλητικό γιά τούς ἄντρες.

Καί ποιός δέν λαχταροῦσε τή Βασίλενα;

«Ο Μήτρος, λοιπόν, ἀφησε τήν κανέλα πού στό μεταξύ ἔστρωσε πάλι σέ ντορο και κουνοῦσε μέ μανία τήν ούρά της και πλησίασε πρός τό μέρος τῆς Βασίλενας. Ἀφοῦ εἴπανε τήν ἀπαραίτητη καλημέρα, ὁ Μήτρος παίρνει κάπως τό γλυκό του υφος και τής λέει:

—«Α!!! ρέ Παναγιοῦ, ἔχω μεγάλο σεβντᾶ γιά σένα!! Θέλω...».

Δέν πρόλαβε νά τελειώσει τή φράση του και ἡ Βασίλενα πού κατάλαβε ἀμέσως τήν πρόθεση τοῦ Μήτρου τράβηξε ἀπ' τό ζωνάρι τό «λάζο» πού είχε πάντα μαζί της δεμένο μέ μιά

μακριά λεπτή άλυσίδα γιά νά μήν τόν χάσει καί κίνησε άπειλητικά πρός τό μέρος τοῦ Μήτρου.

-«Τί είπες, όρε κιαρατᾶ; Τώρα νά σί πάσω νά στά κόψω τ' ἀρχίδια!!».

‘Ο Μῆτρος σάν είδε τήν ἐπιθετικότητα τῆς Βασίλενας, πισωπάτησε ἔντρομος κάμποσα μέτρα σηκώνοντας ταυτόχρονα τή διμούτουσυνη.

-«Πίπιπισω, μωρή παρδάλω, κί σ' ἔφαγα!!» εἶπε μέ δυνατή φωνή.

-«Κιαρατᾶ, τσουγλάνι, νά σί πάσω στά χέρια μ', νά σί θγάλου φέτες!».

-«Αλάργα μαρή γιατί θά σοῦ τραβήξου στά ἵσα!»

Έκείνη τήν ὥρα πού διαδραματίζονταν αὐτά, ἡ κανέλα πού στό μεταξύ ἔψαχνε μέ μανία τό λαγό, ἔδωσε μιά βουτιά σέ μιά μαζά καί πάνει τό λαγό στό γιατάκι. ‘Η Βασίλενα πού βρέθηκε πιό κοντά στό οκυλί πάνει τό λαγό πού τόν είχε πνίξει ἡ σκύλα, ἔριξε μερικές κλωτσιές στό σκυλί τοῦ Μήτρου, τό πῆρε καί μέ τίς πέτρες γιά νά φύγει καί νά παραιτηθεῖ ἀπ' τήν διεκδίκηση τοῦ λαγού.

-«Ασε κάτω τό λαγό μαρή, είναι δ'κός μ' ού λαγός!!!».

-«Σάν κουτᾶς κιαρατᾶ τσουγλάνι ἔλα νά τόν πάρεις κι ἀν δέν στά κόψω τ' ἀρχίδια νά μή μέ λένε Βασίλενα».

-«Νά!! γερο-Κωνσταντή μί τ'ς θεωρίες, σάν ἡταν νά ταΐσω τ' Βασίλενα λαγό ἀπόψε» ἔλεγε μουντζώνοντας ὁ Μῆτρος πού δέν τολμούσε νά πλησιάσει τή Βασίλενα.

Μάζεψε τήν κανέλα καί πῆρε τό δρόμο γιά τό χωριό.

‘Ο Βιλαχᾶς

τοῦ Π. Ε. Πουρνάρα

Κάπου στά 1805 - 1810 ξεκινήσανε μερικές γυναικες ἀπό τό χωριό Ἀγιά - Θυμιά νά μαζέψουν βελανίδι - τόν καρπό της βελανιδιᾶς - γιά νά βάψουν μέ αύτό τά νήματα. Τό βελανίδι (τριμμένο) ἡταν ἀριστη φυσική βαφή τά χρόνια ἐκεῖνα μᾶς καί οἱ χιημικές πού χρησιμοποιοῦνται σήμερα ἡταν ἄγνωστες τότε. Βελανιδιές στήν εύρυτερη περιοχή ὑπῆρχαν ἐκεῖ πού βρίσκονται καί στίς μέρες μας, μεμονωμένες στήν περιοχή τοῦ Γαλαξειδιοῦ.

Εἶχαν ξεκινήσει νύχτα ἀπό τό χωριό καί ξημερώθηκαν στήν περιοχή τοῦ Γαλαξειδιοῦ, ὅπου ἀρχισαν νά μαζεύουν τόν χρήσιμο καρπό. Γιά κακή τους τύχη, στήν περιοχή εἶχε ἀράξει πειρατικό πλοϊο ἀλγερινῶν πειρατῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν βγεῖ στή στεριά καί εἶχαν στήσει καρτέρι. Μόλις τούς ἀντιλήφθηκαν οἱ γυναικες, τό ἔβαλαν στά πόδια κακήν κακῶς. Οἱ πειρατές τίς κυνήγησαν, καί πρόλαβαν νά πιάσουν ἔνα παιδάκι 6 - 7 χρονῶν πού τό χει πάρει ἡ μάνα του κοντά της. Ἔτσι, οἱ πειρατές, μέ λάφυρο τό παιδί ἐπέστρεψαν στό καράβι. Ἡ δόλια ἡ μάνα τους παρακολουθοῦσε ἀπό μακριά, ἀλλά στάθηκε ἀδύνατο νά πράξει κάτι, γιατί θά χει ἐκείνη τήν ἴδια τύχη.

Οἱ πειρατές ἔφυγαν γιά τήν Αἴγυπτο ὅπου καί πούλησαν στά σκλαβοπάζαρα γυναικες καί παιδιά, “ἐμπορεύματα” ἀπό πλῆθος ἐπιδρομῶν. Ἀνάμεσά τους καί ὁ μικρός ἀπό τά μέρη μας, πού ἔξαγοράσθηκε ἀπό ἔνα φελάχο ὄνόματι Βιλαχᾶ.

Πέρασαν χρόνια κι' ὁ μικρός ξεχάστηκε στό χωριό του. Πέθανε ὁ πατέρας του κι ἡ μάνα του ἀπό τόν καημό τής γέρασε πρόωρα.

Τά χρόνια ἐκεῖνα τό Γαλαξείδι ἡταν πασίγνωστο γιά τόν ἐμπορικό του στόλο καί τούς σπουδαίους καπεταναίους του, πού ὅργωναν τίς θάλασσες καί τούς ωκεανούς. Κάποιος Γαλαξειδιώτης καπετάνιος, βρέθηκε μέ τό καράβι του στά μέρη

ἐκεῖνα γιά νά ξεφορτώσει κτηνοτροφές γιά τά πρόβατα τοῦ φελάχου ἀφέντη - Βιλαχᾶ, πού εἶχε στή δούλεψή του πλῆθος τσοπάνηδων. Μεταξύ αὐτῶν καί τό μικρό 'Αϊ - Θυμιώτη, πού ἦταν πλέον ἄντρας 30-35 ἑτῶν.

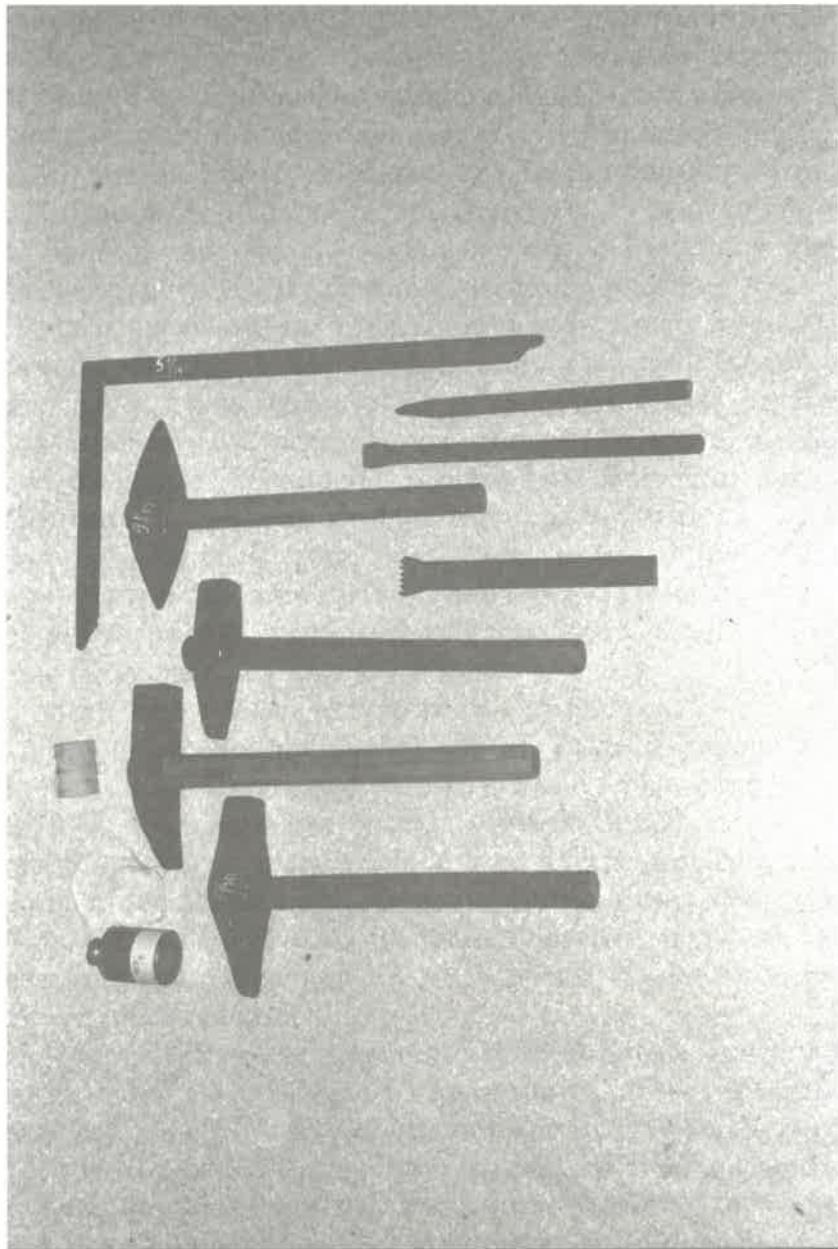
Σάν ἄκουσε νά μιλοῦν οἱ ναῦτες ἐλληνικά θυμήθηκε τῇ μητρικῇ του γλώσσα, όπότε καί πλησίασε τόν καπετάνιο καί μέ σπασμένα ἐλληνικά τοῦ εἶπε ὅτι γεννήθηκε ο' ἔνα χωριό πολύ μακριά πού τό ἔλεγαν 'Αϊ - Θυμιά καί ὅτι τόν πῆραν πολύ μικρό ἀπό τήν μάνα του πειρατές. 'Ο καπετάνιος μόλις τό ἄκουσε ταράχθηκε, ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἔλεγε τήν ἀλήθεια, ἦταν ὅχι μόνο Ἑλληνας ἀλλά καί πλησιοχωρίτης του. 'Αφοῦ τόν ρώτησε δρισμένα ἀκόμη πράγματα γιά νά βεβαιωθεῖ, τό ρώτησε: «Θέλεις νά πᾶς στή μάνα σου καί στούς δικούς σου ἢ θέλεις νά μείνεις ἐδῶ;». «Στή μάνα μου καί στό χωριό μου!» τοῦ ἀπάντησε ὁ ἄνδρας. Τότε ὁ καπετάνιος τοῦ εἶπε τήν ὥρα πού θά ἔφευγε τό καράβι νά εἶναι ἐκεῖ, ὅπως καί ἔγινε. Τόν ἔμπασαν οἱ ναῦτες κρυφά στό καράβι καί σαλπάρισαν γρήγορα, διότι ἀν τούς ἔπιαναν οἱ μουσουλμάνοι θά τούς κρεμοῦσαν γιά πειρατεία, ἐπειδή ὁ ἐν λόγῳ ἄντρας ἦταν σύμφωνα μέ τούς νόμους τους κτῆμα τοῦ φελάχου, ἀφοῦ τόν εἶχε ἀγοράσει.

Μετά ἀπό πολλές μέρες ταξίδι μπῆκαν στόν Κορινθιακό κόλπο μέ προορισμό τό Γαλαξείδι. 'Οταν ὁ ἄνδρας εἶδε τά χιόνια στόν Παρνασσό καί τήν Γκιώνα φώναξε: Βιλαχᾶ, Βιλαχᾶ είδα χιόνια στά βουνά», γιατί θυμήθηκα τά χιόνια πού συνήθως ἔβλεπε στήν παιδική του ἡλικία, γεγονός πού τόν χαροποίησε ἴδιαίτερα διότι στήν Αἴγυπτο δέν χιονίζει ποτέ. Φτάσανε στό Γαλαξείδι καί στείλανε μαντάτο στήν 'Αϊ - Θυμιά ὅτι βρέθηκε καί ἥρθε τό παιδί, πού εἶχαν πρίν χρόνια ἀπαγάγει οἱ πειρατές.

'Ετραξε ἡ γριούλα μάνα του, τά ἀδέλφια, οἱ συγγενεῖς καί πῆγαν στό Γαλαξείδι νά τόν πάρουν. 'Εκεī ἀντίκρυσαν μπροστά τους ἔναν ἄνδρα πού δέν τόν ἀναγνώριζαν. 'Αρχισαν τότε νά τόν ρωτᾶνε ποῦ εἶχε ἡ οἰκογένειά τους χωράφια καί ὁ ἄνδρας θυμήθηκε καί ἀπάντησε, στόν Πελίκινο, στή Μπλάμη καί στό Γερα-Νικόλα. Τότε πείστηκαν ὅτι εἶναι τό κλεμμένο παιδί τους. 'Επεος ἡ γριούλα μάνα καί φιλοῦσε τά χέρια καί

τά πόδια τοῦ καπετάνιου καὶ εὔχαριστοῦς τό Θεό, πού τήν
ἀξίωσε νά δεῖ τό χαμένο παιδί της. Ὁ ἄνδρας αὐτός
παντρεύτηκε στήν "Αἱ-Θυμιά καὶ ἔκανε μιά κόρη. Πέθανε δέ
σέ βαθιά γεράματα. Οἱ "Αἱ-Θυμιῶτες τοῦ ἔθγαλαν τό
παρατοούκλι «Βιλαχᾶς» ἀπό τό ὄνομα τοῦ φελάχου ἀφέντη
του. Τήν κόρη τοῦ Βιλαχᾶ, γριούλα πλέον 90 ἑτῶν, θυμᾶται ἡ
μητέρα μου ἡ ὁποία ἦταν μικρό παιδάκι τότε καὶ πού σήμερα,
76 χρονῶν, μοῦ διηγήθηκε τήν ιστορία.

ΑΠΟ ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΜΑΣ

Εργαλεῖα Λιθοξόου
Αἴθουσα Α', Αριθ. 8

ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

Παρναδώρι

τοῦ ΓΕΝΙΚΟ^ς

α. Γενικά

Τούτη τή φορά θά άσχοληθούμε μέ ένα άλλο χωριό πού δέν μοιάζει μέ κανένα άλλο καί πού μοιάζει μέ όλα τοῦ Νομοῦ μας. Παρναδώρι τό λένε καί δέν έχει καμία σχέση μέ τόν “ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑ”. Πολλοί έπιμένουν ότι πρόκειται γιά τό τραγικότερο χωριό καί μᾶλλον δέν έχουν άδικο, άφοῦ πάνω ἀπ' τό κεφαλοχώρι αὐτό περήφανη στέκεται ή “Κατσικόραχη”. Δίπλα της τό “μαναρολίθαδο” καί πιό πάνω ό “Τιδιάς”, πού γιά νά πᾶς έκει νά βρεῖς τούς πολλούς “τυριάδες”, πρέπει νά πάρεις τήν “τραγόσυρτα”.

Άν δέ ρίξεις μιά ματιά στά δημοτολόγια τοῦ Παρναδώρι, θά διαπιστώσεις ότι δύντως τά πάντα ἐδῶ είναι ... “τραγικά”. Νά μερικά έπώνυμα τῶν κατοίκων: Τραγομῆτρος, Γιδόγιαννος, Γκιώσας, Γίδας, Κατσίκας καί Κατσίκης, Γιδοδόλος, Κατσικούλης, Τραγομάλλης, Προβιᾶς, Προβατᾶς, Λιάρος, Μπέλος, Ζυγούρης, Κλώτσας, Καραλιώτης, Βαρβάτος, Κίτσος, Τσαρούχας, Τσαρούχης, Κουδούνας, Τσοκάνας καί λοιπά. Άλλα καί ό Βουλευτής τους, ἀπ' τούς Πιδαραίους ήταν καί δχι ἀπ' τούς “Προβαταραίους”, ό δέ Πρόεδρός τους ύπεγραφε ... “Λιαροκάπης”. Άκομα ἀντί γιά κλασσικές τραγωδίες ἀκοῦς βελάσματα τράγων καί γιδιῶν. Ή τραγοσμία ίδιως τό καλοκαίρι, βαριά κάθεται πάνω ἀπ' τό Κεφαλοχώρι. Μ' όλα αὐτά τά δεδομένα πρέπει νά χουν δίκαιο αὐτοί πού θέλουν νά ποτεύουν ότι τό Παρναδώρι είναι ... τραγικό.

Βέβαια ύπηρχε καί ό κάτω μαχαλᾶς πού δέν είχε σχέση μέ τά παραπάνω. Έδω μένανε οι οίκογένειες τοῦ Λιαντζῆ, τοῦ ’Άλευρᾶ, τοῦ Καλαμπόκη, Κριθαραγάνα, Ζευγᾶ κ.ἄ., άλλα δέν μποροῦσαν νά ἀλλάξουν τήν ὅλη φυσιογνωμία ... τήν τραγική τοῦ χωριοῦ καί ἄς ἔμενε ἐδῶ ό δάσκαλος Γραμματικόπουλος καί ό Ειρηνοδίκης Ποινικίδης. Έμας δέν μᾶς ἐνδιαφέρει τό οίκογενειακό δέντρο τοῦ κάθε Τραχάνα ή Μπλιγούρη, Διαγούρτα κλπ. άλλα οι ιστοριούλες τοῦ χωριοῦ τούτου καί οι χαρακτῆρες του. Μιά ἀπ' τίς ιστοριούλες, είναι ή ἀκόλουθη.

8. Τό πάθημα τοῦ Γιάννη

Λένε ὅτι οἱ ψηλοί εἶναι κουτοί. Λένε ἀκόρα ὅτι ἡ γνώση 45 Γιάννηδων εἶναι μικρότερη ἀπ' αὐτή πού διαθέτει ἔνας κόκκορας. Δέν ξέρω ἂν εἶναι ἀλήθεια καὶ ὅρκο δέν παίρνω. Ξέρω ὅμως ὅτι ἡ φτώχεια σέ κάνει χαζότερο καὶ ἀπ' τὸν πλέον χαζό.

‘Ο φίλος μας, τὴν ἱστορία τοῦ ὁποίου θά ἀναφέρουμε ἐδῶ, εἶχε καὶ τὰ τρία ... χαρίσματα. Καὶ ψηλός ἦταν καὶ Γιάννη τὸν ἔλεγαν καὶ προπαντός φτωχός ἦταν. Φτώχεια καὶ τῶν γονέων, λοιπόν, ὅπως ἔλεγαν, δημοσίευση τῶν τονίζεται νά λέγεται, νά τονίζεται ἐδῶ στὸν τόπο μας ἡ ... μεγάλη ἡ ἀπάνθρωπη. Ἡ μόνη δουλειά πού μποροῦσε νά κάνει μέ κάποια σχετική ἐπιτυχία, ἦταν τὸ πλύσιμο τῶν βαρελιῶν γιά νά γεμίσουν αὐτά μέ τά ... καινούργια. Ἐμᾶς ὅμως δέν μᾶς ἐνδιαφέρουν οὔτε τά καινούργια, οὔτε τά παλιά. Ἀκόρα δέν μᾶς ἐνδιέφεραν τά καλά ἡ τά μοσχάτα. Σύνθημά μας ἦταν τό ... “προτιμάτε ποσότητα καὶ ὅχι ποιότητα!!” Ἐτοι ὅταν μᾶς δινόταν ἡ εὐκαιρία καὶ ἀπό ὄπουδήποτε κι ἀν ἐρχόταν αὐτή, νά “κοπανήσουμε” κανένα ποτηράκι, τό κοπανάγαμε καὶ ἔχει ὁ Θεός. Ναί ὁ Θεός, γιατί αὐτός πρέπει νά βοηθήσει νά μεγαλώσουν τά παιδιά πού ... αὐτός μᾶς τά ἔφερε! Λέγανε καὶ ξαναλέγανε ὅλοι τους ... μεθυσμένοι καὶ ξεμέθυστοι, ὅταν “πάνανε” ἔνα ἀκόρα παιδί... “Ε! τί νά κάνουμε ὁ Θεός μᾶς τό ‘δωσε!” Ο φίλος μας, λοιπόν, ὁ Γιάννης, ὁ ψηλός καὶ ὁ φτωχός βρέθηκε στὸν μαχαλᾶ ὅπως τό συνήθιζε. Από μακριά “ἔκοψε”, εἰδε δηλαδή ποιά παρέα θά τὸν δεχόταν, ἐκεῖ στό μαγαζί καὶ τράβηξε κατ’ εύθειάν γιά κεῖ.

- Βρέ καλῶς τὸν Γιάννη. Τί κάνεις, ρέ Γιάννη, ἀπό χθές τό βράδυ; Πῶς πῆγες στὸν ἀπάνω μαχαλᾶ;

- Μιά χαρά! Γιατί ρωτάτε μωρέ; Παθάίνει τίποτα ὁ Γιάννης;

‘Η κουβέντα συνεχίζόταν χωρίς καμιά σοθαρότητα καὶ στό μόνο πού ἀπέβλεπε ἦταν τό ροκάνισμα τοῦ χρόνου, ὃσο τό δυνατόν περισσότερο μέχρι... νά ῥθεῖ τό ποτήρι τοῦ Γιάννη, ὁ ὁποίος ξεροκατάπινε ὅταν ἔβλεπε τούς ἄλλους νά κατεβάζουν τά δικά τους, κάνοντας καὶ τά ραχάτια τους. “Ολα ἦταν σωστά σκηνοθετημένα, ἀφοῦ οἱ κάτω μαχαλιῶτες γιά τέτοιου εἴδους πλάκες, εἶχαν ἀποδειχθεῖ “μάνες”. Κάποια στιγμή ἔφτασε καὶ τό ποτήρι τοῦ Γιάννη, ἄλλα ἀντί νά τό βάλει ὁ ταβερνιάρης μπροστά του, τό ἔβαλε ἀπέναντί του, στήν ἄλλη ἄκρη τοῦ τραπεζιοῦ, ὅπότε ἔνας τό γέμισε καὶ ὁ Γιάννης, γιά νά τό φτάσει, σηκώθηκε λίγο καὶ ἄπλωσε τή χερούκλα του, τό ἄρπαξε καὶ χωρίς χρονοτριβές - ἀρκετά εἶχε χαστομερίσει - τό ... κατέβασε

μονορούφι, μονοκοπανιά καί “διά μιᾶς καταπώσεως”, δημοσιεύεται.

“Η λαμπραγία ὅμως ποτέ δέν ύπηρξε καλή. Δέν τόν ἄφησε νά προσέξει ὅτι τήν ὡρα πού ἀνασηκώθηκε, ὁ διπλανός του, σύμφωνα, μέ τό καλοκαταστρωμένο ἀπ’ τό πρωΐ σχέδιο, κάτι τοῦ ἔβαλε στό κάθισμά του καί αὐτός τελικά κάθισε πάνω του. Αὐτό πού μπῆκε στήν καρέκλα τοῦ Γιάννη ἦταν ἔνα στουπί ποτισμένο μέ νέφτι. Ἐπειτα ἀπό λίγο κοπάνησε ὁ Γιάννης τό δεύτερο κι ἀπό κοντά τό τρίτο ποτήρι, ἀλλά τώρα τό νέφτι εἶχε περάσει ἀπ’ τό παντελόνι καί τή μοδάντα του καί εἶχε ἀρχίσει τή δράση του. Στήν ἀρχή ὁ Γιάννης γύρισε καί κοίταξε γύρω του κάπως παραξενεμένος. Ή ἐπίδραση ὅμως τοῦ νεφτιοῦ προχωροῦσε καί ἡ κατάσταση χειροτέρευε. Ἀρχιος τότε μέ τρόπο, νά ξύνεται πάνω στήν καρέκλα, ἀλλά τό νέφτι προχωροῦσε καί ὁ “τρόπος” ἔφυγε. Τό ξύσιμο πάνω στήν καρέκλα... ἀγρίεψε. Όλοι ἀρχισαν τά γέλια καί ἔνας τοῦ πρότεινε νά πιεῖ ἔνα ἀκόρα. Τότε ὅμως ὁ Γιάννης κατάλαβε ὅτι τήν ὅλη δουλειά τήν εἶχαν φτιάξει οἱ... φίλοι του. Ρίχνει μιά ἀπειλητική ματιά γύρω, ξεστομίζει ἔνα ... “τό σταυρό σας” καί μπράφ τό δίνει στά πόδια. Οι φίλοι ἔσκασαν στά γέλια καί εὐχαριστημένοι γιά τήν ἐπιτυχία τοῦ κατορθώματός τους συνέχισαν τό πιῶμα τους. Εἶχαν ἀπηυδήσει οἱ ἀνθρωποι ἀπ’ τήν ἀμάκα τοῦ Γιάννη καί δέν θρῆκαν ἀλλο τρόπο νά ἀπαλλαγοῦν ἀπ’ αὐτόν. Θά εἶχε περάσει κάπου ἔνα τέταρτο τῆς ὡρας, ὅταν κάποιος χωριανός κατωμαχαλιώτης μπῆκε στό μαγαζί καί καταθορυβημένος λέει στόν Ἐνωμοτάρχη Κοταπίτα πού καθόταν δίπλα στήν δική μας συντροφιά.

- Κύριε νωματάρχα ὁ Γιάννης κάτι ἔπαθε! Πρέπει νά ἔδωσε στά ποδάρια! Έγινε ἐπικίνδυνος!

- Γιάτι ὁρέ τό λές αὐτό; ρωτᾶ ὁ Κοταπίτας.

- ‘Ερχόμουν ἀπ’ τόν ἀπάνω μαχαλᾶ καί ὅταν ἔφτασα στό ρέμα ἀκούω φωνές, φοβέρες καί θριστές. Ἦταν ἀνδρικές. Πλησίασα στή θρύση, τήν ποτίστρα καί τί νά δῶ; Τόν Γιάννη μέσα στό γουρνί πού ἦταν γεμάτο νερό. Δέν τόλμησα νά πλησιάσω καί ἔφυγα γρήγορα, γιατί φοβήθηκα. Φαινόταν ἔξαλλος ὁ ἀνθρωπός, κάτι εἶχε πάθει. Ἐπικίνδυνος σοῦ λέω!

Τότε τό τί ἔγινε δέν περιγράφεται. Ή παρέα κέρασε καί τήν ... ἔξουσία καί τό κέφι ἀπογειώθηκε. Ο Γιάννης ἔκανε μερικές μέρες νά δώσει παρόν στόν κάτω μαχαλᾶ. Όχι ὅμως καί στήν παλιά του παρέα, ἡ ὁποία εἶχε ἐπιτέλους ἀπαλλαγεῖ, προσωρινά τουλάχιστον, ἀπ’ αὐτόν.

Ἐπιστολές πού λάβαμε

Κατωτέρω δημοσιεύονται ἐπιστολές πού λάβαμε καί είναι σχετικές μέ βιβλιοπαρουσίαση:

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

A) ΖΑΧΟΣ Ν. ΕΗΡΟΤΥΡΗΣ:

ΕΝΑΣ ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ: “ΡΟΥΜΕΛΗ ΚΑΙ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΕΣ”

(’Αθήνα, 2000, σελ. 160)

‘Ο θαλερός πρεσβύτης τῆς Καστανιᾶς, ὁ διακεκριμένος Ρουμελιώτης συγγραφέας, ὁ πολυταλαντούχος λογοτέχνης καὶ ἄριστος λαογράφος, μέ τὴν πλουσιότατη πανελλήνια πνευματική ἀκτινοθολία του, είναι μιά ἀνεξάντλητη πηγή προόδου καὶ ψυχικῶν ἀναζητήσεων, ἀπ’ τὴν ὁποία θ’ ἀντλοῦν πάντοτε δύναμη οἱ πνευματικοί ἀνθρωποι - καθένας μέ τὸ στόχο του καὶ ἀπ’ τῇ δικῇ του οκοπιά, γιά νά προβάλουν τίς πτυχές τῆς ἀρτιας προσωπικότητάς του, φωτίζοντας τίς σκέψεις, ἐνισχύοντας τούς ὁραματισμούς καὶ ὅριζοντες τούς δρόμους τῶν μελλοντικῶν πνευματικῶν ἀγώνων τους, ἐνισχύοντας τούς ὁραματισμούς καὶ ὅριζοντας τούς δρόμους τῶν μελλοντικῶν πνευματικῶν ἀγώνων τους.

‘Ο ΖΑΧΟΣ ΕΗΡΟΤΥΡΗΣ, ἔνας κουρσάρος τοῦ πνεύματος, πανευαίσθητος καὶ ἐνοραματικός, ἀκαταπόνητος καὶ ἀνεξάντλητος, ὑπεύθυνος καὶ δημιουργικός, ἀγωνιῶν καὶ τῆς ὁμορφιᾶς κι ἐμπνέει, μέ τὸ καρποφόρο ἔργο του, σέ γόνιμες ἀνατάσεις. “Η Ρούμελη ἀφρίζει μέσ’ τό αἷμα του”. ’Ανήκει στούς “ἀγραυλοῦντες ποιμένες” τοῦ τόπου καὶ τοῦ Λαοῦ μας, πλημμυρισμένος πάντοτε ἀπό ἀπέραντη ἀγάπη γιά τὴν αἰώνια Πατρίδα μας. Εἶναι ἀπ’ τούς λίγους πνευματικούς ἀνθρώπους, πού μάχονται στὴν πρώτη γραμμή, μέ μοναδικό γέρας τὴν ἀπόλυτη ουνέπεια στό ἐπίμονο χρέος, στό “βασανιστικό

χρέος”, δύναται να λέγει ότι ο άναστηλωτής του Είκοσιένα Γιάννης Βλαχογιάννης, “γιατί, όσους νά πεθάνεις, θαρρεῖς κι είσαι χρεωμένος στήν ιστορία καί πρέπει νά τής πληρώνεις καθημερινά γραμμάτια. Καί τό σπουδαίο είναι, ότι τά γραμμάτια αυτά δέν τά ύπεγραφες ό ίδιος, άλλα ένας φοβερός δαίμονας, πού φωλιάζει μέσα σου”.

‘Ο έμπνευσμένος συγγραφέας, στήν πολύχρονη, πολύτιμη και πολυποίκιλη προσφορά του, μάς δίνει τόν 16ο ύπερώριμο καρπό τοῦ έγκυρου μόχθου του. Έργο καί αυτό - δύναμοναδικό καί θαυμαστό, ύψηλής αύτογγνωσίας κι εύθυνης. Στίς σελίδες του λαμποκοπᾶ ἡ δοξασμένη Ρούμελη, κοιτίδα τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καί κορώνα τῆς Πατρίδας μας, καί ἀναλύεται ἡ πλούσια ἑθνική, πνευματική καί κοινωνική προσφορά τῶν Ρουμελιώτῶν, στή διαδρομή τοῦ χρόνου, ἀνάμεσα ἀπό κινδύνους καί θυσίες. Τό ρουμελιώτικο πνεῦμα, αἰώνιο καί ἀθάνατο, ζωή καί μόχθος, συντηρεῖ ἀνέπαφη, αἰώνια καί ἀκατάβλητη ἀπ’ τή φθορά τοῦ χρόνου καί τήν ἀνεμοζάλη τῶν καιρῶν τήν ‘Ελληνική ’Ιδέα, φωτίζει καί μεγαλώνει τή φωτιά τοῦ Προμηθέα, ἀπ’ τήν ὅποια ἔχουν ἀνάγκη οἱ νέες ψυχές καί τώρα καί δταν ἀνδρωθοῦν.

Δέκα δόκτωρ κεφάλαια, προϊόντα ἀγάπης κι ἐνθουσιασμοῦ, πίστεως καί σχολασμοῦ, νοσταλγία καί πόνου, λυρισμοῦ κι εὔαισθησίας, ἀποτελοῦν τό περιεχόμενο τοῦ παραπάνω ἔξαίρετου βιβλίου, πού διαβάζεται μέ ζωηρό ἐνδιαφέρον καί πολλή ἰκανοποίηση. Στή θρυλική Ρούμελη στρέφει ὀλόκληρη τήν ψυχή του ό φλογισμένος ἀπό ρουμελιώτικο πᾶθος συγγραφέας, γράφοντας στό εἰσαγωγικό σημείωμά του:

“Τό βιβλίο τοῦτο είναι μιά ἐλάχιστη προσφορά στή γενέθλια γῆ, μιά ὄφειλή στή Ρούμελη, ἔνα προσκύνημα στή Μάνα Ρούμελη. ’Εμεῖς οι Ρουμελιώτες ἔχουμε δυό Μάνες: τή γεννήτρα Μάνα μας, πού μάς γέννησε καί μάς πότισε μέ τό πρωτόγαλό της, καί τή Μάνα μας τή Ρούμελη, “τό στολίδι καί ρουμπίνι”, δύναται νά λέει ό ποιητής. Πονοῦμε τή ρίζα μας, δέ θέλουμε νά ξεριζωθοῦμε, δύναται καί ἀν μεταφυτευτοῦμε, δύναται καί ἀν βρεθοῦμε, τό κουφάρι μας είναι ἐκεῖ, ἡ ψυχή μας είναι κατασκηνωμένη στή Ρούμελη, στίς ρίζες μας, στή φάτνη μας... ”Ο, τι γράφω, τό γράφω ἀπό ἀγάπη καί ἀπό τή χόθολη μιᾶς

εὐγνώμονης μνήμης γιά τή Roύμελη καί τούς Roυμελιώτες, πού τόσα πρόσφεραν στό Ἐθνος καί στή φυλή μας, σάν πρόδρομος τῆς λευτεριᾶς. Νά γνωρίσουμε τή Roύμελη καί τούς ἀνθρώπους της, τά ἥθη, τή συμπεριφορά, τό χαρακτήρα καί τόν ψυχικό τους κόσμο, μ' ὅλες τίς ἀρετές καί ὅλα τά μειονεκτήματά τους, γιατί ἡ ζωή τοῦ ἀνθρώπου είναι ζυμωμένη καί μέ τά δυό αὐτά... (σελ. 8).

Καί παρακάτω, ἀναφερόμενος στήν αἰώνοθια παράδοσή μας, ἀστείρευτη πηγή τοῦ Ἐθνους, δημιουργία κι ἐνατένιση γιά τό μέλλον, ὑπογραμμίζει:

“Η παράδοση είναι τό θησαυροφυλάκιο τοῦ λαϊκοῦ μας πολιτισμοῦ καί ἡ Roύμελη κρατάει γερά καί σήμερα ἀκόμη τίς παραδόσεις της. ‘Υπάρχει, εύτυχῶς ἀνεξάντλητο ἥθικό ἀπόθεμα στή Roύμελη. Καημένη Roύμελη, σ' ἔχουμε στήν καρδιά μας, ζεῖς μέσα στήν ψυχή μας, είσαι γιά μᾶς, ὅπως λέει ὁ ποιητής, μιά “κορώνα ἀπό ρουμπίνι”. Καημένη Roύμελη, “πολλούς ἀφέντες ἄλλαξες, μά δέν ἄλλαξες καρδιά. Κι ἐμεῖς οἱ Roυμελιώτες, ὅπου κι’ ἀν βρισκόμαστε, καρδιά καί μνήμη δέν ἄλλάζουμε. Τίς ρίζες μας δέν τίς ξεριζώνουμε, δσες μπόρες κι ἀν μᾶς θροῦνε ἡ δσες μπόρες κι ἀν περάσουμε” (σελ. 10).

‘Η ΡΟΥΜΕΛΗ! ’ Απλωμένη στό κέντρο τῆς χώρας, ἀνάμεσα σ’ ἀγέρωχα βουνά, μέ γόνιμους κάμπους, πού διασχίζουν δοξασμένα ποτάμια, μέ τήν προστασία τῶν μαρτύρων καί τῶν ἥρωών της, πλημμυρισμένη ἀπό φῶς, γαλήνη καί φωτεινούς στοχασμούς, πόσα ἔχει νά μᾶς διηγηθεῖ ἀπ’ τά περασμένα: τά δίσεχτα χρόνια, τούς ὀργισμένους καιρούς καί τίς λαμπρές δόξες!

ΟΙ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΕΣ! Διγενῆδες τῆς ιστορίας, σκορπισμένοι σ’ ὅλη τήν Ἑλλάδα καί σ’ ὅλες τίς χώρες τοῦ κόσμου, ἐκπροσωπῶντας ἐπάξια τήν Ἐθνική Ἰδέα καί ὑπηρετῶντας εύσυνείδητα τόν εὐγενικό, γενναῖο καί περήφανο Λαό μας, ξεφυτρωμένοι ἀπ’ τή ματωμένη λαϊκή καρδιά καί σφυρηλατημένοι μέ τῆς φτώχειας τό σφυρί, γυρίζουν πάντοτε, μ’ ὄλοκληρη τήν ψυχή τους, κοντά στήν ἀκριβή καί ἀγαπημένη γενέτειρά τους, στή λεθεντογέννα Roύμελη, τή στέγη τῆς πατρίδας, νιώθοντας ἄμετρη συγκίνηση.

Καταλυτικοί καί παμφάγοι είναι οἱ καιροί μας. Ὁφείλουμε

ὅλοι μας ν' ἀναζητήσουμε τή σωτηρία μας σέ μια βαθύτερη αὐτογνωσία, ἀτενίζοντας, μέ πίστη κι αἰσιοδοξία, τό μέλλον τῆς Ρούμελης καὶ θέτοντας σκοπό τῆς ζωῆς μας: τήν ἀγάπη μας γιά μιά ρουμελιώτικη ἀνωτερότητα. Νά θυμηθοῦμε, ν' ἀναπολήσουμε καὶ νά διδαχθοῦμε τί σημαίνει σήμερα καὶ αὔριο καὶ πάντοτε νά είσαι Ρουμελιώτης καὶ Ἑλληνας. Προϋπόθεση ὅλων είναι μία καὶ θεμελιώδης: Νά κρατήσουμε ἀχραντή τή Ρούμελη. Καί χρέος ὑπέρτατο: Νά ὑποτάξουμε καὶ νά ἐναρμονίσουμε τά θέματά μας, τίς σχέσεις μας, τίς θουλήσεις μας, ὀλόκληρη τή ζωή μας, στό βασικό αὐτό αἴτημα.

Ἡ φωνή τοῦ βαθυστόχαστου συγγραφέα μας **ZAXOY ΞΗΡΟΤΥΡΗ** είναι πάντοτε ἐπίκαιρη. Το πλούσιο καὶ πολυσήμαντο, πολύτομο καὶ πολύτιμο συγγραφικό ἔργο του διδάσκει, νουθετεῖ καὶ συγκινεῖ. Σκυμμένοι ἐπάνω στά ὀλόφωτα βιβλία του, παίρνουμε καθαρές ἀνάσες, ὅπως σ' ἔναν ἀνθισμένο κῆπο, συνεχίζοντας τόν ἀνήφορο τῆς πορείας μας. Χαιρετίζουμε τήν ἔκδοση τοῦ νέου βιβλίου του, ἐκφράζουμε τά ἐγκάρδια συγχαρητήριά μας κι εὐχόμαστε ὀλόψυχα νά μᾶς δώσει καὶ ἄλλες πνευματικές βακτηρίες, μέσα στή δίνη τῶν παθῶν τῆς ζωῆς καὶ τίς μικρόψυχες ἐποχές μας.

ΔΗΜ. Κ. ΚΟΥΤΣΟΥΑΕΛΟΥ
'Επίτιμου 'Επόπτη Δημ. 'Εκπ/σεως

B) Ζάχου N. Ξηροτύρη: ΡΟΥΜΕΛΗ καὶ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΕΣ

Ίστορικό λαογραφικό ἀπάνθισμα. ΑΘΗΝΑ 2000

Σάν τόν ἀντίλαλο τῆς φλογέρας καὶ τοῦ κλαρίνου πού ἀντιπαλεύει μέ τούς ἀγέρες καὶ τίς κακοτοπές, ἀνάμεσα στά διάσελα καὶ τίς χιονόλουστες κορφές μέ τά κεφαλόβρυσα, μοιάζουν οἱ σελίδες τοῦ καινούργιου βιβλίου τοῦ Ζάχου Ξηροτύρη μέ τόν τίτλο ΡΟΥΜΕΛΗ ΚΑΙ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΕΣ. Καί νοιώθεις, διαβάζοντάς τες νά περνοδιαθαίνεις τόν Ἑλατο καὶ τήν Ἀμάλια, τό Γερολέκα καὶ τήν Ἀργοστύλια, σέ μιά τελετουργία ἀπόλαυσης καὶ θουκολικῆς μουσικῆς πού μετουσιώνει τή ζωή μέ τήν ἀλήθεια.

Τό βιβλίο αὐτό, ὅπως καὶ ὁ ἴδιος γράφει, είναι ἔνα νοερό προσκύνημα στή μάνα Ρούμελη, στή Μάνα μας, τόν τόπο που ἔχουν καθαγιάσει οἱ θυσίες τῶν προγόνων μας κι ἔχουν

δοξάσει οἱ ἀγῶνες καὶ τὰ κατορθώματα τους στά πεδία τῆς τιμῆς. Ἡ Ρούμελη, γιά νά χρησιμοποιήσω καὶ πάλι τά λόγια τοῦ ἕδιου τοῦ συγγραφέα, εἶναι ἔνας χῶρος γιορτάτος μνῆμες θρύλους καὶ παραδόσεις, μέ βαθειές τίς ρίζες στό δένδρο τοῦ γένους. Ἐνας καθαγιασμένος, ἄχραντος, ἀμόλυντος καὶ ἀθεβήλωτος στίθος ὃπου ἡ λεθεντιά καὶ ἡ παλληκαριά γεννήθηκαν δίδυμες ἀδελφές, καὶ μᾶς ἔδωσαν τά Ἱερά μηνύματα τῆς λευτεριᾶς καὶ τῆς ἀξιοπρέπειας - σμαράγδια στό στεφάνι τῆς καταξίωσής της.

Ο Ζάχος Ξηροτύρης ἀνατρέχει στούς θρύλους, τίς δοξασίες, καὶ τίς παραδόσεις, τῇ φύσῃ καὶ τήν ιστορίᾳ της καὶ ἔχοντας συνοδηγό τή λαϊκή μοῦσα, τό δημοτικό μας τραγούδι, σκιαγραφεῖ περίτεχνα τήν ἀγέρωχη καὶ ἐπιβλητική της παρουσία.

Καί μέσα στήν ἐπική της πορεία μέ τά οὐρανοάγγιχτα θουνά, τά ἀπόρθητα κάστρα της ἱαχές της κλεφτούργιᾶς καὶ τίς ἀρετές τῶν κατοίκων της προσπαθεῖ νά ξαναζωντανέψει τή λεθεντιά τοῦ Ρουμελιώτη.

Κι ἔτσι ἀδέκαστος σάν Ρουμελιώτης καὶ εἰλικρινής ὅπως εἶναι, δέν διστάζει νά ὑπογραμμίσει καὶ τά ὅποια μειονεκτήματα καὶ νά τά στηλίτεύσει, σάν ἔνα μνημόνιο αὐτοκριτικῆς καὶ αὐτογνωσίας πού μόνο ἡ ρουμελιώτικη ἀξιοσύνη μπορεῖ νά πράξει.

Ο Ζάχος Ξηροτύρης εἶναι σάν τό παληὸ κρασί πού ὅσο περνάει ὁ καιρός - ὁ ἕδιος διανύει τό δεύτερο ἥμισυ τῆς ἐνάτης δεκαετίας καὶ τοῦ εὔχομαι νά τά χιλιάσει - γίνεται πιό γλυκό καὶ πιό ὅμορφο, καὶ πιό δυνατό, ὅροιο σάν τά ὅσια καὶ τά Ἱερά τῆς φυλῆς, γίνεται ἐδῶ περήφανος οαλπγκτής καὶ ὁ ἀκούραστος σκυταλοδρόμος πού πασκίζει νά μεταλαμπαδεύει τό ρουμελιώτικο μεγαλεῖο, σάν φάρο πού πρέπει νά προστατεύει καὶ νά ὁδηγεῖ.

Τό βιβλίο τοῦ πολυγραφότατου συγγραφέα ἀποτελεῖ τό ἀλφαβητάρι τῆς Ρούμελης. Διαβάζοντάς το μαθαίνεις τούς θρύλους, τήν ιστορία, τόν πολιτισμό, τίς θυσίες καὶ τά κατορθώματα. Καί πάνω ἀπό ὅλα θιώνεις καὶ ξαναζεῖς μέσα ἀπ' τίς σελίδες του τίς παραδόσεις της, τήν ἀμόλυντη, αὐτή κολυμβήθρα πού ἀναβαπτίζει, καὶ ἀναγεννᾶ τήν πίστη, τήν

έλπιδα καί τήν πορεία κάθε λαοῦ.

Ο Ζάχος Ξηροτύρης, ό Νέστωρας αύτός τῆς ρουμελιώτικης λεβεντιᾶς ἀνάθει ἐδῶ μιά ἀσθεοτη λαμπάδα στήν παράδοσή μας πού δπως τήν ἀποκαλεῖ ό ἴδιος ἀποτελεῖ τό θησαυροφυλάκιο τοῦ λαϊκοῦ μας πολιτισμοῦ καί θεωρεῖ αἰώνιο φάρο στήν πορεία τῶν λαῶν καί τή Ρούμελη θεματοφύλακά της.

Τό βιβλίο τοῦ Ζάχου Ξηροτύρη ΡΟΥΜΕΛΗ ΚΑΙ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΕΣ ἀποτελεῖ τό ἀλφαβητάρι της Στερεᾶς καί τή Βίβλο τοῦ ἑλληνισμοῦ, πού ἡ μελέτη του ριζώνει τήν πίστη καί γιγαντώνει τήν προσπάθεια.

Δέν πρέπει νά λείπει ἀπό κανένα ρουμελιώτικο σπίτι.

Εὗχομαι στόν χαλκέντερο συγγραφέα ὑγεία καί μακροημέρευση γιά τή χαρά τῶν οἰκείων του καί τό καλό τῆς Πατρίδας.

Εὐθύμιος Τάσου Δρόλαπας

Γ) "ΤΑ ΣΑΛΩΝΑ" ΕΝΑ ΒΙΒΑΙΟ ΜΕ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΥ Θ. ΔΡΟΛΑΠΑ - YMΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΦΙΣΣΑ

Ο ποιητής κ. Εύθυμιος Δρόλαπας ἀνήκει σ' ἐκείνους τούς πνευματικούς δημιουργούς, πού ἀγαποῦν καί τιμοῦν τόν τόπο τῆς γέννησής τους, τόν νοσταλγοῦν, τόν δοξάζουν καί τόν τραγουδοῦν στούς στίχους τῶν ποιημάτων τους.

Η Ἀρμφίσσα, στήν πρώτη θέση τῆς καρδιᾶς του, τά ἡρωϊκά Σάλωνα καί σ' αὐτήν τήν πόλη, τήν Μοῦσα του, είναι ἀφιερωμένα τά ποιήματα τῆς ποιητικῆς του κατάθεσης, στά ιερά της τοπία, στά μονοπάτια, στά κάστρα της, στήν ιστορία της, στούς μύθους της, στήν καθημερινή ζωή τῶν κατοίκων της, στήν ἀνάσα τῆς πόλης, στίς παραδόσεις καί στίς θύμησες ἀναφέρονται.

Ο ποιητής νοσταλγεῖ, θυμᾶται κι ἀναπέμπει ὑμνο καί ποιητικό τραγούδι σ' ὅλα αὐτά πού ἥρθαν κι' ἔψυγαν, σάν αὖρα χαρᾶς καί θρῆνος, σάν γέλιο καί δάκρυ. Καί μέσα ἀπό τήν ψυχή του, μέ ύπεροχους στίχους θά τραγουδήσει τό δικό του ύπεροχο ποιητικό ὑμνο σέ ποίημα ἀναφερόμενο στήν Ἀρμφίσσα:

*“Νύφη θά σέ ζωγράφιζα σέ κρήνη ἀκουσμπομένη
Τό Κάστρο νά χεις τῆς Ὡργιᾶς φεσάκι φωτερό”.*

“Νύφη” και “ζωγραφιά”, μέσα του, ή “Αμφισσα, ή δική του πόλη και γύρω της “Νεράϊδες” και “Δρυάδες”, τά χωριά της, “Αγγελούδια” και “Ηρωες” οι κάτοικοι της. Πανέμορφα στολίδια τά βουνά της, ή Γκιώνα κι ό Παρνασσός κι “Άγιοι προστάτες, οι θρυλικοί Άγωνιστές τῆς Λευτεριᾶς τοῦ Γένους και τῆς ψυχῆς.

Ολα όσα ήρθαν κι ἔφυγαν, ξαναζωντανεύουν στίς μνήμες κι ό νοῦς ξαναγυρίζει στά Σάλωνα, στούς Δελφούς, στήν “Αη - Θυμιά. Κι ή κάθε στιγμή τοῦ παρελθόντος ιερή - θιωμένη στιγμή - κάθε ἀνάμνηση, γίνεται ποίημα και στίχος, ὕμνος και τραγούδι κι ὡδή, ποιητική τέχνη κι αἴσθημα, ὅπως ό ίδιος μετουσιώνεται, ἀναζητῶντας, ἐκεῖνες τίς πρῶτες συγκινήσεις, ἀκολουθῶντας τό δρόμο, πού χαράζει μπροστά του ή ίδια ή ζωή, οι μοῖρες και τό πεπρωμένο.

Προπομπός κι ἀσθηστη εἰκόνα, ή “Αμφισσα, Νεράϊδα ὀλοστόλιστη, φιλόστοργη μάνα, ὅμορφο Αστέρι κι ὀλόλαμπρος Ήλιος, μέ τήν ὁμορφιά τοῦ κόσμου και τά ἀνεξίτηλα αἰσθήματά της. Μιά ὄλόφωτη Νεράϊδα, ἔτσι τήν γνώρισε κι ἔτσι τήν καμαρώνει μέσα στούς στίχους του:

*“Νεράϊδα μία τῆς Λιάκουρας, στόν κάρπο ξαπλωμένη
γιορντάνι ἀπό κούμαρα φορῶντας στό λαιμό”.*

Καί πίσω της ή μυθολογία, ή ιστορία, οι ἀγῶνες, και οι θυσίες γιά λευτεριά και πρόοδο, γιά εὔτυχία και πολιτισμό, κάτω ἀπό τίς δίδυμες ἀδελφές ίδεες, ἐλληνισμό και χριστιανισμό, φωτεινοί φάροι κι ἀσθηστοι πού τήν φωτίζουν, τήν στολίζουν και τήν ἐπιβάλλουν στήν καρδιά, στήν ψυχή μας στό χωρόχρονο.

Εἶχα τήν τιμή νά προλογίσω αύτό τό ὑπέροχο θιβλίο, πού ἀποτελεῖ και κατάθεση ψυχῆς τοῦ δημιουργοῦ ποιητῆ κ. Εύθ. Δρόλαπα κι ό καθένας πού θά τό πάρει και θά τό διαβάσει, θά γνωρίσει καλύτερα τήν ἔκτιμησή μου και τήν κρίση μου.

Ο ποιητής κ. Εύθ. Δρόλαπας, γίνεται ό ἐκφραστής κι ό ύμνητής τῆς πόλης του. Γίνεται ό μοναχικός Γκιώνης ἀχλύ τῆς ιστορίας κι ἀναζητᾶ, ὅλα ἐκεῖνα πού γεννήθηκαν σ’ αὐτόν τόν ιερό τόπο και προσπαθεῖ νά τά ἀναπλάσει και νά τά δώσει

τήν ἀξία πού τούς πρέπουν. Ἀλλοῦ γίνεται ἡρωϊκός καὶ πατριωτικός, ἄλλοῦ συναισθηματικός, ἄλλοῦ νοσταλγικός, συντροφιά μέ τά ὄνειρα μᾶς γενιάς πού ζυμώθηκε μέ ἀγῶνες καὶ μνῆμες, μέ χαρές καὶ μέ λύπες.

Ἄγωνίστηκε γιά τή ζωή, ἀγκαλιά μέ τή Γῆ, τήν ἑλιά, τό κοπάδι τῶν προβάτων ἢ τῶν γιδιῶν καὶ τόν ἥχο τῶν κυπροκούδουνων, τό κάρβουνο, τό σιτάρι, τό ἀμπέλι, τά μικρομάγαζα, τίς βιοτεχνίες κι ἥξερε νά πιστεύει, νά προσδοκᾷ, καὶ νά ἀγωνίζεται γιά ιδανικά κι ἀρετές.

Ο ποιητής, μᾶς δίνει μιά ποίηση παραδοσιακῆς τεχνοτροπίας μέ δροιοκατάληκτους στίχους, μέ ρομαντισμό καὶ πλούσια λυρικά στοιχεῖα, μέ πατριωτισμό, μέ ὕμνους, ώδες κι ύπεροχα τραγούδια, ἀναπλάθοντας μιά ζωή, πού χάθηκε στόν ύλιστικό καὶ μηχανιστικό πολιτισμό, ἄλλοτριώνοντας ἥθη, ἔθιμα, παραδόσεις, θυσία στό σκληρό ἀστικό τρόπο ζωῆς, καθυποταγμένης στό συγχρονισμό, στή σκοπιμότητα καὶ στήν παγκοσμιοποίηση.

Ο πνευματικός δῆμιουργός κ. Εύθ. Δρόλαπας μέ τό καλοτυπωμένο βιβλίο του ἀπό τίς ἐκδόσεις "Γ. Μαυρίδης", μᾶς φέρνει πιό κοντά στό παρελθόν, στοιχεῖο ἀπαραίτητο γιά νά ἀνυψωθοῦμε πνευματικά στό προσεχές μέλλον καὶ μᾶς μεταβιθάζει τίς ιδέες του καὶ τήν ἀγάπη του στά ιδανικά τῆς ψυχῆς μας καὶ τήν πίστη του στόν ἐλληνισμό, φάροι αἰώνιοι κι ἀβασίλευτοι στόν κόσμο.

Η Πόλη κι ὁ Νορός, ὁ Νομάρχης κι ὁ Δήμαρχος, οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς, πρέπει νά αἰσθάνονται περήφανοι γιά τό ἔργο τοῦ ἀξιού τέκνου τῶν Σαλώνων καὶ τήν προσφορά του στόν τόπο.

Ἐπιβάλλεται ἡ ἀναγνώριση τῆς προσφορᾶς του καὶ ἡ ἀπόδοση τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς τιμῆς πού τοῦ ἀνήκει.

Ἐμεῖς θά τόν παρακολουθήσουμε στό ἀνέθασμά του στά σκαλιά καὶ στήν κορυφή του πνευματικοῦ Παρνασσοῦ στόν πνευματικό χῶρο, γιά νά τόν θαυμάσουμε, νά τόν συγχαροῦμε καὶ νά τόν χειροκροτήσουμε...

Νέα τῆς Ἐταιρείας

1. Ἡ ἑταιρεία μας, ὅπως κάθε χρόνο ἔτσι καὶ ἐφέτος, ὄργάνωσε ἐκδήλωση στήν ·Ι. Μ. Προφήτου ·Ηλιοῦ, γιά νά γιορτάσει τὸν μεγάλο ξεσηκωμό τῶν Ἑλλήνων κατά τῶν Τούρκων τό 1821, τήν Κυριακή 26 Μαρτίου 2000. Στήν ἐκδήλωση παρευρέθησαν οἱ Δήμαρχοι Δελφῶν, Ἀμφίσσης, Ἰτέας, Παρνασσοῦ (μέ μήνυμα), ἡ Ἀστυνομική Διεύθυνση Φωκίδας, ἡ Πυροσβεστική ·Υπηρεσία, ἐκπρόσωποι ἄλλων Πολιτιστικῶν Συλλόγων, ἀλλά καὶ πολλοί καὶ καλοί φίλοι.

Μετά τό μνημόσυνον τοῦ ·Ησαΐα καὶ τῶν ἄλλων ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας ἐκφώνησε τόν πανηγυρικόν τῆς ἡμέρας ἀναφερθείς εἰς τό δίπτυχον ΕΛΛΑΣ & ΧΡΙΣΤΟΣ μέ πολλή ἐπιτυχία. Ἀκολούθησε ἐπιμνημόσυνος δέησις στό μνημεῖον καὶ κατάθεσις στεφάνων καὶ ἡ ὅλη ἐκδήλωσις ἐκλεισε μέ μιά μικρή δεξίωση στό ·Αρχονταρίκι τῆς Μονῆς.

2. Γιά οἰκονομική ἐνίσχυση τῆς Ἐταιρείας μας οἱ παρακάτω φίλοι μας, προσέφεραν τά παρακάτω ποσά. Τούς φίλους αὐτούς καὶ ἀπό ἐδῶ εὐχαριστοῦμε θερμά.

1. Γ. Χ. Βακάλης, ·Ηρώων Πολυτεχνείου Μελίσσια.....	Δρχ.	5.000
2. Γεωργ. Μπακολουκᾶς, Δελφοί	»	10.000
3. ·Ιωάν. Ζουμᾶς, Ἀμφίσσα	»	5.000
4. Φούλα Θ. Κραθθαρίτου, ·Αθήνα	»	5.000
5. Εἰς μνήμην Παρασκευῆς ·Αν. Δελῆ προσέφεραν		
α. Γεωργ. Κουτσοκλένης	»	10.000
β. Σουσάνα Μάνου	»	5.000
γ. Τούλα Παχοῦ	»	5.000
6. ·Ανώνυμος.....	»	10.000
7. ·Ανδρέας Παπανικολάου, Ἀμφίσσα Εἰς μνήμην:		
α. ·Ανδρ. ·Αλεξάνδρου καὶ ·Ιωάν. ·Α. Παπανικολάου	»	5.000
β. ·Ιωάν. καὶ ·Ασημούλας Λάμπρου Κοτοροῦ	»	5.000
8. Κων. Μαγκλάρας, Βόλος καὶ εἰς μνήμην θείου του Εύσταθίου Μαγκλάρα.....	»	10.000
9. Δήμητρα καὶ ·Ιωάννης ·Αν. Δελῆς Εἰς μνήμην μητρός των Παρασκευῆς.....	»	5.000
10. Σύνδεσμος Καλοσκοπιῶν Παρνασσίδας Πειραιᾶ 4 ·Αθήνα	»	10.000
11. Γεώργιος Κουτρολίκος, Μηχανικός	»	20.000
12. ·Ανώνυμος.....	»	5.000
13. Κατερίνα Τραχανᾶ-Παπουτσῆ, Εἰς μνήμην ἀδελφοῦ της Σπύρου ·Ηλ. Τραχανᾶ	»	20.000
14. ·Ανώνυμος.....	»	5.000
15. Γεώργ. Κουτσοκλένης, εἰς μνήμην Νικολάου Τραχανᾶ.....	»	10.000
·Ιδιαίτερη μνεία γίνεται εἰς τὴν «ΔΕΛΦΟΙ - ΔΙΣΤΟΜΟΝ Α.Μ.Ε.» ἡ ὥποια εὐγενῶς μᾶς διέθεσε τό ποσόν τῶν 250.000 δρχ. γιά τις ἀνάγκες τῆς ἑταιρείας μας.		

Απαγορεύεται ή μερική ή όλική αναπαραγωγή τῶν κειμένων, ή
άναδημοσίευση, ή ἀποθήκευση σέ όποιοδήποτε σύστημα ήλεκτρονικό,
μηχανικό, φωτοαντιγραφικό καί δέ μεταβιβάζεται σέ καμιά μορφή καί
μέ κανένα τρόπο κείμενο, χωρίς προηγούμενη ἔγγραφη ἄδεια τοῦ
συγγραφέα ή τοῦ περιοδικοῦ.

ISSN 1105 - 6215